1. No subject

Dionysius Halicarn — a Sraic.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΔΕ ΕΛΛΕΙΠΟΝΤΑ.

DIONYSII HALICARNASSEI

ROMANARUM ANTIQUITATUM

PARS HACTENUS DESIDERATA.

Nunc denique

ope codicum Ambrosianorum

a b

Angelo Majo,

Ambrosiani Collegii Doctore,

quantum licuit restituta.

Ad Editionem principem Mediolanensem

regiis typis MDCCCXVI.

Francofurti ad Moenum,

in libraria Hermanniana.

1817.

Admonitio.

Latinam Maji versionem, notas, quae non ad criticam verborum spectare viderentur, indicem etiam graecitatis, consulto omisimus. De iis, quae in dissertatione praevia vir Clarissimus disputavit, penes alios esto judicium. Laudaverat ille, loco a nobis neglecto (p. XII. ed. Mediol.), Auctorem τῆς ὀλυμπιάδων ἀναγραφῆς, ut testem antiquum, quem errorem, a multis aliis commissum, correxisse sane videtur in Animadversionibus miscellis et emendationibus ad calcem voluminis, his verbis: „de auctore ὀλυμπιάδων ἀναγραφῆς videndus certe Vallarsius in praefatione ad chronicon Hieronymo-Eusebianum p. 17." Auctor ὀλυμπιάδων ἀναγραφῆς fuit Iosephus Justus Scaliger: vid. post Corsinum (Fastt. Att. II. p. 4. Dissertt. agonistt. p. 116. 117.) inprimis Valken. ad Theocr. Adoniaz. p. 269. 70. — De vi vocabuli κομψὸς oblitus est eorum, quae notavit Ruhnk. ad Timaeum in v. — Ceterum, licet in emendandis plagulis multum curae fuerit adhibitum, passim tamen errores nobis invitis supersunt. Quae in relegendo castigavimus ipsi, eaque

non ad o magni momenti, sunt fere haec: p. 7. v. 1. ubi leg. στρατήγεῖν. 10, 6. μίσγηται. 11, 15. συνᾴδοντας. ib. 21. ὑπερχεόμεναι. 17, 2. σωτηρίας. ib. 21. χεῖρε. 19, 7. πάντες. ib. 15. δήμαρχοι. 22, 14. νέος. ib. 24. δὲ. 28, 14. μὲν. ib. 20. ἀνθρώποις;. 30, 21. Πυῤῥήνης. 31, 17. παλαιῶν. 32, 14. ἐγώ;. ib. 15. μὲν. 35, 10. δίαιταν. 36, 6. μάχαιραι. ib. 7. Τό τε. (ib. 11. pro Φοβεῖτο, quod est in ed. principe, scribendum erat Φοβείσθω.) 37, 25. ὅ τι. 38, 17. εἰς. ib. 19. γινομένας. 48, 8. Σαυνιτῶν. 97, 9. αὐτῇ. 99, 20. τιμωρίας. 120, 23. fluvius.

DISSERTATIONIS PRAEVIAE PARS.

Omissis, quae de historiae dignitate et ad commendandum Dionysium paulo fusius disputavit Majus, vir indefessus et de re litteraria egregie meritus, ea tantum, quae ad ipsam rem facere videbantur, ex ejus Dissertatione praevia excerpsimus. Ille igitur post allata virorum doctorum de Dionysio judicia ita pergit:

IX. „Quae cum ita se habeant, ego quidem stare putavi Romanam historiam Dionysii praecipue scriptis reparandis et quasi thesauris effodiendis. Cujus rei causa in Ambrosianis pluteis, quum acrem quaqua versus aciem intenderem, lumen denique aliquod menti meae fulsit, atque in hac etiam investigatione prospero uti flatu fortunae mihi repente visus sum. Ecce enim paene inopinanti opus magnum in manibus, quod nemo, qui modo cum musis commercium habeat, inventum non gratulabitur. Historiam suam Dionysius viginti libris absolverat ab origine Romanae gentis usque ad Pyrrhi bellum confectum et primi Punici initium. Et eos quidem viginti libros se legisse Photius testatur (Cod. LXXXIII.): Ἀνεγνώσθη Διονυσίου Ἁλικαρνασσέως, τοῦ Ἀλεξάνδρου, βιβλία ἱστορικῶν λόγων εἴκοσιν. Stephanus praeterea Byzantinus in Καλησία quidem ex XV. ejus libro, in Αἴκαλον, Ἰάποδες, Καύδιον, Μέντυρνα, et Ῥάβεννα ex XVI., in Μιλωνία et Φερεντῖνος ex XVII., in Ὀκρίκολα et Ναρνία ex XVIII., in Κωνστάντεια ex XIX.,

testimonia laudat. [1]) Bellum autem Pyrrhi a Dionysio sub fine fuisse descriptum, idem Photius auctor est (ib.). -- Quod confirmat Evagrius in historia ecclesiastica. (V. 24.). -- Denique quoniam Henricus Stephanus (Oper. ad Dionys. c. 2.) satis bene tuetur, a Dionysio quum manus ultima operi fuisset imposita, tum demum quod exstat ejusdem proemium esse conscriptum; utique Dionysius ipse historiam suam se reapse usque ad primum Punicum bellum exortum produxisse confirmat (I. 8.). -- Quare neque jam commemorandus videtur error Gelenii qui temere suspicatus est (in epistolà Dionysio praepositâ ed. Bas. 1549. pag. 4.), Dionysium morte occupatum ibi opus abrupisse, ubi editiones hactenus desinebant: quem errorem, si nihil aliud, certe inventa a nobis Epitome (de qua mox loquemur) luculenter dispellit.

X. Nunc, quod maxime dolendum erat, tam divini operis partem ferme dimidiam, miserrimâ quadam conditione praestantium auctorum, amiseramus. Namque et ipse liber undecimus lacunis laborat, tum deinceps, praeter nobilia aliquot Excerpta de legationibus et de virtutibus ac vitiis, cuncta infra mortuos amandata sunt. -- Illud igitur sperandum supererat fore, ut antiquitatum Romanarum Epitome, quam ab ipso Auctore confectam luculentissimis testibus exploratum est, communi ejusmodi compendiorum fato, alicubi forte se conspiciendam offerret.

XI. Ecce autem ipsius Dionysii Epitome, a Romanae gentis primordiis usque ad primum cum Poenis susceptum

[1]) Nullius ex his urbibus a Byzantino laudatis nomen superest in brevi et mutila Dionysiana Epitome, uti nunc in lucem prodit: quum tamen Byzantinus scribat, Καύδιον, ὡς Ῥήγιον, πόλις Ἰταλίας· Διονύσιος ἑκκαιδεκάτῳ Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας, sequitur ut etiam Rhegium in XVI. libro Dionysii occurrerit. Jamvero Rhegii mentio est in libro XVII. (uti a nobis Dionysius nunc est ordinatus) cap. 3.

bellum, in duobus bibliothecae Ambrosianae exemplaribu (H. 80. Q. 13. part. sup.) tandem aliquando deprehensa est. Jam uterque codex chartaceus est, et alter quidem (Q.) saeculo XIV°, alter (A.) XV°, ut conjicio, exaratus. Porro duplex exemplar cum ad mutuam collationem mirifice mihi profuit, tum eo praecipue nomine gratum accidit, quod codicis recentioris nonnullae in medio lacunae, et defectus aliquantus in calce, ab antiquiore percommode interdum sarciuntur. Fuit autem Epitome ab ipso Dionysio in volumina quinque distributa. Ait enim Photius (Cod. LXXXIV.) Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ (Διονυσίου) Σύνοψις τῶν τῆς ἱστορίας εἴκοσι βιβλίων, ἐν πέντε βιβλίοις [1]). Tum Stephanus Byzantinus reapse quintum Dionysianae Epitomes librum in Ἀρίκεια commemorat his verbis: Ἀρίκεια πόλις Λατίνων· Διονύσιος ἐν πέμπτῃ Ἐπιτομῆς. Rursus in Κορίολλα sic idem scribit: Κορίολλα πόλις τῆς Ἰταλίας· Διονύσιος καὶ [2]) τῆς Ἐπιτομῆς. Et vocabulum quidem Κορίολλα reapse occurrit in Ambrosianis Epitomes exemplaribus, scribiturque emendatius Κορίολα, quo loco scilicet redigitur in compendium libri VI. caput LXXXXII. integri Operis. Verum Ἀρίκεια nusquam comparet in Epitome: neque id mirum, quum haec pluribus lacunis, ut deinceps dicturi sumus, laboret. Etsi igitur plane constat, Dionysianam Epitomem in quinque libros fuisse divisam, nunc, ut se habent vexati mancique codices, nullam librorum inveni discretionem. Quod si continuam materiam denuo in libros dispescere colliberet, ex ea quidem Epitomes parte, quae res complectitur in undecim Dionysii editis

[1]) Codex Photii Ambrosianus C. 217. part. inf. habet: βίβλοις.

[2]) Pro particula καὶ legebatur heic olim nota libri Epitomes Dionysianae: quae tamen nota ne in codice quidem Byzantini Ambrosiano part. sup. H. 117. jam superest, quem quum inspicerem, plane ut editiones corruptum offendi.

libris fuse descriptas, tres facile priores libri efficerentur; ex parte autem reliqua, multo sane pretiosiore, quia quod deperditum est Dionysii utcumque supplet, libros quartum et quintum conflare liceret.

XII. Sed priusquam accuratam Dionysianae Epitomes descriptionem aggredior, quaedam opinio refellenda est Henrici Stephani, summi viri, cujus sunt praeter ceteros nobilitatae in Dionysium lucubrationes. Is enim in suis Operis (cap. 5.), postquam Photii super hac Epitome locum perdocte enucleavit, eo tandem delabitur, ut Dionysianae quidem historiae Epitomem extitisse inficias non eat, sed eam ipsi Dionysio falsa appellatione inscriptam existimet. Unico autem ad eam suspicionem utitur indicio, quod sibi mirum videatur, Dionysium induxisse animum, ut illam Epitomem scriberet et suos viginti libros in quinque contraheret: praesertim quum κεφαλαιώδεις ἐπιτομὰς ei displicuisse ex ejus prooemio (Ant. I. 5. et 6.) conjicere liceat, et libro quinto (cap. 56.), suam de recta historiae scriptione sententiam proferens, ipsa rerum κεφάλαια narrare satis esse neget. Sed revera hoc loco Stephanus id unum ostendit, nihil esse tam futile quam quidquam improbare non cognitum. Quippe nunc e tenebris Dionysianum scriptum nostra opera eductum, primum quidem duorum codicum testimonio, quibus Dionysius inscriptus est [1]), tum ipso stilo, genere, colore, artificio, atque ipsis cognitis Dionysii partibus sparsim interpositis, tota denique lineamentorum veritate Auctorem suum evidenter declarat. Jam quod Dionysius, dum prolixam ipse historiam conscriberet, aliorum brevia compendia parum commen-

[1]) Codicis Q inscriptio est: ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ. Codicis A. inscriptio est: ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΕΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ ΡΩΜΑΙΩΝ.

daverit, id magnopere non est mirandum. Quod autem, vel propriae vel alienae utilitati consulens, opus deinde contraxerit, ut sui laboris conspectus et fructus occupato etiam lectori constaret, id quidem in re litteraria haud raro factitatum cognovimus. Neque in eâ re Dionysius secum ipse pugnavisset: scriptâ enim ubere historiâ, eorum defectum sustulit, qui ante eum res Romanas perfunctorie imperfecteque narraverant; tum eâdem contractâ, capita rerum omnium summatim notavit, suique operis commentarium quemdam compegit. Quod qui facit, quomodo sibi non constet, plane non video. Cur ergo Stephanus de eo dubitavit, quod in nomine Dionysii apparebat? Num Byzantinus et Photius opus integrum Dionysii non legerunt, ideoque indicia, quae demum Stephanus inde eruit, ipsi multo ante non animadverterunt? Numquam ego Photium falsum putem, antiquissimum sagacissimumque librorum judicem: numquam item Byzantinum, qui bis quidem, ut nuper vidimus, non ad Epitomem Dionysii, sed ad Dionysium in Epitome provocat. Quin opus, quod modo edimus, Thomasinus etiam inter codices Joannis Rhodii fortasse recenset: Dionysii enim Epitomem in bibliothecis Patavinis (pag. 139. A.) diserte commemorat. Nisi forte is potius (quod vehementer suspicor) Epitomem scripti de Structura orationis designat, quam in codice etiam Ambrosiano (part. sup. O. 52.), nec non in duobus Venetis Divi Marci [1]), duobus item Florentinis Mediceis [2]), Mazariniano [3]), et Cantabrigiensi [4]), videre est.

XIII. Igitur adversus Henrici Stephani opinionem

[1]) Apud Morellium cod. CCCCXV. et CCCCXLIV. [2]) Apud Bandinium Tom. II. Graec. p. 608. et 615. plut. LX. cod. XVIII. et XXV. [3]) Apud Montfauconium Biblioth. mss. p. 1323 cod. CLV. [4]) Catalog. mss. Angliae et Hibern. Tom. I. in mss. collegii S. Trinitatis. p. 99. cod. CCCCXLII.

(quam is nemini, quantum vidi, docto persuasit) haud diutius utar in re perspicua argumentis non necessariis. Quamquam et hactenus veritatis studio, non re ipsa cogente, cum eo decertavi. Quippe est ista plane a Dionysio ipso elaborata Epitome, nihilque habet dubitationis hic locus: sed fac ita non esse; fac aliquem ante Byzantinum natum, id est ante saeculum quintum, Halicarnassei opus in compendium redegisse, id quidem, ad inventum Dionysium quod adtinet, non plurimi refert, quum Epitome paene dimidiae Dionysianae historiae jamdiu deperditae, utrâvis admissâ sententiâ, in lucem nunc protrahatur. Jam de hoc ipso Dionysii opusculo aliam aeque falsam opinionem prae se tulit Gallus item scriptor Boivinus senior [1]). Ei quippe visum est, Dionysii Epitomem idem fortasse opus existimandum, quod de temporibus se scripsisse auctor ipse confirmat (Ant. I. 74.). Sane Halicarnassei Χρόνους seu Χρονικὰ Clemens Alexandrinus (Strom. I. 21. ed. Oxon. T. I, p. 379.) Suidasque (v. Εὐριπίδης τραγικός) legerunt. Sed enim qui librum nostrum inspiciet, is Boivini sententiam valere multum jubebit. Namque in hoc opusculo Halicarnasseus nihil minus quam temporum descriptiones canonesque tradit.

XIV. Nunc, ut Dionysianae Epitomes genus dignitatemque breviter demonstrem, ad Photium rursus revolvor, qui illam non authenticam solum judicavit, sed perhonorificis quoque verbis prosequutus est (Cod. LXXXIV.). Namque hujus utiliorem lectionem censet quam integri operis, quia Dionysius compendii ratione ductus sit, ut nihil ei praeter necessaria admisceret. Videtur praeterea Photio Dionysii Epitome prae ejusdem integra historia laude gravitatis excellere: Ἐν ῇ (Συνόψει) μᾶλλον δοκεῖ ἑαυτοῦ μὲν κομψότερος, ἀφῃρημένος δὲ τὸ ἡδύνον, εἰ καὶ τῷ χρησίμῳ

[1]) Mém. de Littér. des Inscr. Tom. II. p. 381.

μᾶλλον διαπρέπει· ἅτε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων μηδὲν τῷ λόγῳ καταμιγνύμενος. Atque ego rursus hoc loco aegre admodum a sapientissimi viri Henrici Stephani auctoritate discedere cogor. Is enim (Oper. in Dionys. cap. 5.) κομψότερον negat aliter explicari posse, praeterquam venustiorem. Id vero retinendum non censet, quia sequitur ἀφῃρημένος τὸ ἡδύνον. Esset enim loci sententia: venustior quidem est, sed tamen jucunditatem orationi detrahit. Videtur autem absurdum, si quis fiat elegantior, eum idcirco injucundum evadere. Quare a Stephano non κομψότερος, venustior, sed ἀκομψότερος, invenustior, vera lectio existimatur. Sed enim, quominus tanti viri sententiam probem, haud levibus momentis deterreor. Sane veterum scriptorum vocabula si commodum sensum prae se ferant, ea in eorum libris subvertere quis concedat? Atqui κομψὸς ita explicari potest, ut vel maxime loci sententia postulat. Ea igitur lectio, quam et Photianae bibliothecae codex Ambrosianus (part. inf. C. 217.) confirmat, sine crimine litterario mutari non potest. Jam vero in Etymologico magno sic lego: Κομψός· εἴρηται μὲν ἡ λέξις ἐπὶ τοῦ μετρίου καὶ ἐπὶ τοῦ ἐπιεικοῦς. Suidas item κομψὸν interpretatur ἀγαθὸν, σπουδαῖον. Hesychius etiam ἐντίμον: tum vocabulum κεκομψευμένης explicat κομψὸν, τὸ σεμνόν. Tria quoque inspexi inter codices Ambrosianos satis vetera et perbona lexica, quorum in primo κομψότατον vidi explicari κορυφαιότατον: in altero κομψεύεται aequiparari τῷ σεμνύνεται: in tertio denique, κομψὸς εἴρηται ὁ πιθανολόγος, ὁ μετὰ ὑπερηφανείας καὶ κόμπου ῥητορεύων. Favorino aliisque κομψὸς idem est atque γλαφυρός: in magno autem Crispini lexico convertitur etiam ingenuus. Denique ex locis aliquot Aristophanis, Nub. 1026. Ran. 998. 999. Eq. 18. cum scholio, Av. 195. item cum scholio, constabit τὸ κομψὸν significare vel σε-

μνὸν, vel δεινὸν, vel τεχνικὸν, vel ἐλαφρὸν, vel περίτρανον. Passim etiam notatur in lexicis, κομψὸν dici ab Atticis τὸ στρεβλόν. Henricus ipse Stephanus plures e dictis significatibus τοῦ κομψοῦ in suo lexico exhibet. Igitur sive Photii vocabulum κομψὸς explicetur μέτριος καὶ ἐπιεικὴς, moderatus atque modestus; sive ἀγαθὸς, σπουδαῖος, bonus, accuratus; sive ἔντιμος, praestabilis; sive σεμνὸς, δεινὸς, gravis; sive κορυφαῖος, sublimis; sive γλαφυρὸς, aptus; sive τεχνικὸς, artificiosus; sive ἐλαφρὸς, expeditus; sive περίτρανος, perspicuus; sive denique ingenuus: hi sensus, inquam, plerique omnes ita Dionysianam Epitomem decent, ut Photii de ea locus plane sanus justusque habendus sit.

XV. Quamquam ego quidem vocem κομψὸν hoc loco gravem explicare velim, nam et sic olim intelligebat perdoctus quidam H. Stephani amicus [1]); et omnino totus Photii textus de stili gravitate agit, quae ex ipsa oritur brevitate. Pergit enim ibidem Photius dicere (Cod. LXXXIV.), Halicarnasseum hanc Epitomem componentem videri quodammodo regem, qui sceptro innixus jura populis brevi gravique sermone perscribat. -- Est autem sine dubio Epitome, non Excerpta quaedam, quod primum luculenter cognoscitur ex ea parte, quae in libris jam pridem editis superstitibusque versatur, tum etiam ex aliquot locis partis ineditae [2]) cum editis Excerptis comparatae. Quippe non capita quaedam selecta hinc et inde carpuntur, sed quae in historia satis longo sermone tractantur, eadem plerumque contractius, mutatisque saepe vocabulis, in Epitome exhibentur. Dionysius ex. gr. in integro Opere res gestas, damnationem, exilium, expeditionem adversus Romam, pacem deinde concessam, necem denique et lau-

[1]) Apud eundem H. Stephanum Oper. in Dionys. c. 5. [2]) Lib. XVI. cap. 8. n. 1. et lib. XVII. cap. 8. n. 1.

des Marcii Coriolani adeo prolixe libris VI. VII. et VIII. persequitur, ut paene nimius in ea narratione videatur. Contra brevissimus est in Epitome. Nam et priores tres legationes ad eum, quo tempore Romam cum exercitu Volsco obsidebat, missas hisce tantum verbis significat: Πολλῶν πρεσβειῶν παρ᾽ αὐτὸν ἀφικομένων ἐπὶ διαλύσει τῆς ἔχθρας καὶ καθόδῳ, οὐκ ἐπείθετο. Tum quartâ matris legatione expedite narratâ, mutuas orationes paene totas se supprimere Dionysius innuit, cum dicit: Πολλῶν δὲ μεταξὺ λεχθέντων, ὁ μὲν Μάρκιος καὶ ταῦτα προσέθηκεν. Sequitur autem pressa Coriolani adlocutio ad matrem, cum hujus brevi responso seu potius deprecatione, quae quidem in integro opere spatiosissima est [1].

XVI. Sed enim Dionysianam Epitomem cur diutius in aliorum dictis considero, quum eam nunc denique liceat per se ipsam cognoscere? Est igitur in hoc scripto Dionysius rebus locuples, oratione ipsa contractior: quum enim brevitatem inprimis colat, atque, ornamentis plerisque omissis, totum se in officio narrandi collocet, copiâ materiae, quae scribitur, elocutionis volubilitas impeditur. In transitibus autem et nexibus, quum intermedia plerumque demat, fit aliquando durior Dionysius: neque magnopere laborare videtur, si quid hiulcam et quasi abruptum relinquitur. Quamquam id quidem haud cunctis ingratum fore puto, praesertim iis, qui Dionysianam historiám redundantem quodammodo et superfluentem existimant. Quibus ego etsi imbecillius assentior, nunc tamen gaudeo Halicarnassei breviloquentiam opponere. Quis ergo dubitet, ab hac certe Dionysii parte id ferme abesse, quod ab historicis oratoriâ libidine fingitur? Quem haec Epitome molestiâ impertiat, etiamsi is summo rhetorum odio imbutus sit? En quippe Opus, ubi tenuis in fronte

[1]) Consule lib. VIII. cap. 48–54.

ostentatio est, intus veritas plurima continetur. Neque tamen Dionysius historiam suam, amplificis olim pictam figuris, ita mox coarctavit, ut omnes ab ea ornatus tanquam flosculi exciderint. Nam, praeterquam quod justa est admiratio presse etiam subtiliterque scribentis, supersunt adhuc in Epitome haud pauci sensus dulcedine omni perfusi. Ne illi quidem χαρακτῆρες Dionysii, quos docti homines in ejus integrâ historiâ jam pridem notaverunt, ab hac Epitome absunt. Καινοπρεπὴς dicitur a Photio [1]) Dionysius: et quidem ejus Epitome nonnulla vocabula praefert, fortasse nova, certe equidem haud vulgo usurpata. Sunt autem αἰγοτρίβης (XIX. 12.), ἀστόχαστος (XIV. 17.), διαλαβὴ (XIX. 12.), κεραϊσμὸς (XVI. 1.), ὀδακτίζειν (XIV. 18.) πιτουργεῖσθαι (XX. 6.), σπορολογεῖσθαι (XV. 3.)., atque alia, ut opinor [2]). Vocem πολέμια observavit in Dionysio H. Stephanus (Oper. in Dionys. c. 15. 16.) satis frequentem (Ant. I. 5. et saepe alibi): hanc ipsam habet Epitome (XVII. 15). Quare nec erat cur Stephanus de ejus lectionis veritate dubitaret (l. c.). Rursus διάφορον pro ἀντίπαλον seu ἀντιπάλους peculiare Stephano videbatur (c. 16.) apud Dionysium (Ant. VI. 36.): jamvero eodem sensu usurpatur διάφορον in Epitome (XVII. 17.). Studio Thucydidem imitandi existimavit Stephanus (l. c.) Dionysium dixisse παραστήσασθαι τὴν πόλιν: utitur autem eadem locutione Dionysius in Epitome (XIII. 19.). Stilo interdum poëtico observavit Stephanus (Oper. in Dionys. c. 15.) delectari Dionysium: nunc phrases et vocabula satis poëtica nonne legimus in Epitome? videlicet ἀγέρωχος (lib. XVII. 8.), βαρεῖ ποδὶ ταῖς ἀθλίαις ἐπεμβῆναι τύχαις (XVI. 4.), δορύκτητος (XX. 9.), μαθεῖν εἰρήνην (XII. 4.), ὀϊστὸς ἄφυκτον βέλος (XIV. 13.),

[1]) Cod. LXXXIII. [2]) Ex. gr. XX. 3. occurrit βασιλίζειν, cujus verbi unus, quantum vidi, Appianus bell. Mithrid. 109. bell. civ. III. 18. formam mediam usurpat.

οὐρανομήκης (XX. 5.), παννύχιος (XIII. 12 et XX. 3.), πόλεμος ἐμάραινε τὴν ἀκμὴν τῆς πόλεως (XVI. 7.), πρῶτα (XVI. 1.), χερνίψασθαι (XII. 22.). Denique Dionysius, quem verborum gloriâ mirifice delectatum constat, elegantiae suae venustatisque numquam obliviscitur. Quin et aliqua videtur limavisse politius. Certe Dionysius in hoc etiam opere apparet instructus iis artibus, quas qui tenent, scriptores aurei vocantur.

XVII. Nunc, quoniam ego eam tantum Epitomes partem, quae pertinet ad Dionysii libros deperditos, edendam censeo, sequitur, ut hujus consilii ratio reddenda esse videatur. Postquam ego curas meas excutiendis codicibus transmittere coepi, saepenumero expertus sum, mihi nequaquam, ut sperassem, ea quae cogitassem procedere. Plerumque enim in exemplaribus versatus sum propter varia et multa tormenta fortunae valde miseris atque perditis, de quibus boni aliquid extundere vix licebat. Quae nisi ita se haberent, antiqua quidem scripta detegere per se lepidus fuisset labor. Itaque incredibile dictu est, quantas difficultates molesque molestiarum habeat codicum natura. Jam, ut ad propositum pergam, uterque Dionysianae Epitomes codex, etsi nec palimpsestus est nec valde antiquus, tamen lacunis passim scatet, quae sanitate opus spoliant vitiisque perturbant. Atque haud scio an illa clades, quam Dionysiano compendio fatum decreverat, in eam praecipue partem incubuerit, quae libros superstites Antiquitatum contractos exhibebat. Certe ibi nullum supplicii genus Dionysianus textus non subiit. Nam et concionum saepe exigua pars superest, quodque deterius est, sine ulla interdum sententia. Suffetianae ex. gr. orationis (Ant. III. 10.) extrema haec vocabula tantum supersunt: οἷς ὑμεῖς τἀναντία ἀξιοῦντες πράττειν, οὐκ ὀρθῶς ποιεῖτε. Post Bruti liberorum supplicium sequitur abrupta ejusdem Bruti adlo-

cutio ad Collatinum his tantum verbis (Ant. V. 10.). Ἔπειτα ἐγὼ, τῶν ἡμῶν οὐ φεισάμενος τέκνων, σοῦ φείσομαι, Κολλατῖνε, ὃς τὸ σῶμα μὲν ἔχεις παρ' ἡμῖν, τὴν δὲ ψυχὴν παρὰ τοῖς πολεμίοις; καὶ τοὺς μὲν προδιδόντας τὴν πατρίδα σώζεις, ἐμὲ δὲ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζόμενον ἀποκτείνεις; πόθεν; πολλοῦ γε δεῖ. Mitto ceteros ejusmodi hiatus, qui plurimi sunt. Saepe etiam, dum rerum gestarum filum contexitur, repente lacuna incidens nervos omnes narrationis abrumpit. Sed illud longe molestius, quod descriptiones integrae rerum praetermittuntur, quas Dionysius ne in Epitome quidem supprimere potuit. Legum ex. gr. e Graecia petitarum, Decemvirûmque dominatûs nulla in Epitome mentio est, praeter locum brevissimum, qui illuc pertinet, de mensibus apud Romanos lunaribus (Ant. X. 59.): Κατὰ σελήνην ἦγον Ῥωμαῖοι τοὺς μῆνας, καὶ συνέπιπτεν εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν καλουμένας εἰδοὺς ἡ πανσέληνος. Et tamen Dionysius libro decimo undecimoque plurimam operam iis rebus narrandis impendit. Dum autem ego reputarem, quonam pacto tanta labes utrumque Dionysianae Epitomes codicem occupaverit, plane mihi persuadebam, hanc scripturam ex antiquioribus pessime habitis exemplaribus a studioso aliquo homine fuisse expressam. Secus enim etiamsi concederem, quum hi codices scriberentur, fuisse tempus omnibus barbariae tempestatibus concitatum; etiamsi darem, qui hos codices elaboravit, eruditi hominis nihil simile habuisse; certe si sana Epitome Dionysii extabat, nemo prorsus tam mutila tamque hiantia fragmenta sibi conscripsisset. Itaque hac de re quum multum et diu cogitassem, neque sperarem tam vexatos codices ad bonam frugem revocare; probabilis mihi causa visa est totam hanc Epitomes, quae pertinet ad libros editos, partem omittendi. Ad quam enim spem ederem? Si enim mutilas reliquias proferrem, nemo, credo, inte-

grum textum jamdiu editum praetermisisset, ut ad mea contracta fragmenta respiceret. Sin studiose complere vellem, quid, oro, huic scripto facerem? cui si integros ex editis locos insererem, a compendii ratione recederem: sin a me sponte contractos; id a mea fide abhorrere arbitrabar. Plane quoquoversus luteum negotium erat; neque tanti videbatur, saltem in praesenti, eo me implicare.

XVIII. Itaque totis viribus me ad eam partem converti, quae deperditos Dionysii libros ab inferis reducebat. Quippe haec et integrior fortasse est, et porro pretiosissima, licet aliquando lacunis sententiisque suspensis non careat: totum autem Dionysii Opus, paucis exceptis, in lucem restituit. Liber quippe XI. qui est editorum ultimus, desinit ante Urbis conditae inceptum annum CCCXII. cum brevi lacuna, qua sublata videtur is liber pertinuisse usque ad expletum annum CCCXIII. Librum ergo XII. puto exorsum esse a fame, quae anno CCCXIV. Romae contigit, cujus causa Spurius Maelius seditionem molitus, anno sequente CCCXV. ob regnum adfectatum occisus est. Atqui Epitome, quam nos edimus, incipit a narrando Spurii Maelii supplicio; ergo nunc cum insigni rei litterariae fructu revera Halicarnasseus Dionysius continuatur, post brevem duorum triumve annorum lacunam: quod quidem spatium credendum est satis arctâ oratione fuisse comprehensum, quoniam in hac Epitome et multa consulto omittuntur et reliqua omnia breviter strictimque dicuntur. Quare nihil ferme deesse puto, nisi festinatam famis et conjurationis Maelianae descriptionem. Desinebat autem Dionysius olympiade CXXVIII. nempe ante primi belli Punici initium, ut ipse testis est Auctor ceterique scriptores, quos in hac dissertatione laudavi (Cap. IX.). Atqui Epitome explicit in Rheginorum supplicio et Lollii Samnitis bello,

quae res utraque in olympiadem CXXVII. incidit [1]); ergo utrumque caput Dionysianae historiae tenemus: et quidem ita, ut tractus etiam historiae, quem Livius libris XI. XII. XIII. XIV. et XV. complexus erat, quemque nullus auctor antiquus explebat, nunc denique praestantissimo historico reparetur. Sed enim ut universus, quantum fieri poterat, Halicarnasseus Dionysius emitteretur, illa etiam Excerpta adsumenda fuerunt, quae partim a Fulvio Ursino, partim vero a Valesio jampridem typis excusa sunt. Sic itaque editio mea mihi moderanda visa est. In primis ineditam, quam in codicibus Ambrosianis deprehendi, materiam in libros et capita perspicuitatis gratia dispescebam. Et ad libros quidem quod adtinet, nulla fere deliberatione opus erat, quum hi novem omnino efficiendi essent, ut lucubrationem meam ad susceptum olim ab ipso Dionysio institutum accommodarem, qui novem supra undecim libros condiderat. Quod ubi exequutus sum, cum ea pusilla specie Dionysii mei redintegrati satis delectabar, tum ipsius Operis amplissimi quondam atque praeclari memoria pectus meum effodiebat. - - Mox Ursiniana Valesianaque Excerpta de legationibus deque virtutibus ac vitiis suis quaeque sedibus in Ambrosianos libros referebam. Sic enim et plenius opus fiebat, et ratio temporum continuate fere constabat, et editio mea prioribus ante duodecim libris addita Dionysianam historiam absolvebat."

[1]) Immo Lollii Samnitis bellum narratur a Dionysio nostro fortasse anno Urbis CCCCLXXXVI. adeoque olympiade CXXVIII. Quare auctor propositum sibi terminum propius videtur adtingere.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ

ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥΔΕ ΕΛΛΕΙΠΟΝΤΑ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ῬΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΒ'.

I. *) . . . . ἔχων περὶ ἑαυτὸν ἀνθρώπους ἐξ ἁπάσης συνειλεγμένους κακίας, οὓς ἐσίτιζεν ὥσπερ θηρία κατὰ τῆς πατρίδος. Εἰ μὲν οὖν ὑπήκουσέ μοι, καὶ παρέσχεν ἑαυτὸν ἐν τοῖς νόμοις μένοντα, μεγίστην ἂν τοῦτ' αὐτῷ παρέσχε ῥοπὴν εἰς τὴν ἀπολογίαν καὶ τεκμήριον οὐκ ἐλάχιστον ἦν τοῦ μὴ βεβουλεῦσθαι κατὰ τῆς πατρίδος· νῦν δ'ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλαυνόμενος, ὃ πάσχουσιν ἅπαντες οἱ τὰς ἀνοσίους βουλὰς κατὰ τῶν ἀναγκαιοτάτων σφίσι ποιησάμενοι, τοῦτο ἔπαθε, φυγεῖν τὸν ἔλεγχον ἔγνω, καὶ τοὺς ἥκοντας ἐπ' αὐτὸν ἱππεῖς μαγειρικῇ κοπίδι παίων ἀπήλαυνε. . .

. . . **) τὸ ἰσόπεδον Αἰκυμήλιον Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· αἶκον γὰρ τὸ μηδεμίαν ἔχον ἐξοχὴν

*) A. U. C. CCCXV. (ex rationibus Petavii, quem sequitur Majus) Cincinnati contio de Sp. Maelio occiso. **) Sp. Maelii domus solo aequata.

λέγουσι· τόπον οὖν τινα, Μήλιον ἐξ ἀρχῆς κληθέντα, ὕστερον, συμφθαρέντων ἀλλήλοις κατὰ τὴν μίαν ἐκφορὰν τῶν ὀνομάτων, Αἰκυμήλιον ἐκάλεσαν.

II. *) Τυῤῥήνων καὶ Φειδηναίων καὶ Οὐιεντανῶν πολεμούντων Ῥωμαίοις, καὶ Λάρου Τολουμνίου τοῦ βασιλέως Τυῤῥήνων πάνδεινα ποιοῦντος κατ' αὐτῶν, χιλίαρχός τις Ῥωμαῖος, Αὖλος Κορνήλιος, Κόσσος ἐπίκλησιν, ἐλαύνει τὸν ἵππον κατὰ τοῦ Τολουμνίου· καὶ ἐπειδὴ ἀγχοῦ ἐγένετο, φέρουσι κατ' ἀλλήλων τὰ δόρατα. Ὁ μὲν οὖν Τολούμνιος τὸν ἵππον αὐτοῦ παίει διὰ τοῦ στήθους, ὃς ἀναχαιτίσας ῥίπτει τὸν ἐπιβάτην· ὁ δὲ Κορνήλιος διὰ θυρεοῦ τε καὶ θώρακος ἐλάσας τὴν αἰχμὴν εἰς τὰ πλευρὰ, περιτρέπει τὸν Τολούμνιον ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ ἔτι διανισταμένου φέρει διὰ βουβῶνος τὸ ξίφος. Ἀποκτείνας δὲ, καὶ τὰ σκῦλα ἀφελόμενος, οὐ μόνον τοὺς ὁμόσε χωροῦντας ἱππεῖς τε καὶ πεζοὺς ἀνέστειλεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν κεράτων ἀμφοτέρων ἀντέχοντας εἰς ἀθυμίαν καὶ δέος κατέστησεν.

III. **) Δεύτερον ὑπατεύοντος Αὔλου Κορνηλίου Κόσσου καὶ Τίτου Κοϊντίου, αὐχμῷ μεγάλῳ κακωθεῖσα ἡ γῆ πάντων ἐσπάνισεν οὐ μόνον τῶν ὀμβρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ναματίων ὑδάτων· ἐκ δὲ τούτου προβάτων μὲν καὶ ὑποζυγίων καὶ βοῶν ἐπίληψις παντελὴς ἐγένετο· εἰς δὲ τοὺς ἀνθρώπους νόσοι κατέσκηψαν πολλαί μεν καὶ ἄλλαι, μάλιστα δὲ ἡ ψωρώ-

*) A. U. C. CCCXVII. Cossus Tolumnium regem occidit. **) A. U. C. CCCXXVI. Romae pestilentia.

δης καλουμένη, δεινὰς ὀδύνας παρέχουσα τοῖς χρωσὶ κατὰ τοὺς ὀδαξησμοὺς, καὶ πρὸς τὰς ἑλκώσεις ἔτι μᾶλλον ἀγριαινομένη· πάθος ἐλεεινὸν· ἐν τοῖς πάνυ καὶ τοῦ ταχίστου τῶν ὀλέθρων αἴτιον.

IV. . . . . . οὐκ ἐδόκει τοῖς προεστηκόσι τοῦ συνεδρίου μαθεῖν εἰρήνην καὶ πολυχρόνιον ἄγειν σχολὴν, ἐνθυμουμένοις ὅτι ῥαθυμία καὶ τρυφὴ συνειςπορεύεται ταῖς πόλεσι μετὰ τῆς εἰρήνης, καὶ ἅμα ταῖς πολιτικαῖς ὀῤῥωδοῦσι ταραχαῖς. Καὶ αὗται γὰρ ἅμα τῷ καταλυθῆναι τοὺς ὑπερορίους πολέμους χαλεπαὶ καὶ συνεχεῖς ἐξ ἁπάσης προφάσεως ἀνίσταντο [1]) ... κρεῖττον ταῖς φιλανθρωπίαις περιεῖναι τῶν ἐχθρῶν, ἢ ταῖς τιμωρίαις, δι' ἃς, καὶ εἰ [2]) μηδὲν ἕτερον, αἵ γέ τοι παρὰ τῶν θεῶν ἐλπίδες ἡδίους αὐτοῖς ὑπάρχουσιν.

V...... ὡς ἔμαθε τοὺς πολεμίους ἐκ τῶν κατόπιν προςιόντας, ἐπιστρέφειν μὲν ὀπίσω περιεχόμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων πανταχόθεν ἀπέγνω, ἐνθυμούμενος ὅτι κινδυνεύσουσιν ἅπαντες, οὐθὲν ἀποδειξάμενοι γενναῖον ἔργον, αἴσχιστα διαφθαρῆναι· ὀλίγοι τε πρὸς πολλοὺς μαχόμενοι, καὶ τεθωρακισμένοι πρὸς ἐλαφρούς. Ἰδὼν δὲ ὄχθον τινὰ ὑψηλὸν ἐπιεικῶς, ὃς ἦν αὐτῷ οὐ πρόσω, τοῦτον ἔγνω καταλαβέσθαι.

VI. *) Ἀγρίππας Μενήνιος καὶ Πούπλιος Λου-

1) „Locus in Cod. mutilus atque haud scio an paulo altius fortasse revocandus (v. Liv. IV. 1. ad A. U C. 309)" Majus.

2) εἰ abest ab utroque Cod.

*) A. U. C. CCCXXXV. Servorum conjuratio.

κράτιος [1]) καὶ Σέρουιος Ναύτιος, χιλιάρχοι τιμηθέντες, ἐπίθεσίν τινα κατὰ τῆς Πόλεως γενομένην ὑπὸ δούλων ἐφώρασαν. Ἔμελλον δὲ οἱ μετέχοντες τῆς συνωμοσίας πῦρ ἐμβάλλοντες ταῖς οἰκίαις κατὰ πολλοὺς ἅμα τόπους νύκτωρ, ὁπότε μάθοιεν ἐπὶ τὴν τῶν καιομένων βοήθειαν ὡρμηκότας ἅπαντας, τό τε Καπιτώλιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐρυμνοὺς καταλαμβάνεσθαι τόπους· ἐγκρατεῖς δὲ γενόμενοι τῶν καρτερῶν τῆς Πόλεως, ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τοὺς ἄλλους δούλους παρακαλεῖν, καὶ σὺν ἐκείνοις ἀποκτείναντες τοὺς δεσπότας τὰς τῶν πεφονευμένων γυναῖκας τε καὶ κτήσεις παραλαμβάνειν. Τῆς δὲ πράξεως περιφανοῦς γενομένης συλληφθέντες οἱ πρῶτοι συνθέντες τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ μαστιγωθέντες, ἐπὶ τοὺς σταυροὺς ἀνήχθησαν· τῶν δὲ μηνυσάντων αὐτοὺς, ὄντων δυοῖν, ἐλευθερίαν τε καὶ δραχμὰς (χιλίας) [2]) ἑκάτερος ἔλαβεν ἐκ τοῦ δημοσίου.

VII. . . . . ἔσπευδε τὸν πόλεμον συντελέσαι ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ὁ Ῥωμαῖος χιλίαρχος, ὡς δὴ ῥᾴδιον τι πρᾶγμα καὶ κατὰ χειρὸς αὐτῷ γενησόμενον, ὑποχειρίους ποιήσασθαι μιᾷ μάχῃ τοὺς πολεμίους. Τῷ δὲ ἡγεμόνι τῶν πολεμίων ἐνθυμουμένῳ τό τε ἐμπειροπόλεμον τῶν Ῥωμαίων καὶ τὸ ἐν τοῖς κινδύνοις καρτερικὸν, μάχην μὲν ἐκ παρατάξεως ἴσην καὶ φανερὰν ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς οὐκ ἐδόκει· δια-

1) ita uterque Codex, et mox Σέρουιος, quum apud Livium IV. 45. sit Spurius. 2) E Dionys. X. 49. summam supplevit Majus, in Codice utroque praetermissam.

στράτηγεῖν δὲ τὸν πόλεμον ἀπάταις τισι καὶ δόλοις, καὶ παρατηρεῖν εἴ τι πλεονέκτημα καθ' ἑαυτῶν ἐκεῖνοι παρέξουσιν .... τραυματίας, καὶ παρασχεδὸν ἐλθὼν ἀποθανεῖν.

VIII. *) Ἐν Ῥώμῃ, χειμῶνος γενομένου βιαίου, ἔνθα ἡ ἐλαχίστη χιὼν κατενείφθη οὐκ ἐλάττων ἦν ἑπτὰ ποδῶν τὸ βάθος. Καὶ συνέπεσεν ἀνθρώπους τε ὑπὸ τοῦ νιφετοῦ διαφθαρῆναί τινας καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ τῶν ἄλλων κτηνῶν καὶ ὑποζυγίων μοῖραν οὐκ ὀλίγην, τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ κρυμοῦ σφακελίσαντα, τὰ δὲ νομῆς τῆς συνήθους ἀπορίᾳ. Δένδρων τε καρποφόρων, ὅσα μὴ πέφυκεν ὑπερβολὰς νιφετῶν ὑπομένειν, τὰ μὲν εἰς τέλος ἐξηράνθη, τὰ δὲ ἐπικαέντα τοὺς βλαστοὺς ἄκαρπα ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἐγένοντο. Ἐμίχθησαν τε καὶ τῶν οἰκιῶν συχναὶ, καί τινες καὶ περιετράπησαν, μάλιστα δὲ ὅσαι ἐκ τῶν λίθων, κατὰ τὴν διάλυσίν τε καὶ ἀπότηξιν τῆς χιόνος. Τοῦτο τὸ πάθος οὔτε πρότερόν ποτε γενόμενον ἐν ἱστορίας γραφῇ περὶ ταῦτα τὰ χωρία παρειλήφαμεν, οὐθ' ὕστερον ἕως τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου, μετρίῳ γέ τινι βορειότερα τοῦ μέσου, κατὰ τὸν ὑπὲρ Ἀθηνῶν γραφόμενον δι' Ἑλλησπόντου παράλληλον. Τότε δὲ πρῶτον καὶ μόνον ἐξέβη τῆς εἰωθυίας κράσεως ἡ τοῦ περιέχοντος τήνδε τὴν γῆν φύσις.

IX. **) Ἑορτὰς ἦγον οἱ Ῥωμαῖοι τὰς καλουμένας τῇ ἐπιχωρίῳ γλώττῃ στρωμνὰς, ὑπὸ τῶν

*) A. U. C. CCCLV. Romae hiems saevissima. **) Lectisternium instituitur.

κράτιος [1]) καὶ Σέρουιος Ναύτιος, χιλιά[illegible]
θέντες, ἐπίθεσίν τινα κατὰ τῆς Πόλεως
ὑπὸ δούλων ἐφώρασαν. Ἔμελλον δὲ οἱ [illegible]
τῆς συνωμοσίας πῦρ ἐμβάλλοντες ταῖς οἰ[illegible]
πολλοὺς ἅμα τόπους νύκτωρ, ὁπότε μάθο[illegible]
τῶν καιομένων βοήθειαν ὡρμηκότας ἅπαν[illegible]
Καπιτώλιον καὶ τοὺς ἄλλους ἐρυμνοὺς κ[illegible]
νεσθαι τόπους· ἐγκρατεῖς δὲ γενόμενοι [illegible]
ρῶν τῆς Πόλεως, ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τ[illegible]
δούλους παρακαλεῖν, καὶ σὺν ἐκείνοις [illegible]
τες τοὺς δεσπότας τὰς τῶν πεφονευμένω[illegible]
τε καὶ κτήσεις παραλαμβάνειν. Τῆς δὲ π[illegible]
φανοῦς γενομένης συλληφθέντες οἱ πρῶτο[illegible]
τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ μαστιγωθέντες, ἐπὶ
ρους ἀνήχθησαν· τῶν δὲ μηνυσάντων [illegible]
των δυοῖν, ἐλευθερίαν τε καὶ δραχμὰς
ἑκάτερος ἔλαβεν ἐκ τοῦ δημοσίου.

VII. . . . . . . ἔσπευδε τὸν πόλεμον
ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ὁ Ῥωμαῖος χιλίαρχο[illegible]
διον τι πρᾶγμα καὶ κατὰ χειρὸς αὐτῷ [illegible]
ὑποχειρίους ποιήσασθαι μιᾷ μάχῃ τοὺ[illegible]
Τῷ δὲ ἡγεμόνι τῶν πολεμίων ἐνθυμοι[illegible]
ἐμπειροπόλεμον τῶν Ῥωμαίων καὶ τὸ ἐ[illegible]
νοις καρτερικὸν, μάχην μὲν ἐκ παρατάξ[illegible]
φανερὰν ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς οὐκ ε[illegible]

[1]) ita uterque Codex, et mox [illegible]ιος, quu[illegible] IV.45. sit Spurius. [2]) [illegible] X. 49. su[illegible] Majus, [illegible] missam.

ε νιφε
ανερᾶς
τίδοσιν
πολλὰ
ν δὲ κα
αὶ ποτα
ἐξαίσιο
τ' ἀρχὸ
ι, θυσίαι
τον θεοῖ
ρίους μά
τεὶ δ' οὔτ
ν, οὔτε
εῷ χρῆσθ
πρόπους.
Οὐιεντανο
ιὰ προγόνω
ἐγεγόνει
ν ἐκ παλαι
τείχους πο
ιοὺς τῷ ἀνδ
αταληψομέν
λις ἁλῷ. Κ
τῆς Ἀλβανίδ
ειδὼς θέςφατ
ἀγαθὸν τὸ πρ

xundatione.

Σιβυλλείων κελευσθέντες χρησμῶν. Νόσος γάρ τις λοιμώδης γενομένη θεόπεμπτός τε καὶ ὑπὸ τέχνης ἀνθρωπίνης ἀνίατος εἰς ζήτησιν αὐτοὺς ἤγαγε τῶν χρησμῶν. Ἐκόσμησάν τε στρωμνὰς τρεῖς, ὡς ἐκέλευον οἱ χρησμοὶ, μίαν μεν Ἀπόλλωνι καὶ Λητοῖ, ἑτέραν δὲ Ἡρακλεῖ καὶ Ἀρτέμιδι, τρίτην δὲ Ἑρμῇ καὶ Ποσειδῶνι· καὶ διετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ δημοσίᾳ τε καθύοντες καὶ ἰδίᾳ κατ' οἰκείαν δύναμιν ἅπαντες τοῖς θεοῖς ἀπαρχόμενοι, ἑστιάσεις τε λαμπροτάτας ἐπιτελοῦντες, καὶ ξένων τοὺς παρεπιδημοῦντας ὑποδεχόμενοι.

X. Πείσων δὲ ὁ Τιμητικὸς ἐν ταῖς ἐνιαυσίοις ἀναγραφαῖς καὶ ταῦτ' ἔτι προςτίθησιν· ὅτι λελυμένων μὲν τῶν θεραπόντων ὅσους πρότερον ἐν τοῖς δεσμοῖς εἶχον οἱ δέσποται, πληθυούσης ὄχλου ξενικοῦ τῆς Πόλεως, ἀναπεπταμένων τῶν οἰκιῶν διὰ ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, καὶ δίχα κωλύσεως εἰςιόντων εἰς αὐτὰς τῶν βουλομένων, οὔτε χρῆμα οὐδὲν ἀπολωλεκέναι τις ᾐτιάσατο, οὔτε ἠδικῆσθαί τινα ὑπ' οὐδενὸς, καίτοι πολλὰ φέρειν εἰωθότων πλημμελῆ καὶ παράνομα τῶν ἑορτάδων καιρῶν διὰ τὰς μέθας.

XI. *) Οὐιεντανοὺς πολιορκούντων Ῥωμαίων περὶ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Κυνὸς, ὅτε μάλιστα λίμναι τε ἐπιλείπουσι καὶ ποταμοὶ πάντες, ὅ τι μὴ μόνος ὁ Αἰγύπτιος Νεῖλος, λίμνη τις, ἀπέχουσα τῆς Ῥώμης οὐ μεῖον ρκ΄ σταδίων ἐν τοῖς Ἀλβανοῖς καλουμένοις ὄρεσι, παρ' ᾗ τὸ ἀρχαῖον ἡ τῶν Ῥωμαίων μη-

*) A. U. C. CCCLVI. Albani lacus exundatio.

τρόπολις ᾤκεῖτο, οὔτε ὑετῶν γενομένων, οὔτε νιφετῶν, οὔτ' ἄλλης τινὸς αἰτίας ἀνθρώποις φανερᾶς, τοσαύτην ἔλαβεν ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ναμάτων ἐπίδοσιν, ὥςτε πολλὴν μὲν ἐπικλύσαι τῆς παρορείου, πολλὰς δὲ οἰκήσεις γεωργικὰς καταλαβεῖν, τελευτῶσαν δὲ καὶ τὸν μεταξὺ τῶν ὀρῶν αὐλῶνα διασπάσαι, καὶ ποταμὸν ἐκχέαι κατὰ τῶν ὑποκειμένων πεδίων ἐξαίσιον.

XII. Τοῦτο μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι, κατ' ἀρχὰς μὲν, ὡς δαιμονίου τινὸς μηνίοντος τῇ Πόλει, θυσίαις ἐξιλάσκεσθαι [1]) τοὺς κατέχοντας τὸν τόπον θεοὺς καὶ δαίμονας ἐψηφίσαντο, καὶ τοὺς ἐπιχωρίους μάντεις ἀνέκρινον, εἴ τι λέγειν ἔχουσιν· ἐπεὶ δ' οὔτε ἡ λίμνη τὴν ἑαυτῆς τάξιν ἀπελάμβανεν, οὔτε οἱ μάντεις ἀκριβὲς οὐδὲν ἔλεγον, ἀλλὰ τῷ Θεῷ χρῆσθαι παρῄνουν ἐπὶ τὸ Δελφικὸν μαντεῖον θεοπρόπους.

XIII. *) Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ Οὐιεντανῶν τις, ἔμπειρος τῆς ἐπιχωρίου μαντικῆς διὰ προγόνων, ἐτύγχανεν φυλακὴν ἔχων τοῦ τείχους· ἐγεγόνει δέ τις αὐτῷ τῶν ἀπὸ τῆς Ῥώμης λοχαγῶν ἐκ παλαιοῦ γνώριμος. Οὗτος ὁ λοχαγὸς ἐγγὺς τοῦ τείχους ποτὲ γενόμενος, καὶ τοὺς συνήθεις ἀσπασμοὺς τῷ ἀνδρὶ ἀποδοὺς, οἰκτείρειν αὐτὸν ἔφη τῆς καταληψομένης ἅμα τοῖς ἄλλοις συμφορᾶς, ἐὰν ἡ πόλις ἁλῷ. Καὶ ὁ Τυῤῥηνὸς ἀκηκοὼς τὴν ὑπέρχυσιν τῆς Ἀλβανίδος λίμνης, καὶ τὰ παλαιὰ περὶ αὐτῆς προειδὼς θέσφατα, ἀναγελάσας· „οἷον, ἔφησεν, ἐστὶν ἀγαθὸν τὸ προ-

[1]) alius Codex Q. ἐξιλάσασθαι.

*) Vatis Etrusci dictum de Albani lacus exundatione.

ειδέναι τὰ μέλλοντα! ὑμεῖς δὲ κατὰ τὴν ἀγνωσίαν τῶν ἀποβησομένων πόλεμον ἀτελῆ καὶ πόνους ἀνηνύτους ἀντλεῖτε, Οὐιενταvῶν πόλιν ἀναστήσειν οἰόμενοι. Εἰ δέ τις ὑμῖν ἐδήλωσεν, ὅτι τῇ πόλει τῇδε πέπρωται ἁλῶναι, ὅταν ἡ πρὸς Ἀλβανῷ λίμνη σπανίσασα τῶν αὐθιγενῶν ναμάτων μηκέτι μίγηται τῇ θαλάττῃ, ἐπαύσασθε ἂν αὐτοί τε δαπανώμενοι καὶ ἡμᾶς ἐνοχλοῦντες." — Ταῦτα ὁ Ῥωμαῖος μαθὼν, πολὺς ἐν τῷ σκοπῷ καθ' ἑαυτὸν γενόμενος, τότε μὲν ἀπῄει.

XIV. *) Τῇ δ' ἑξῆς, προειπὼν τοῖς χιλιάρχοις ἃ διενοεῖτο, παρῆν ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἄνοπλος, ὥςτε μηδεμίαν ὑποψίαν ἐπιβουλῆς τὸν Τυῤῥηνὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λαβεῖν. Χρησάμενος δὲ τοῖς συνήθεσιν ἀσπασμοῖς, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῆς κατεχούσης τὸ Ῥωμαϊκὸν στρατόπεδον ἀμηχανίας διελέγετο, καὶ [1]) ἀλλ' ἐφ' οἷς ἡσθήσεσθαι τὸν Τυῤῥηνὸν ὑπελάμβανεν· ἔπειτα ἐξηγητὴν αὐτῷ γενέσθαι ἠξίου σημείων τινῶν καὶ τεράτων νεωστὶ τοῖς χιλιάρχοις γεγονότων. Πείθεται τοῖς λόγοις ὁ μάντις, οὐδεμίαν δεδοικὼς ἐξαπάτην, καὶ τοὺς συνιόντας αὐτῷ μεταστῆναι κελεύσας αὐτὸς ἠκολούθει μόνος τῷ λοχαγῷ. Ὁ δὲ Ῥωμαῖος ὑπαγόμενος αὐτὸν ἀπωτέρω τοῦ τείχους διὰ τῶν πρὸς ἀπάτην μηχανηθέντων λόγων, ὡς ἐγγὺς ἐγένετο τοῦ περιτειχίσματος, περιβαλὼν ταῖς

*) Capitur vates Etruscus.

[1]) καὶ addidit Majus: Codices habent tantum ἀλλ'.

χερσὶν ἀμφοτέραις μέσον, αἴρεταί τε καὶ πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν ἀποφέρεται στρατόπεδον.

XV. *) Τοῦτον τὸν ἄνδρα οἱ χιλιάρχοι, λόγοις τε θεραπεύοντες καὶ βασάνων ἀπειλαῖς δεδιττόμενοι, ἅπαντα παρεσκεύασαν ἐξειπεῖν περὶ τῆς Ἀλβανίδος λίμνης, ἃ ἀπέκρυπτεν· εἶτα καὶ πρὸς τὴν βουλὴν αὐτὸν ἀναπέμπουσι. Τοῖς δ' ἐκ τοῦ συνεδρίου οὐχ ὅμοια παρέστη δόξα· ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει πανοῦργος τις εἶναι καὶ γόης ὁ Τυῤῥηνὸς, καὶ καταψεύδεσθαι τοῦ δαιμονίου τὰ περὶ τὸν χρησμόν· τοῖς δ' ἀπὸ πάσης ἀληθείας εἰρηκέναι.

XVI. **) Ἐν τοιαύτῃ δ' ἀμηχανίᾳ τῆς βουλῆς ὑπαρχούσης παρῆσαν οἱ προαποσταλέντες εἰς Δελφοὺς θεόπροποι χρησμοὺς κομίζοντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Τυῤῥηνοῦ πρότερον ἀπηγγελμένοις συνᾴδοντας· ὅτι θεοὶ καὶ δαίμονες οἱ λαχόντες τὴν Οὐιεντανῶν πόλιν τοσοῦτον αὐτοῖς ἐγγύωνται χρόνον ἀσάλευτον φυλάξαι τὴν ἐκ προγόνων παραδοθεῖσαν εὐδαιμονίαν, ὅσον ἂν διαμένωσιν αἱ πηγαὶ τῆς ἐν Ἀλβανῷ λίμνης ὑπερχώμεναι καὶ μέχρι θαλάττης ἀποῤῥέουσαι· ὅταν δ' ἐκεῖναι φύσιν τε τὴν ἑαυτῶν καὶ ὁδοὺς τὰς ἀρχαίας ἐκλιποῦσαι καθ' ἑτέρας ἐκτράπωσιν, ὡς μηκέτι μίσγεσθαι τῇ θαλάττῃ, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀνάστατον ἔσεσθαι· τοῦτο δ'

*) Idem vates mittitur Romam. **) A. U. C. CCCLVII. Delphicum responsum de lacu Albano.

οὐκ εἰς μακρὰν ὑπὸ Ῥωμαίων γενήσεσθαι, ἐὰν ὀρύγμασι καθ' ἕτερα χωρία γενομένοις ἐκτρέψωσι τὴν πλημμύραν τῶν ὑδάτων εἰς τὰ πρόσω τῆς θαλάττης πεδία. — Ταῦτα μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι εὐθὺς ἐπέστησαν τοῖς ἔργοις τοὺς χειροτέχνας.

XVII. *) Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσαν Οὐιεντανοὶ παρ' αἰχμαλώτου τινος, ἐπικηρυκεύεσθαι πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας ἤθελον περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου, πρὶν ἁλῶναι κατὰ κράτος τὴν πόλιν· καὶ ἀποδείκνυνται πρεσβεῖς οἱ πρεσβύτατοι. Ἀποψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς τῶν Ῥωμαίων τὰς διαλλαγὰς, οἱ μὲν ἄλλοι πρεσβεῖς ἀπῄεσαν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου σιωπῇ· ὁ δὲ ἐπιφανέστατος ἐξ αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν μαντικὴν ἐμπειρίαν δοκιμώτατος, ἐπιστὰς τὰς θύρας καὶ περιβλέψας ἅπαντας τοὺς παρόντας ἐν τῷ συνεδρίῳ· „Καλὸν, ἔφησεν, ὦ Ῥωμαῖοι, δόγμα ἐξενηνόχατε καὶ μεγαλοπρεπὲς, οἳ, τὴν ἡγεμονίαν ἀξιοῦντες ἔχειν τῶν περιοίκων δι' ἀρετὴν, πόλιν οὔτε μικρὰν οὔτε ἄσημον, ἀποτιθεμένην τὰ ὅπλα καὶ παραδιδοῦσαν ὑμῖν ἑαυτὴν, οὐκ ἀξιοῦντες ὑπήκοον ἔχειν, ἀλλὰ πρόῤῥιζον ἀνελεῖν βουλόμενοι, οὔτε τὸν ἐκ τοῦ θείου δείσαντες χόλον, οὔτε τὴν παρ' ἀνθρώπων ἐντραπέντες νέμεσιν. Ἀνθ' ὧν ὑμῖν δίκη τιμωρὸς ἥξει παρὰ θεῶν εἰς τὰ ὅμοια ζημιοῦσα· Οὐιεντα-

*) Vejentium legatio ad Romanos.

νοὺς [1]) γὰρ ἀφελόμενοι τὴν πατρίδα μετ' οὐ πολὺ τὴν ἑαυτῶν ἀποβαλεῖτε."

XVIII. Μετὰ βραχὺ δὲ ἁλισκομένης τῆς πόλεως οἱ μὲν, ὁμόσε τοῖς πολεμίοις χωροῦντες, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντες, κατεκόπησαν· οἱ δὲ, αὐτοχειρίᾳ σφάξαντες αὐτοὺς διεφθάρησαν· ὅσοις [2]) δὲ δι' ἀνανδρίαν τε καὶ ταπεινότητα ψυχῆς πάντ' ἐφαίνετο τοῦ τεθνάναι τὰ δεινὰ μετριώτερα, ῥίψαντες τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν τοῖς κεκρατηκόσιν ἑαυτούς.

XIX. *) Ὁ δὲ δικτάτωρ Κάμιλλος, οὗ στρατηγίᾳ ἡ πόλις ἥλω, ἐπὶ μετεώρου τόπου τινὸς ἑστὼς ἅμα τοῖς ἐπιφανεστάτοις Ῥωμαίων, ὅθεν ἅπασα ἡ πόλις ἦν καταφανὴς, πρῶτον μὲν ἐμακάρισεν ἑαυτὸν τῆς παρούσης εὐτυχίας, ὅτι καθελεῖν αὐτῷ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα πόλιν ἐξεγένετο δίχα πόνου, ἣ Τυῤῥηνίας μὲν, ἀνθούσης τότε καὶ πλεῖστον [1]) τῶν κατοικούντων τὴν Ἰταλίαν ἐθνῶν δυναμένης [2]), οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα ἦν· Ῥωμαίοις δὲ περὶ τῆς ἡγεμονίας διαφερομένη, καὶ πολλοὺς ὑπομείνασα πολέμους ἄχρι δεκάτης γενεᾶς διετέλεσεν· ἐξ οὗ δ' ἤρξατο πολεμεῖν καὶ πολιορκεῖσθαι συνεχῶς, θ' διήνεγκε τὴν πολιορκίαν ἔτη πάσης πειραθεῖσα τύχης.

[1]) Vejentani in Ambrosianis Codd. modo dicuntur Οὐιεντανοὶ, modo Οὐιντιανοὶ, modo Οὐεντανοί. Prius constanter tenuit Majus. [2]) Cod. uterque ὅσους.

*) Camillus victor sibi gratulatur.

[1]) Cod. A. πλεῖστου. [2]) Cod. uterque δυνάμεις.

σὐκ εἰς μακρὰν ὑπὸ Ῥωμαίων γενήσεσθαι, ἐὰν ὀρύγμασι καθ' ἕτερα χωρία γενομένοις ἐκτρέψωσι τὴν πλημμύραν τῶν ὑδάτων εἰς τὰ πρόσω τῆς θαλάττης πεδία. — Ταῦτα μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι εὐθὺς ἐπέστησαν τοῖς ἔργοις τοὺς χειροτέχνας.

XVII. *) Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσαν Οὐιεντανοὶ παρ' αἰχμαλώτου τινος, ἐπικηρυκεύεσθαι πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας ἤθελον περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου, πρὶν ἁλῶναι κατὰ κράτος τὴν πόλιν· καὶ ἀποδείκνυνται πρεσβεῖς οἱ πρεσβύτατοι. Ἀποψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς τῶν Ῥωμαίων τὰς διαλλαγὰς, οἱ μὲν ἄλλοι πρεσβεῖς ἀπήεσαν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου σιωπῇ· ὁ δὲ ἐπιφανέστατος ἐξ αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν μαντικὴν ἐμπειρίαν δοκιμώτατος, ἐπιστὰς τὰς θύρας καὶ περιβλέψας ἅπαντας τοὺς παρόντας ἐν τῷ συνεδρίῳ· „Καλὸν, ἔφησεν, ὦ Ῥωμαῖοι, δόγμα ἐξενηνόχατε καὶ μεγαλοπρεπὲς, οἳ, τὴν ἡγεμονίαν ἀξιοῦντες ἔχειν τῶν περιοίκων δι' ἀρετὴν, πόλιν οὔτε μικρὰν οὔτε ἄσημον, ἀποτιθεμένην τὰ ὅπλα καὶ παραδιδοῦσαν ὑμῖν ἑαυτὴν, οὐκ ἀξιοῦντες ὑπήκοον ἔχειν, ἀλλὰ πρόῤῥιζον ἀνελεῖν βουλόμενοι, οὔτε τὸν ἐκ τοῦ θείου δείσαντες χόλον, οὔτε τὴν παρ' ἀνθρώπων ἐντραπέντες νέμεσιν. Ἀνθ' ὧν ὑμῖν δίκη τιμωρὸς ἥξει παρὰ θεῶν εἰς τὰ ὅμοια ζημιοῦσα· Οὐιεντα-

*) Vejentium legatio ad Romanos.

νοὺς [1]) γὰρ ἀφελόμενοι τὴν πατρίδα μετ' οὐ πολὺ τὴν ἑαυτῶν ἀποβαλεῖτε."

XVIII. Μετὰ βραχὺ δὲ ἁλισκομένης τῆς πόλεως οἱ μὲν, ὁμόσε τοῖς πολεμίοις χωροῦντες, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμενοι, καὶ πολλοὺς ἀποκτείναντες, κατεκόπησαν· οἱ δὲ, αὐτοχειρίᾳ σφάξαντες αὐτοὺς διεφθάρησαν· ὅσοις [2]) δὲ δι' ἀνανδρίαν τε καὶ ταπεινότητα ψυχῆς πάντ' ἐφαίνετο τοῦ τεθνάναι τὰ δεινὰ μετριώτερα, ῥίψαντες τὰ ὅπλα παρεδίδοσαν τοῖς κεκρατηκόσιν ἑαυτούς.

XIX. *) Ὁ δὲ δικτάτωρ Κάμιλλος, οὗ στρατηγίᾳ ἡ πόλις ἥλω, ἐπὶ μετεώρου τόπου τινὸς ἑστὼς ἅμα τοῖς ἐπιφανεστάτοις Ῥωμαίων, ὅθεν ἅπασα ἡ πόλις ἦν καταφανὴς, πρῶτον μὲν ἐμακάρισεν ἑαυτὸν τῆς παρούσης εὐτυχίας, ὅτι καθελεῖν αὐτῷ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα πόλιν ἐξεγένετο δίχα πόνου, ἣ Τυῤῥηνίας μὲν, ἀνθούσης τότε καὶ πλεῖστον [1]) τῶν κατοικούντων τὴν Ἰταλίαν ἐθνῶν δυναμένης [2]), οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα ἦν· Ῥωμαίοις δὲ περὶ τῆς ἡγεμονίας διαφερομένη, καὶ πολλοὺς ὑπομείνασα πολέμους ἄχρι δεκάτης γενεᾶς διετέλεσεν· ἐξ οὗ δ' ἤρξατο πολεμεῖν καὶ πολιορκεῖσθαι συνεχῶς, θ' διήνεγκε τὴν πολιορκίαν ἔτη πάσης πειραθεῖσα τύχης.

[1]) Vejentani in Ambrosianis Codd. modo dicuntur Οὐιενταvοὶ, modo Οὐιντιανοὶ, modo Οὐενταvοί. Prius constanter tenuit Majus. [2]) Cod. uterque ὅσους.

*) Camillus victor sibi gratulatur.

[1]) Cod. A. πλείατον. [2]) Cod. uterque δυνάμεις.

XX. *) Ἔπειτ' ἐνθυμηθεὶς, ὡς ἐπὶ μικρᾶς αἰωρεῖται ῥοπῆς ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονία, καὶ βέβαιον οὐδὲν διαμένει τῶν ἀγαθῶν, διατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ηὔξατο τῷ τε Διῒ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, μάλιστα μὲν ἀνεπίφθονον ἑαυτῷ τε καὶ τῇ πατρίδι γίνεσθαι τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν· εἰ δέ τις ἔμελλε καινὴ συμφορὰ τὴν Ῥωμαίων Πόλιν, ἢ τὸν αὐτοῦ βίον καταλαμβάνειν, ἀντίπαλος τῶν παρόντων ἀγαθῶν, ἐλαχίστην γενέσθαι ταύτην καὶ μετριοτάτην.

XXI. **) Ἦν δὲ ἡ Οὐιεντανῶν πόλις οὐθὲν ὑποδεεστέρα τῆς Ῥώμης ἐνοικεῖσθαι, γῆν τε πολλὴν καὶ πολύκαρπον ἔχουσα, τὴν μὲν ὀρεινὴν, τὴν δὲ πεδιάδα, καὶ τὸν ὑπερκείμενον ἀέρα καθαρώτατον καὶ πρὸς ὑγείαν ἀνθρώποις ἄριστον, οὔτε ἕλους πλησίον ὄντος, ὅθεν ἕλκονται βαρεῖς ἀτμοὶ καὶ δυςώδεις, οὔτε ποταμοῦ τινος ψυχρὰς ἔωθεν ἀνιέντος αὔρας, ὑδάτων δὲ οὐ σπανίων ὄντων οὐδ' ἐπακτῶν, ἀλλ' αὐθιγενῶν καὶ πλουσίων καὶ πίνεσθαι κρατίστων.

XXII. ***) Αἰνείαν λέγουσι τὸν ἐξ Ἀγχίσου καὶ Ἀφροδίτης, ὅτε κατέσχεν εἰς Ἰταλίαν, θῦσαι προαιρούμενον ὅτῳ δή τινι θεῶν [1]), μετὰ τὴν εὐχὴν μέλλοντα τοῦ παρασκευασμένου πρὸς τὴν θυσίαν ἱερείου κατάρχεσθαι, τῶν Ἀχαιῶν [2]) ἰδεῖν

*) Camilli preces. **) Vejorum amplitudo, situs et ager. ***) Cur Romani velati sacrificent.

[1]) Cod. A. θεῷ. [2]) Uterque Cod. ἀρχαίων.

τινα πρόσωθεν ἐρχόμενον, εἴτε Ὀδυσσέα, ὅτε τῷ περὶ τὸν Ἄορνον μαντείῳ χρῆσθαι ἔμελλεν, εἴτε Διομήδην, ἡνίκα Δαύνῳ σύμμαχος ἀφίκετο· ἀχθόμενον δὲ τῷ συγκυρήματι, καὶ πολέμιαν ὄψιν ἐφ' ἱεροῖς φανεῖσαν ὡς πονηρὸν οἰωνὸν ἀφοσιώσασθαι βουλόμενον, ἐγκαλύψασθαί τε καὶ στραφῆναι. Μετὰ δὲ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ πολεμίου, χερνιψάμενον αὖθις, ἐπιτελέσαι τὴν θυσίαν. Γενομένων δὲ τῶν ἱερῶν κρειττόνων, ἡσθῆναι τε τῷ συγκυρήματι καὶ φυλάττειν ἐπὶ πάσης εὐχῆς τὸ αὐτὸ ἔθος· τοὺς δὲ ἀπ' ἐκείνου γενομένους ὡς ἕν τι τῶν περὶ τὰς ἱερουργίας νομίμων καὶ τοῦτο διατηρεῖν.

XXIII. *) Ἑπόμενος δὲ τοῖς πατρικοῖς ὁ Κάμιλλος νόμοις, ἐπειδὴ τὴν εὐχὴν ἐποιήσατο, καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς εἵλκυσε τὸ ἱμάτιον, ἐβούλετο μὲν στραφῆναι· τῆς δὲ βάσεως ὑπενεχθείσης οὐ δυνηθεὶς ἀναλαβεῖν αὐτὸν, ὕπτιος ἐπὶ τὴν γῆν φέρεται. Τοῦτον τὸν οἰωνὸν οὔτε μαντείας οὔτε ἐνδοιασμοῦ δεόμενον, ἀλλὰ καὶ τῷ φαυλοτάτῳ ῥᾴδιον ὄντα συμβαλεῖν, ὅτι [1]) πεσεῖν αὐτῷ πᾶσα ἀνάγκη πτῶμα ἄσχημον, οὔτε φυλακῆς οὔτε ἀφοσιώσεως ἄξιον ὑπέλαβεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸ κεχαρισμένον ἑαυτῷ μετήνεγκεν, ὡς ὑπακηκοότων [2]) αὐτοῦ ταῖς εὐχαῖς τῶν θεῶν, καὶ τὸ κακὸν ἐλάχιστον παρεσκευακότων γενέσθαι.

*) Camillus inter sacrificandum prolapsus cadit.

[1]) Cod. uterque οὔτε. [2]) Cod. uterque ὑπ' ἀκηκοότων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ʽΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ʽΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΓʹ.

I. *) Καμίλλου τῶν Φαλίσκων πόλιν πολιορκοῦντος, Φαλερίων τις, εἴτ᾽ ἀπεγνωκὼς τὴν πόλιν, εἴτε κέρδη θηρώμενος ἰδίᾳ, παῖδας ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων οἰκῶν παρακρουσάμενος (ἦν δὲ διδάσκαλος γραμμάτων) ἐξήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, ὡς περιπατήσοντάς τε πρὸ τοῦ τείχους καὶ τὸ ʽΡωμαϊκὸν στρατόπεδον θεασομένους. ʽΥπαγόμενος δὲ κατὰ μικρὸν αὐτοὺς προσωτέρω τῆς πόλεως, ἐπὶ φυλακτήριον ʽΡωμαϊκὸν ἄγει, καὶ τοῖς ἐπιδραμοῦσι παραδίδωσι, ὑφ᾽ ὧν ἀχθεὶς ἐπὶ τὸν Κάμιλλον ἔφη· βεβουλεῦσθαι μὲν ἔτι πάλαι τὴν πόλιν ὑπὸ ʽΡωμαίων ποιῆσαι· οὐδενὸς δὲ κύριος ὢν, οὔτε ἄκρας, οὔτε πύλων, οὔθ᾽ ὅπλων, τοῦτον ἐξευρηκέναι τὸν τρόπον, ὑποχειρίους ποιῆσαι τοὺς υἱεῖς τῶν εὐγενεστάτων,

*) A. U. C. CCCLX. Ludimagister pueros Faliscorum Romanis tradit.

ἄφυκτον ἀνάγκην ὑπολαβὼν τοὺς πατέρας καταλήψεσθαι; τῆς σωτηρίας τῶν τέκνων περιεχομένους, τάχιον παραδοῦναι Ῥωμαίοις [1]) τὴν πόλιν. — Ὁ μὲν δὴ ταῦτ' ἔλεγε, πολλὰς ἐλπίδας ἔχων θαυμαστούς [2]) τινας ἐξοίσεσθαι μισθοὺς τῆς προδοσίας.

Η. *) Ὁ δὲ Κάμιλλος, εἰς φυλακὴν παραδοὺς [1]) τὸν γραμματιστὴν καὶ τοὺς παῖδας, ἐπιστέλλει τῇ βουλῇ διὰ γραμμάτων τὰ γενόμενα, καὶ τί χρὴ ποιεῖν ἤρετο. Ἐπιτρέψαντος δ' αὐτῷ τοῦ συνεδρίου πράττειν ὅ τι ἂν αὐτῷ φαίνηται κράτιστον, προαγαγὼν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τὸν γραμματιστὴν ἅμα τοῖς παισὶ, καὶ οὐ μακρὰν ἀπὸ τῶν πυλῶν τὸ στρατηγικὸν βῆμα προστάξας τεθῆναι, πολλοῦ συνδραμόντος ὄχλου, τοῦ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη, τοῦ δ' ἐπὶ τὰς πύλας, πρῶτον μὲν ἐδήλωσε τοῖς Φαλίσκοις οἷα ὁ γραμματιστὴς εἰς αὐτοὺς ἐτόλμησε παρανομεῖν· ἔπειτα περικαταρρῆξαι τὴν ἐσθῆτα τοῦ ἀνδρὸς ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις, καὶ ξαίνειν τὸ σῶμα μάστιξι πάνυ πολλαῖς. Ὡς δὲ ταύτης ἅλις εἶχε τῆς τιμωρίας, ῥάβδους τοῖς παισὶν ἀναδοὺς, ἀπάγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν εἰς τὴν πόλιν δεδεμένον τὼ χεῖρε ὀπίσω, παίοντας τε καὶ πάντα τρόπον αἰκιζομένους. Κομισάμενοι δὲ τοὺς παῖδας οἱ Φαλίσκοι, καὶ τὸν γραμματιστὴν ἀξίως τῆς κακῆς διανοίας τιμωρησάμενοι, παρέδοσαν τῷ Καμίλλῳ τὴν πόλιν.

[1]) Ῥωμαίοις omittitur in Cod. A [2]) uterque Cod. θαυμαστάς

*) Camillus pueros Faliscis reddit.

[1]) Cod. Q. παραδιδούς.

III *) Ὁ αὐτὸς Κάμιλλος, ἐπὶ τὴν Οὐιενταvῶν πόλιν στρατεύων, ηὔξατο τῇ Βασιλείᾳ Ἥρᾳ τῇ ἐν Οὐιεντανοῖς, ἐὰν κρατήσῃ τῆς πόλεως, τό τε ξόανον αὐτῆς ἐν Ῥώμῃ καθιδρύσειν καὶ σεβασμοὺς αὐτῇ καταστήσασθαι πολυτελεῖς. Ἁλούσης δὲ τῆς πόλεως, ἀπέστειλε τῶν ἱππέων τοὺς ἐπιφανεστάτους ἀρουμένους ἐκ τῶν βάθρων τὸ ἕδος· ὡς δὲ παρῆλθον οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν νεὼν, καί τις ἐξ αὐτῶν, εἴτε μετὰ παιδιᾶς καὶ γέλωτος, εἴτε οἰωνοῦ δεόμενος, εἰ βούλοιτο μετελθεῖν εἰς Ῥώμην ἡ θεός; ἤρετο, φωνῇ γεγώνῳ [1]) τὸ ξόανον ἐφθέγξατο „ὅτι βούλεται." Τοῦτο καὶ δὶς γέγονεν· ἀπιστοῦντες γὰρ οἱ νεανίσκοι, εἰ τὸ ξόανον ἦν τὸ φθεγξάμενον, πάλιν ἤροντο τὸ αὐτὸ, καὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἤκουσαν.

IV. *) Ἐν δὲ τῇ ἀρχῇ τῶν μετὰ τὸν Κάμιλλον ὑπάτων νόσος ἐν Ῥώμῃ κατέσκηψε λοιμικὴ, τὴν ἀρχὴν ἀπό τε ἀνομβρίας καὶ αὐχμῶν λαβοῦσα ἰσχυρῶν, ἀφ' ὧν κακωθεῖσα ἥ τε δενδρῖτις [1]) καὶ ἡ σιτοφόρος, ὀλίγους μὲν ἀνθρώποις καρποὺς ἐξήνεγκε καὶ νοσεροὺς, ὀλίγην δὲ καὶ πονηρὰν βοσκήμασι νομήν. Προβάτων [2]) μὲν οὖν [3]) καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων

*) A. U. C. CCCLXII. Iuno Vejentana, Romam antea translata ibidem dedicatur.

[1]) Cod. A. tantum φωνῇ γε. Cod. Q. videtur habere potius γεγώνῳ quam γεγώνῃ.

*) A. U. C. CCCLXI. Lues in agro Romano.

[1]) Cod. A. δενδρίτης, sed δενδρῖτις Dionys. I, 37. [2]) Cod. A. πρόβατα. [3]) οὖν abest a Cod. A.

ἀναρίθμητόν τι διεφθάρη πλῆθος, οὐ χιλοῦ σπανισάμενον [1]) μόνον ἀλλὰ καὶ πότου, τοσαύτη τῶν τε ποταμίων καὶ τῶν ἄλλων ναμάτων ἐπίληψις ἐγένετο, ἡνίκα μάλιστα κάμνει πάντα δίψει τὰ βοτά. Ἄνθρωποι δὲ ὀλίγοι μέν τινες διεφθάρησαν, ἃς οὔπω πρότερον ἐπείρασαν προςενεγκάμενοι τροφάς· οἱ δὲ λοιποὶ μικροῦ πάντες εἰς νόσους δεινὰς κατέπεσον, ἀρχόμενας μὲν ἀπὸ μικρῶν ἐξανθημάτων ἃ περὶ τοὺς ἔξωθεν χρῶτας ἀνίστατο, κατασκήπτουσας δ' εἰς ἕλκη μεγάλα φαγεδαίναις ὅμοια, πονηρὰν μὲν ὄψιν, δεινὴν δὲ ἀλγηδόνα παρέχοντα. Ἦν δὲ οὐδὲν ἴαμα τῆς περιωδυνίας τοῖς κάμνουσιν, ὅ τι μὴ κνησμοὶ καὶ σπαραγμοὶ συνεχεῖς, λωβώμενοι τοῖς χρωσὶ μέχρι γυμνώσεως ὀστέων.

V. *) Μετ' οὐ πολὺ δὲ οἱ δήμαρχοι Καμίλλῳ φθονήσαντες, ἐκκλησίαν κατ' αὐτοῦ συνήγαγον, καὶ ἐζημίωσαν αὐτὸν δέκα μυριάσιν [1]), οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι πολλαστόν τι μέρος ὁ βίος ἦν αὐτῷ τοῦ κατακρίματος, ἀλλ' ἵν' ἀπαχθεὶς εἰς τὸ δεσμωτήριον ὑπὸ τῶν δημάρχων ἀσχημονήσῃ ὁ τοὺς ἐπιφανεστάτους κατορθώσας πολέμους. Τὸ μὲν οὖν [2]) ἀργύριον οἱ πελάται τε καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ συνειςενέγκαντες ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων ἀπέδοσαν, ὥςτε μηδεμίας πει-

[1]) Uterque Cod. σπανισάμενος.

*) A.U.C. CCCLXIII. Camillus pecunia multatur.

[1]) forte supplendum ἀσσαρίων censet Majus. [2]) οὖν abest a Cod. A.

ραθῆναι ὕβρεως· ὁ δ' ἀνὴρ, ἀφόρητον ἡγούμενος τὸν προπηλακισμὸν, ἐκχωρεῖν ἔγνω τῆς Πόλεως.

VI. *) Γενόμενος δὲ πλησίον τῶν πυλῶν καὶ τοὺς παρόντας ἀσπασάμενος ὀλοφυρομένους καὶ δακρύοντας, οἷου στερέσθαι μέλλοιεν ἀνδρὸς, πολλὰ κατὰ τῶν παρειῶν ἀφεὶς δάκρυα, καὶ τὴν κατασχοῦσαν αὐτὸν ἀσχημοσύνην ἀνακλαυσάμενος, εἶπεν· ὦ θεοὶ καὶ δαίμονες, ἔφοροι τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων, ὑμᾶς ἀξιῶ δικαστὰς γενέσθαι μοι τῶν τε πρὸς τὴν πατρίδα πολιτευμάτων, καὶ παντὸς τοῦ παρεληλυθότος βίου· ἔπειτ', ἐὰν μὲν ἔνοχον εὕρητε με [1]) ταῖς αἰτίαις ἐφ' αἷς ὁ δῆμος κατεψηφίσατό μου, πονηρὰν καὶ ἀσχήμονα τελευτὴν δοῦναι τοῦ βίου· ἐὰν δ' ἐν ἅπασιν, οἷς ἐπιστεύθην ὑπὸ τῆς πατρίδος ἐν εἰρήνῃ τε καὶ κατὰ πολέμους, εὐσεβῆ καὶ δίκαιον καὶ πάσης εὐσχήμονος ὑποψίας καθαρὸν, τιμωροὺς γενέσθαι μοι, τοιούτους ἐπιστήσαντας τοῖς ἠδικηκόσι κινδύνους καὶ φόβους, δι' οὓς ἀναγκασθήσονται, μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα σωτηρίας ὁρῶντες, ἐπ' ἐμὲ καταφυγεῖν. — Ταῦτ' εἰπὼν εἰς πόλιν Ἀρδίαν ᾤχετο.

*) Idem Deos imprecatus exulat.

[1]) Uterque Cod. μοί.

VII. *) Ἐπήκουσαν δὲ αὐτοῦ ταῖς εὐχαῖς οἱ θεοί· καὶ ὑπὸ Κελτῶν μετὰ μικρὸν ἡ Πόλις ἑάλω, ἄνευ τοῦ Καπιτωλίου. Καταφυγόντων δὲ ἐν αὐτῷ τῶν περιφανεστέρων (τὸ γὰρ ἄλλο πλῆθος ἐν ταῖς Ἰταλικαῖς φεῦγον διε[illegible]άρῃ πόλεσι), καὶ πολιορκουμένων ὑπὸ Κελτῶν, οἱ παρὰ Οὐιεντανῶν πόλιν καταφυγόντες Ῥωμαῖοι Κεδίκιόν [1]) τινα στρατοπεδάρχην ποιοῦσιν· ὁ δὲ Κάμιλλον ἀποδείκνυσι, καὶ ταῦτα ἀπόντα, ἡγεμόνα [2]) πολέμου καὶ εἰρήνης ἐξουσίαν ἔχειν αὐτοκράτορα. Καὶ γενόμενος ἡγεμὼν τῆς πρεσβείας παρεκάλει Κάμιλλον διαλλαγῆναι πρὸς τὴν πατρίδα, τὰς συμφορὰς, ἐν αἷς ἦ, ὑπολογισάμενον, δι' ἃς ὑπέμεινεν ἐπὶ τὸν ὑβρισθέντα ὑφ' ἑαυτῆς καταφυγεῖν.

VIII. Ὑποτυχὼν δὲ ὁ Κάμιλλος εἶπεν· „οὐ δέομαι παρακλήσεως, ὦ Κεδίκιε· αὐτὸς γὰρ, εἰ μὴ θᾶττον ὑμεῖς ἀφίκεσθε, κοινωνεῖν με τῶν πραγμάτων ἀξιοῦντες, ἕτοιμος ἦν ταύτην ἄγων τὴν δύναμιν, ἣν παροῦσαν ὁρᾶτέ μοι, πρὸς ὑμᾶς ἥκειν. Ὑμῖν δὲ, ὦ θεοί τε καὶ δαίμονες, ὅσοι τὸν ἀνθρώπινον ἐποπτεύετε βίον, ὧν τε ἤδη τετιμήκατέ μοι πολλὴν, οἶδα, χάριν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων εὔχομαι καλὴν καὶ εὐτυχῆ τῇ πατρίδι γενέσθαι τὴν

*) A. U. C. CCCLXIV. Roma a Gallis occupata revocatur ab exilio Camillus et fit dictator.

[1]) In Cod. A. scriptum erat Καιδίκιον, sed deinde factum Κεδίκιον, uti est in Cod. Q. [2]) Cod. A. sic: τὸν δὲ Κάμιλλον καὶ τοῦτον ἀποδείκνυσι etc.

ἐμὴν κάθοδον. Εἰ δὲ ἐνῆν ἀνθρώπῳ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι προϊδεῖν, οὐδέποτ' ἂν ηὐξάμην ἐς τοιαύτας ἐλθοῦσαν τυχὰς τὴν πατρίδα δεηθῆναι μου· μυριάκις δ' ἂν εἱλόμην ἄζηλον γενέσθαι μοι καὶ ἄτιμον τὸν μετὰ ταῦτα βίον, ἢ βαρβάρων ἀνθρώπων ὠμότητι γενομένην τὴν Ῥώμην ὑποχείριον ἐπιδεῖν, καὶ ἐν ἐμοὶ μόνον τὰς λοιπὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχουσαν." — Ταῦτα εἰπὼν, καὶ τὰς δυνάμεις παραλαβὼν, ἄφνω τε τοῖς Κέλτοις ἐπιφανεὶς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς τρέπει· καὶ ἐμπεσὼν ἀσυντάκτοις τε καὶ τεταραγμένοις, δίκην προβάτων κατέσφαξεν.

IX. *) Ἔτι δ' οὖν πολιορκουμένων τῶν ἐν Καπιτωλίῳ καταφυγόντων, νεός τις ἀπὸ τῆς Οὐιεντανῶν πόλεως ὑπὸ Ῥωμαίων πεμφθεὶς εἰς τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, καὶ λαθὼν τοὺς αὐτόθι φυλάσσοντας Κελτοὺς, ἀνῆλθέ τε, καὶ, εἰπὼν ὅσα ἔδει, πάλιν ὑπὸ νύκτα ἀπηλλάγη. Ὡς δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τῶν Κελτῶν τις ἰδὼν τὰ ἴχνη, λέγει πρὸς τὸν βασιλέα· ὁ δὲ συγκαλέσας τοὺς ἀνδρειοτάτους, ἐδήλωσεν αὐτοῖς τὴν τοῦ Ῥωμαίου ἄνοδον· ἔπειτ' αὐτοὺς ἠξίου τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ παρασχομένους τόλμαν, πειρᾶσθαι τῆς ἐπὶ τὸ φρούριον ἀναβάσεως, πολλὰς ὑπισχνούμενος τοῖς ἀναβᾶσι δωρεάς. Ὁμολογησάντων δέ συχνῶν παρήγγειλε τοῖς φύλαξιν ἡσυχίαν ἄγειν,

*) Romanus nuncius in Capitolium evadit.

ἵνα [1]) καθεύδειν αὐτοὺς ὑπολαβόντες οἱ Ῥωμαῖοι καὶ αὐτοὶ πρὸς ὕπνον τράπωνται.

X. *) Ἤδη δὲ τῶν πρώτων ἀναβεβηκότων καὶ τοὺς ὑστερίζοντας ἀναδεχομένων, ἵνα πλείους γενόμενοι τότε ἀποσφάξωσι τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς καὶ καταλάβωνται τὸ ἔρυμα, ἀνθρώπων μὲν οὐδεὶς ἔμαθεν· ἱεροὶ δέ τινες Ἥρας χῆνες ἐν τῷ τεμένει τρεφόμενοι, καὶ βοῶντες ἅμα καὶ τοῖς βαρβάροις ὁμόσε χωροῦντες, κατήγοροι γίνονται τοῦ κακοῦ. Ἐκ δὲ τούτου ταραχή τε καὶ κραυγὴ καὶ ὁ δρόμος ἁπάντων ἦν, παρακαλούντων ἀλλήλους ἐπὶ τὰ ὅπλα· καὶ οἱ Κελτοὶ πλείους ἤδη γεγονότες ἐχώρουν ἐνδοτέρω.

XI. **) Ἐνθάδε τις τῶν ἐσχηκότων τὴν ὕπατον ἀρχὴν, Μάρκος Μάλλιος, ἁρπάσας τὰ ὅπλα καὶ συστὰς τοῖς βαρβάροις, τόν τε πρῶτον ἀναβάντα, κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸ ξίφος φέροντα, φθάσας παίει κατὰ τοῦ βραχίονος, καὶ ἀποκόπτει τὸν ἀγκῶνα· καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, πρὶν ἢ εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὀρθῷ τῷ θυρεῷ πατάξας, εἰς τὸ πρόσωπον ἀνατρέπει, καὶ κείμενον ἀποσφάττει· ἔπειτα τοὺς ἄλλους τεταραγμένους ἤδη ἐλαύνων ὑπὸ πόδας, δὺς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ κατὰ τοῦ κρημνοῦ διώκων ἐξέχεεν. Ἀντὶ ταύτης εὕρατο τῆς ἀριστείας τὴν πρέπουσαν τῷ τότε καιρῷ δωρεὰν παρὰ τῶν κατεχόντων τὸ

[1]) Cod. A. interponit καί.

*) Galli Capitolium tentant. **) Manlius Capitolium servat.

Καπιτώλιον οἴνου καὶ ζέας τὴν ἐφήμερον ἀνδρὸς ἑκάστου τροφήν. [1])

XII. *) Περὶ δὲ τῶν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τὴν φυλακὴν ἐκλιπόντων, καθ' ὃν ἀνέβησαν οἱ Κελτοὶ, ζητήσεως γενομένης, ὅ τι χρὴ ποιεῖν, ἡ μὲν βουλὴ θάνατον ἁπάντων κατεψηφίσατο· ὁ δε δῆμος, ἐπιεικέστερος γενόμενος, ἑνὸς τοῦ ἡγεμόνος αὐτῶν ἠρκέσθη τῇ κολάσει. Ἵνα δὲ φανερὸς γένοιτο τοῖς βαρβάροις ὁ θάνατος αὐτοῦ, δεθεὶς τὰς χεῖρας ὀπίσω κατὰ τοῦ κρημνοῦ βάλλεται πρὸς αὐτούς. Ἐκείνου δὲ τιμωρηθέντος οὐδὲν ἔτι ῥάθυμον ἦν τῶν περὶ τὰς φυλακάς· ἀλλὰ παννύχιοι διετέλουν ἅπαντες ἐγρηγορότες· ὥςτε τοὺς Κελτοὺς, ἀπογνόντας δι' ἀπάτης ἢ κλοπῆς καθέξειν τὸ φρούριον, περὶ λύτρων διαλέγεσθαι, ἃ τοῖς βαρβάροις δόντες κομιοῦνται τὴν Πόλιν.

XIII. **) Ἐπεὶ δὲ τὰ ὅρκια ἐπετέλεσαν, καὶ τὸ χρυσίον οἱ Ῥωμαῖοι κατήνεγκαν, σταθμὸς μὲν ἦν, ὃν ἔδει τοὺς Κελτοὺς λαβεῖν, ε' και κ' τάλαντα· τεθέντος δὲ τοῦ ζυγοῦ, πρῶτον μὲν αὐτὸ τὸ τάλαντον ὁ Κελτὸς βαρύτερον τοῦ δικαίου παρῆν φέρων, ἔπειτα, ἀγανακτούντων πρὸς τοῦτο τῶν Ῥωμαίων, τοσούτου ἐδέησε μετριάσαι τὸ δίκαιον, ὥςτε καὶ τὴν μάχαιραν ἅμα τέθεικε, καὶ τῷ ζωστῆρι περιε-

[1]) Cod. A. habet τὸ ἐφήμερον τροφῆς· — Cod. Q. τὸ ἐφήμερον τροφήν.

*) Excubiarum Romanarum desidia punitur. **) Romani Urbem pretio redimere volunt.

λόμενος ἐπέθηκε τοῖς σταθμοῖς. Τῷ δὲ ταμίᾳ πυνθανομένῳ, τί θέλει τοῦτ' εἶναι τὸ ἔργον; ἀπεκρίνατο τούτοις ὀνόμασιν, „ὀδύνη τοῖς κεκρατημένοις!" Ἐπεὶ δὲ ὁ συγκείμενος σταθμὸς οὐκ ἐξεπληροῦτο διὰ τὴν τοῦ Κελτοῦ πλεονεξίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον ἐνέδει [1]) μέρος, ἀπήεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, χρόνον εἰς συμπορισμὸν τοῦ λείποντος αἰτησάμενοι· ὑπέμειναν δὲ ταύτην τὴν ὑπερηφανίαν τῶν βαρβάρων, οὐθὲν ἐγνωκότες τῶν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου πραττομένων παρὰ Κεδικίου καὶ Καμίλλου, ὡς ἔφαμεν.

XIV. *) Ἡ δὲ αἰτία τῆς ἐς Ἰταλίαν τῶν Κελτῶν ἀφίξεως τοιάδε ἦν. Λυκόμων τις, Τυῤῥήνων ἡγεμὼν, μέλλων τελευτᾷν τὸν βίον, ἀνδρὶ πιστῷ, Ἄῤῥοντι ὄνομα, παρακατέθετο τὸν υἱὸν ἐπιτροπεύειν· τελευτήσαντος δὲ τοῦ Τυῤῥηνοῦ, παραλαβὼν τὴν ἐπιμελείαν τοῦ παιδίου ὁ Ἄῤῥων, ἐπιμελὴς καὶ δίκαιος γέγονε τῆς πίστεως φύλαξ, καὶ εἰς ἄνδρας ἐλθόντι πᾶσαν ἀπέδειξε τῷ παιδὶ τὴν καταληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐσίαν. Ἀνθ' ὧν οὐχ ὁμοίας ἐκομίσατο παρὰ τοῦ μειρακίου χάριτας.

XV. **) Οὔσης γὰρ αὐτῷ γυναικὸς εὐμόρφου καὶ νέας, ἧς περὶ πλεῖστου τὴν κοινωνίαν ἐποιεῖτο, σώφρονος τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον γενομένης, ἐρασθεὶς ὁ νεανίσκος ἅμα τῷ σώματι καὶ τὴν διανοίαν

[1]) Cod. A. habet ἔδει in textu, tum ἐνεδίδου in margine.

*) Causa transitus in Italiam Gallorum. **) Aruns in Galliam pergit.

τῆς ἀνθρώπου διέφθειρεν¹), καὶ οὐκέτι κρύβδα, ἀλλ' ἀναφανδὸν ἐζήτει αὐτῇ διαλέγεσθαι. Ἀχθόμενος δὲ ὁ Ἄῤῥων τῷ ἀσπασμῷ²) τῆς γυναῖκος, καὶ ἐφ' οἷς ὑβρίζετο πρὸς ἀμφοτέρων δυςανασχέτων, τιμωρίαν δὲ οὐ δυνάμενος παρ' αὐτῶν λαβεῖν, ἀποδημίαν ἐστείλατο, πρόφασιν αὐτῆς ποιησάμενος ἐμπορίαν· ἀσμένως δὲ τοῦ νεανίσκου τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ δεξαμένου, καὶ παρασχόντος ὅσων εἰς τὴν ἐμπορίαν ἐδεῖτο, πολλοὺς μὲν ἀσκοὺς οἴνου τε καὶ ἐλαίου ταῖς ἁμάξαις ἐπιθέμενος, πολλοὺς δὲ φορμοὺς σύκων, ἦγεν εἰς τὴν Κελτικήν.

XVI. *) Οἱ δὲ Κελτοὶ οὔτε οἶνον ἀμπέλινον εἰδότες τηνικαῦτα, οὔτε ἔλαιον, οἷον αἱ παρ' ἡμῖν ἐλαῖαι φέρουσιν, ἀλλ' οἴνῳ μεν χρώμενοι κριθῆς σαπείσης ἐν ὕδατι, χυλῷ δυςώδει, ἐλαίῳ δὲ συείῳ στέατι πεπαλαιωμένῳ, τήν τε ὀδμὴν καὶ τὴν γεῦσιν ἀτόπῳ, τότε πρῶτον ἀπολαύσαντες ὧν οὔπω ἐγεύσαντο καρπῶν, θαυμαστὰς ὅσας ἐφ' ἑκάστῳ ἐλάμβανον ἡδονὰς, καὶ τὸν ξένον ἠρώτων, πῶς τε γίνεται τούτων ἕκαστον, καὶ παρὰ τίσιν ἀνθρώποις;

XVII. **) Ὁ δὲ Τυῤῥηνὸς πρὸς αὐτοὺς φησὶν, ὅτι γῆ μέν ἐστιν ἡ τούτους ἐκφέρουσα τοὺς καρποὺς πολλὴ καὶ ἀγαθὴ, νέμονται δὲ αὐτὴν ὀλίγοι τινες ἄνθρωποι, καὶ τὰ εἰς πόλεμον οὐδὲν ἀμείνους γυναι-

¹) καὶ abest ab utroque Cod. ²) Ita uterque Codex: „nisi forte, inquit Majus, scribendum fuit ἁρπασμῷ pro ἁρπάσματι, explicandumque r a p t u".

*) Veterum Gallorum victus. **) Aruntis ad Gallos oratio.

κων· ὑπέθετό τε αὐτοῖς μὴ δι' ὠνῆς αὐτὰ παρ' ἑτέρων ἔτι λαμβάνειν, ἀλλ' ἐκβαλόντας τοὺς τότε κυρίους, ὡς οἰκεῖα καρποῦσθαι. Τούτοις δὴ τοῖς λόγοις οἱ Κελτοὶ πειθόμενοι, ἦλθον εἰς Ἰταλίαν, καὶ Τυῤῥηνῶν τοὺς καλουμένους Κλουσηνοὺς, ὅθεν ἦν καὶ ὁ πείσας αὐτοὺς πολεμεῖν.

XVIII. *) Ἀποσταλέντων δὲ πρεσβευτῶν ἐκ Ῥώμης ἐπὶ Κελτοὺς, ἐπεὶ ἤκουσεν εἷς τῶν πρεσβευόντων Κόϊντος Φάβιος [1]) τοὺς βαρβάρους ἐπὶ προνομὴν ἐξεληλυθέναι, συνάπτει πόλεμον αὐτοῖς, καὶ τὸν τῶν Κελτῶν ἡγεμόνα ἀναιρεῖ· ἀποστείλαντες δὲ οἱ βάρβαροι εἰς Ῥώμην ἠξίουν παραδιδόναι σφίσι τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐκδότους, ποινὰς ὑφέξοντας τῶν ἀπολωλότων.

XIX. *) Παρελκούσης δὲ τῆς βουλῆς τὰς ἀποκρίσεις, ἐπὶ τὴν Ῥώμην τὸν πόλεμον ἀναγκαίως οἱ Κελτοὶ μετήγαγον. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀκούσαντες ἐξῄεσαν ἐκ τῆς Πόλεως ἄγοντες ἐκ μὲν τῶν ἐπιλέκτων τε καὶ κατατεθλημένων [1]) ἐν τοῖς πολέμοις στρατιώ-

*) Romanorum ad Gallos legatio.

[1]) „Ita Cod. uterque, Φάκιος. Et quidem Latinorum propria nomina haud raro etiam alibi distorquet graecus Dionysius." Majus. Immo vero librarii, saltem hoc loco et infra XX. 4., adeoque vitium utrobique fuerat tollendum.

*) Galli post ingentem pugnam Urbem occupant.

[1]) Cod. A. κατεθλιμενων. Cod. Q. κατηθλημένων.

των τέτταρα τάγματα ἐντελῆ· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν τοὺς κατοικιδίους καὶ σχολαίους καὶ ἧττον ὡμιληκότας πολέμοις, πλείους ὄντας ἀριθμῷ τῶν ἑτέρων. Τούτους δὴ τρεψάμενοι οἱ Κελτοὶ καὶ σύμπασαν τὴν Ῥώμην ἄνευ τοῦ Καπιτωλίου παρεστήσαντο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ῬΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΔʹ.

I. *) Ἡ δὲ Κελτικὴ κεῖται μὲν ἐν τῷ [1]) πρὸς τὴν ἑσπέραν καθήκοντι [2]) τῆς Εὐρώπης μέρει, μεταξὺ τοῦ τε βορείου πόλου καὶ τῆς ἰσημερινῆς δύσεως· τετράγωνος δὲ οὖσα τῷ σχήματι, τοῖς μὲν Ἀλπείοις ὄρεσι, μεγίστοις οὖσι τῶν Εὐρωπείων, συνάπτει κατὰ τὰς ἀνατολάς· τοῖς δὲ Πυῤῥηναίοις κατὰ μεσημβρίαν τε καὶ νότον ἄνεμον· τῇ δὲ ἔξω στήλων Ἡρακλείων θαλάττῃ κατὰ τὰς δύσεις· τῷ δὲ Σκυθικῷ τε καὶ Θρᾳκίῳ γένει κατὰ βορέαν ἄνεμον καὶ ποταμὸν Ἴστρον, ὅς, ἀπὸ τῶν Ἀλπείων καταβαίνων ὀρῶν, μέγιστος τῶν τῇδε ποταμῶν, καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τοῖς ἄρκτοις ἤπειρον διελθὼν, εἰς τὸ Ποντικὸν ἐξερεύγεται πέλαγος.

*) Galliae situs et termini.

[1]) Cod. A. τῷ. [2]) Uterque Codex καθήκοντα.

II. *) Τοσαύτη δὲ οὖσα τὸ μέγεθος, ὅση μὴ πολὺ ἀποδεῖν τετάρτη λέγεσθαι μοῖρα τῆς Εὐρώπης, εὔυδρός τε καὶ πίειρα καὶ καρποῖς δαψιλὴς καὶ κτήνεσιν ἀρίστη νέμεσθαι, σχίζεται μέση ποταμῷ Ῥήνῳ, μεγίστῳ μετὰ τὸν Ἴστρον εἶναι δοκοῦντι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ποταμῶν. Καλεῖται δ' ἡ μὲν ἐπὶ τάδε τοῦ Ῥήνου, Σκύθαις καὶ Θραξὶν ὁμοροῦσα, Γερμανία, καὶ μέχρι δρυμοῦ Ἑρκυνίου καὶ τῶν Ῥιπαίων ὀρῶν καθήκουσα· ἡ δ' ἐπὶ θάτερα τὰ πρὸς μεσημβρίαν βλέποντα μέχρι Πυῤῥήνης ὄρους, ἡ τὸν Γαλατικὸν [1]) κόλπον παραλαμβάνουσα, Γαλατία, τῆς θαλάττης ἐπώνυμος.

III. *) Κοινῷ δ' ὀνόματι ἡ σύμπασα πρὸς Ἑλλήνων καλεῖται Κελτική, ὡς μὲν τινές φασιν, ἀπό τινος γίγαντος Κελτοῦ αὐτόθι δυναστεύσαντος· ἄλλοι δὲ ἐξ Ἡρακλέους καὶ Ἀστερόπης τῆς Ἀτλαντίδος [1]) δύο γενέσθαι μυθολογοῦσι παῖδας, Ἴβηρα καὶ Κελτὸν, οὓς θέσθαι ταῖς χώραις, ὧν ἦρξαν ἀμφότεροι, τὰς ὀνομασίας ἀφ' [2]) αὐτῶν· οἱ δὲ ποταμὸν εἶναί τινα λέγουσι Κελτὸν, ἐκ τῆς Πυῤῥήνης ἀναδιδόμενον, ἀφ' οὗ πρῶτον μὲν τὴν συνεγγὺς, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄλλην χώραν σὺν χρόνῳ κληθῆναι Κελτικήν. Φασὶ δὲ καί τινες, ὅτι τοῖς

*) Galliae amplitudo, ubertas et divisio.

[1]) Cod. A. Γαλακτικὸν, sed inferius Γαλατικὸν, uti utrobique Cod. Q.

*) Cur Gallia a Graecis dicta Κελτική?

[1]) Uterque Codex Ἀτλαντίδος [2]) Cod. A. ὑφ'.

πρώτοις Ἕλλησιν εἰς τήνδε τὴν γῆν περαιουμένοις, αἱ νῆες ἀνέμῳ βιαίῳ φερόμεναι κατὰ τὸν κόλπον ἔκελσαν τὸν Γαλατικόν· οἱ δὲ ἄνδρες, ἐπειδὴ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐλάβοντο, Κελσικὴν ἀπὸ τοῦ συμβάντος αὐτοῖς πάθους τὴν χώραν ἐκάλεσαν, ἣν ἑνὸς ἀλλαγῇ γράμματος οἱ μεταγενέστεροι Κελτικὴν ὠνόμασαν. . .

IV. *) . . . . . . Ἀθήνησι μὲν ἐν τῷ γηγενοῦς Ἐρεχθέως σηκῷ ἱερά τις ὑπ' Ἀθηνᾶς φυτευθεῖσα ἐλαία, κατὰ τὴν ἔριν τὴν γενομένην αὐτῇ πρὸς Ποσειδῶνα περὶ τῆς χώρας, ἅμα τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ οὖσιν ἐμπρησθεῖσα ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ὅτε τῆς ἀκροπόλεως ἐκράτησαν, δευτέραν τῆς ἐμπρήσεως ἡμέραν βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχους ἀνῆκεν ὅσον τε πηχυαῖον,[1]) δῆλον ἅπασι ποιῆσαι, βουλομένων τῶν θεῶν ὅτι ταχέως ἑαυτὴν ἡ πόλις ἀναλαβοῦσα, βλαστοὺς ἀντὶ τῶν παλαιῶν ἐξοίσει νέους.

V. **) Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ καλιά τις Ἄρεως ἱερὰ περὶ τὴν κορυφὴν ἱδρυμένη τοῦ Παλατίου συγκαταφλεγεῖσα ταῖς πέριξ οἰκίαις ἕως ἐδάφους, ἀνακαθαιρομένων τῶν οἰκοπέδων ἕνεκα τῆς ἐπισκευῆς, ἐν μέσῃ τῇ περικαυστῷ σποδῷ τὸ σύμβολον τοῦ συνοικισμοῦ τῆς Πόλεως διέσωσεν ἀπαθές, ῥόπαλον ἐκ θατέρου τῶν ἄκρων ἐπίκαμπτον,[1]) οἷα φέρουσι

*) Athenis olea incensa statim germinat.

[1]) Cod. uterque παχυαῖον.

**) Romuli lituus in Urbis incendio incolumis.

[1]) Cod. A. ἐπικάμπτων. Majus malit ἐπικαμπές.

βουκόλοι καὶ νομεῖς, καλαυροπὰς, οἱ δε λαγωβόλα καλοῦντες, ᾧ Ῥωμύλος ὀρνιθευόμενος διέγραφε τῶν οἰωνῶν τὰς χώρας, ὅτε τὴν Πόλιν οἰκίζειν ἔμελλεν.... εὐζώνῳ καὶ οὐδὲν ἔξω τῶν ὅπλων φερούσῃ στρατεᾷ.... κρότου καταῤῥαγέντος, ὡς ἐπὶ μεγίστῳ μὲν θεάματι καλλίστῳ δ' ἀκούσματι οἵ τε βεβαίως ἄποροι καὶ οἱ πλαττόμενοι τὴν εἰς τὸ παντελὲς ἀπορίαν....

VI. *) Μάλλιος, ὁ ἀριστεύσας, ὅτε εἰς τὸ Καπιτώλιον Ῥωμαῖοι κατέφυγον, κινδυνεύων διὰ τυραννίδος ἐπίθεσιν ἀπολέσθαι, βλέψας εἰς τὸ Καπιτώλιον, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας εἰς τὸν ἐν αὐτῷ [1]) νεὼν τοῦ Διὸς, εἶπεν· „οὐδ' ἐκεῖνος ὁ τόπος ἱκανὸς ἔσται μέ σῶσαι, ὃν ὑπὸ τῶν βαρβάρων κρατηθέντα διέσωσα ὑμῖν ἐγὼ; ἀλλὰ καὶ τότε ὑπὲρ ὑμῶν ἀπέθνησκον, καὶ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἀποθανοῦμαι;" τότε μεν οὖν συμπαθήσαντες ἀφῆκαν αὐτόν· ὕστερον δὲ κατὰ κρημνοῦ ἐῤῥίφη.

VII. **) Κρατήσας τῶν πολεμίων καὶ τὴν στρατιὰν ἐπικλύσας ταῖς ὠφελείαις Τῖτος Κόϊντος δικτατορεύων ἐν ἡμέραις ἐννέα πόλεις ἐννέα πολεμίων ἔλαβεν .... ληφθέντες ἀμφοτέρωθεν, ἀγεληδὸν οἱ θεοστυγεῖς κατεκόπησαν .....

*) A. U. C. CCCLXX. Manlii Capitolini supplicium.

[1]) Cod. Q. ἐὰν αὐτῶν. Cod. A. ἑαυτοῦ.

**) A. U. C. CCCLXXIV. T. Quinctii dictatura insignis.

VIII. *) Ὅτι Μάρκος Φούριος ὁ δικτάτωρ ἀνὴρ ἦν τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκμασάντων ἡλικίαν τά τε πολέμια λαμπρότατος, καὶ τὰ πολιτικὰ φρονιμώτατος.

**) Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μεγαλοπρεπεῖς. Τῶν γὰρ ἄλλων ὀλίγου δεῖν πάντων ἔν τε τοῖς κοινοῖς τῶν πόλεων πράγμασι, καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις βίοις, πρὸς τὰ τελευταῖα τῶν συμβαινόντων τὰς διανοίας μεθαρμοττομένων, καὶ πολλάκις ἔχθρας τε μεγάλας διὰ τὰς τυχούσας φιλανθρωπίας καταλυομένων, καὶ φιλίας πολυχρονίους διὰ μικρὰ καὶ φαῦλα προσκρούσματα διαιρούντων, ἐκεῖνοι τοὐναντίον ἐπὶ τῶν φίλων ᾤοντο χρῆναι ποιεῖν, ταῖς τε παλαιαῖς εὐεργεσίαις χαρίζεσθαι τὰς ἐπὶ τοῖς προσφάτοις ἐγκλήμασιν ὀργάς.

IX. **) Θαυμαστὸν μὲν δὴ καὶ τοῦτο τῶν ἀνδρῶν· λέγω δὲ τὸ μηδενὶ μνησικακῆσαι τῶν Τουσκλανῶν, ἀλλὰ πάντας ἀφεῖναι τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἀζημίους· πολλῷ δ' ἔτι τούτου θαυμασιώτερον, ὃ μετὰ τὴν ἄφεσιν τῶν ἐγκλημάτων αὐτοῖς ἐχαρίσαντο. Σκοπούμενοι γάρ, ὡς μηδὲν ἔτι τοιοῦτον ἐν τῇ Πόλει γενήσεται, μηδ' ἀφορμὴν νεωτερισμοῦ λήψονταί τινες, οὔτε φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτῶν ᾤοντο δεῖν εἰσάγειν, οὔτε παρὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν ὅμηρα λαμβάνειν, οὔτε ὅπλα τοὺς ἔχοντας ἀφελέσθαι, οὔτ' ἄλλο σημεῖον οὐδὲν ἀπιστουμένης φιλίας ποιῆσαι· μίαν δὲ πρᾶξιν οἰόμενοι ἅπαντας τοὺς κατὰ σὺγγένειαν ἢ φιλίαν προσήκοντας ἀλλήλοις [1]) τὴν τῶν ἀγαθῶν ἰσομοιρίαν, πολιτείαν ἔγνωσαν τοῖς κρατηθεῖσι

*) Pars edita. Vales. Vol. IV. p. 2309. Reisk.

**) Vales. Reisk. p. 2310. Romani levi de causa amicitias non solvunt. **) A. U. C. CCCLXXIII. Iidem Tusculanis veniam et Romanam civitatem impertiunt.

[1]) Συνέχειν aut simile quid addendum hic esse monet Valesius.

χαρίσασθαι, πάντων μεταδόντες, ὧν τοῖς Ῥωμαίοις μετῆν.

X. *) Οὐ τὴν αὐτὴν διάνοιαν λαβόντες τοῖς ἀξιοῦσι τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν, οὔτ᾽ Ἀθηναίοις, οὔτε Λακεδαιμονίοις· τί γὰρ δεῖ περὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων λέγειν; Ἀθηναῖοι μέν γε Σαμίους, ἀποίκους ἑαυτῶν ὄντας, Λακεδαιμόνιοι δὲ Μεσσηνίους, ἀδελφῶν οὐδὲν διαφέροντας, ἐπειδὴ προςέκρουσαν αὐτοῖς τι, διαλυσάμενοι τὴν συγγένειαν οὕτως ὠμῶς ἐχειρίσαντο καὶ θηριωδῶς, ἐπειδὴ τὰς πόλεις αὐτῶν ὑποχειρίους ἔλαβον, ὥςτε μηδὲ τοῖς ἀγριωτάτοις τῶν βαρβάρων ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὰ ὁμόφυλα παρανομίας παραλιπεῖν.

XI. **) Μυρία τοιαῦτα λέγειν ἄν τις ἔχοι ταῖς πόλεσι ταύταις ἡμαρτημένα, ἃ παρίημι, ἐπεὶ καὶ τούτων μεμνημένος ἄχθομαι· τὸ γὰρ Ἑλληνικὸν οὐκ ὀνόματι διαφέρειν τοῦ Βαρβάρου ἠξίουν, οὐδὲ διαλέκτου χάριν, ἀλλὰ συνέσει καὶ χρηστῶν ἐπιτηδευμάτων προαιρέσει, μάλιστα δὲ τῷ μηδενὶ τῶν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀλλήλους παρανομεῖν. Ὅσοις μὲν οὖν τὰ ἐπιπλεῖον ὑπῆρξεν ἐν τῇ φύσει, τούτους οἶμαι δεῖν λέγειν Ἕλληνας· ὅσοις δὲ τἀναντία, Βαρβάρους. Καὶ τὰς μὲν ἐπιεικεῖς καὶ φιλανθρώπους διανοίας τε καὶ πράξεις αὐτῶν ἑλληνικὰς εἶναι λογίζομαι· τὰς δ᾽ ὠμὰς καὶ θηριώδεις, ἄλλως τε, κἂν περὶ συγγενεῖς τε καὶ φίλους γίνωνται, βαρβαρικάς. — Τουσκλανοὶ μὲν δὴ πρὸς τῷ μηδὲν ἀφαιρεθῆναι τῶν σφετέρων, ἁλούσης τῆς πόλεως, καὶ [1]) τὰ τῶν κεκρατηκότων ἀγαθὰ προςλαβόντες ἀπῄεσαν.

*) Atheniensium et Lacedaemoniorum saevitia. **) Mansuetudinis studium commendatur.

[1]) Vulg. ἀλλὰ καί. Sed ἀλλὰ delevit Reisk., quem se interdum imprudentem secutum esse fatetur Majus.

*) Ὅτι Σολπίκιος, Ῥοῦφος ἐπίκλησιν, ἀνὴρ ἦν ἔν τε ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν ἐπιφανὴς, καὶ πολιτείας προαίρεσιν ἐζηλωκὼς τὴν διὰ μέσου....

XII. **) Οἱ Κελτοὶ τῇ Ῥώμῃ ἐκ δευτέρου στρατεύσαντες τὴν χώραν τὴν Ἀλβανὴν ἐπόρθουν· ἔνθα μεν πολλῆς ἅπαντες ἐδωδῆς ἐμπιμπλάμενοι, πολὺν δὲ πίνοντες ἄκρατον οἶνον (ἔστι δὲ ὁ τῇδε φυόμενος μετὰ τὸν Φαλερινὸν ἥδισ , οἴνων, μελικράτῳ μάλιστα προςεμφερὴς), ὕπνοι τε πλείονα τοῦ συνήθους αἱρούμενοι, καὶ διαίταν ὑπὸ σκιαῖς ὡς τὰ πολλὰ ἔχοντες, τοσαύτην ἔλαβον ἐπίδοσιν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, καὶ οὕτως ἐξεθηλύνθησαν τὰς δυνάμεις, ὥςτε, ὁπότε γυμνάζειν ἐπιβάλοιντο τὰ σώματα καὶ διαπονεῖν ἐν τοῖς ὅπλοις, κόπτεσθαι μὲν ἄσθματι συνεχεῖ τὰ πνεύματα, ῥεῖσθαι δ' ἱδρῶτι πολλῷ τὰ μέλη, θᾶττον δὲ ἀφίστασθαι τῶν πόνων, ἢ κελευσθεῖεν ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων.

XIII. ***) Ταῦτα μαθὼν ὁ τῶν Ῥωμαίων δικτάτωρ Κάμιλλος, συγκαλέσας τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐδημηγόρησε πολλὰ παρορμῶντα εἰς τόλμαν·

„Ἄνδρες, τὰ μὲν ὅπλα κρείττονα τῶν βαρβαρικῶν ἡμῖν μεμηχάνηται, θώρακες καὶ κράνη, κνημῖδες καὶ κραταιοὶ θυρεοὶ, ὑφ' ὧν ὅλα τὰ σώματα ἔχομεν ἐν φυλακῇ, ξίφη τε ἀμφίστομα, καὶ ἀντὶ λόγχης ὀϊστὸς, ἄφυκτον βέλος· τὰ μὲν σκεπαστήρια, οἷα μὴ ῥᾳδίως

*) Vales. Reisk. p. 613. **) Pars inedita. A.U.C. CCCLXXXVII. Altera Gallorum adversus Romam expeditio. ***) Camilli concio ad milites.

ταῖς πληγαῖς εἴκειν, τὰ δ' ἀμυντήρια, ὡς δι' ἁπάσης φέρεσθαι προςβολῆς· τῶν δὲ γυμναὶ μὲν αἱ κεφαλαὶ, γυμνὰ δὲ τὰ στέρνα καὶ αἱ λαγόνες, γυμνοὶ δὲ μῆροι καὶ σκέλη μέχρι ποδῶν· ἔρυμά τε οὐδὲν ἕτερον, ὅ τι μὴ θυρεοί· ἀμυντήρια δὲ λόγχαι [1]), καὶ μαχαίραι, κοπίδες [2]) ὑπερμήκεις.

XIV. Τὸ τε χωρίον, ἐν ᾧ τὸν ἀγῶνα ποιησόμεθα, σύνεργον ἡμῖν, τοῖς ἀπὸ μετεώρου κατιοῦσιν ἐπὶ τὸ πρανές· ἐκείνοις δὲ πολέμιον, τοῖς ἐκ τοῦ χθαμαλοῦ πρὸς τὰ μετέωρα χωρεῖν ἀναγκαζομένοις. Φοβείτο δὲ μηδεὶς [3]) ὑμῶν, μήτε τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μήτε τὸ μέγεθος· μηδ', εἰς ταῦτα τις πλεονεκτήματα αὐτῶν ὁρῶν, ἀθυμότερος πρὸς τὸν ἀγῶνα ἔστω· ἀλλ' ἐνθυμείσθω, πρῶτον μὲν, ὅτι κρεῖττον ἐστὶν ἔλαττον στράτευμα, ἐπιστάμενον ἃ δεῖ πράττειν, ἢ πολὺ, ἀμαθές· ἔπειθ', ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀγωνιζομένοις ἡ φύσις αὐτὴ θάρσος τε τὶ πρὸς τοὺς κινδύνους παρίστησι, καί πνεῦμα ἐνθουσιῶδες, ὥςπερ τοῖς θεοφορήτοις παρέχει· τοῖς δ' ἁρπάσαι τὰ ἀλλότρια προθυμουμένοις μαλακότεραι πρὸς τὰ δεινὰ τόλμαι φιλοῦσι γίνεσθαι.

XV. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' οἷς δεδίττονται τοὺς πολεμίους, καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἐκδειματοῦσιν, ὀῤῥωδητέα ἡμῖν ἐστιν, ὥςπερ ἀπείροις πολέμου. Τί γαρ ἂν δυνήσονται δεινὸν ἐργάζεσθαι τοὺς ὁμόσε χωροῦντας αἱ βαθεῖαι κόμαι, καὶ τὸ ἐν τοῖς ὄμμασιν

[1]) Uterque Cod. λόγχοι. [2]) Cod. A. κοπίδι. [3]) Uterque Cod. μηδὲ pro μηδείς.

αὐτῶν πικρὸν, καὶ ὁ βλοσυρὸς τῆς ὄψεως χαρακτὴρ, αἱ δὲ δὴ πλημμελεῖς αὗται σκιρτήσεις, καὶ τὰ διὰ κενῆς ἀνασείσματα τῶν ὅπλων, καὶ οἱ πολλοὶ τῶν θυρεῶν κτύποι, καὶ, ὅσα ἄλλα ὑπὸ βαρβάρου καὶ ἄφρονος ἀλαζονείας κατά τε μορφὰς [1]) καὶ φωνὰς ἐν ἀπειλαῖς πολεμίων σπαθᾶται, τίνα παρέχειν τοῖς ἀνοήτως ἐπιοῦσι πλεονεξίαν, ἢ τοῖς μετὰ λογισμοῦ παρὰ τὰ δεινὰ ἑστῶσι φόβον;

XVI. Ταῦτα δὴ διανοηθέντες, ὅσοι τε ὑμῶν ἐν τῷ κατὰ Κελτῶν προτέρῳ πολέμῳ παρεγένεσθε, καὶ ὅσοι διὰ νεότητα ἀπελείφθητε αὐτοῦ, οἱ μὲν, ἵνα τότε ἀρετὴν μὴ καταισχύνητε τῇ νῦν δειλίᾳ, οἱ δ', ἵνα μηδὲν ἐνδεέστεροι γένησθε τῶν πρεσβυτέρων ἐν ἐπιδείξει καλῶν ἔργων, ἴτε, ὦ γενναῖοι παῖδες, ἀγαθῶν ζηλωταὶ πατέρων, ἴτε ἀκαταπλήκτως ἐπ' αὐτούς θεούς τε ἀρωγοὺς ἔχοντες, οἱ παρέξουσιν ὑμῖν ἐξουσίαν, οἵας ἐβούλεσθε παρὰ τῶν ἐχθίστων ἀναπράξασθαι δίκας· καὶ στρατηγὸν ἐμὲ, ᾧ πολλὴν μὲν εὐβουλίαν μαρτυρεῖτε, πολλὴν δ' εὐποτμίαν· μακάριον μὲν ἕξοντες τὸν ἀπὸ τοῦδε χρόνον, οἷς ἂν ἐγγένηται τὸν ἐπιφανέστατον τῇ πατρίδι στέφανον καταγαγεῖν· καλὴν δὲ καὶ ἀθάνατον εὔκλειαν καταλείψοντες ἀντὶ τοῦ θνητοῦ σώματος νηπίοις παισὶ καὶ γηραιαῖς γονεῦσιν, οἳ ταύτην ἐκπληρώσαντες τὴν τοῦ βίου τελευτήν. Οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείω λέγειν· κινεῖται γὰρ ἤδη τὸ βάρβαρον στράτευμα,

[1]) Cod. uterque μορφῆς.

χωροῦν ἐφ' ἡμᾶς. Ἀλλ' ἄπιτε καὶ καθίστασθε εἰς τάξιν".

XVII. *) Ἡ μὲν οὖν τῶν βαρβάρων μάχη πολὺ τὸ θηριῶδες καὶ μανικὸν ἔχουσα πλημμελής τις ἦν, καὶ σοφίας τῆς [1]) ἐν ὅπλοις ἄμοιρος. Τότε μὲν γὰρ ἀνατείνοντες ἄνω τὰς μαχαίρας τὸν ἄγριον τρόπον ἔπαιον, ὅλοις συνεμπίπτοντες τοῖς ἑαυτῶν σώμασιν, ὥςπερ ὑλότομοί τινες ἢ σκαπανεῖς, τότε δ' ἐκ τῶν πλαγίων ἀστοχάστους πληγὰς ἐξέφερον, ὡς αὐτοῖς σκεπαστηρίοις ὅλα διακόψοντες τὰ σώματα τῶν ἀντιπολέμων· ἔπειτα τὰς ἀκμὰς τῶν σιδήρων ἀπέστρεφον.

XVIII. Ἡ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀλκὴ καὶ πρὸς τὸ βάρβαρον αὐτῶν ἀντιτέχνησις εὐπαίδευτός [2]) τε ἦν καὶ πολὺ τὸ ἀσφαλὲς ἔχουσα. Ἔτι γὰρ αὐτῶν διαιρουμένων τὰς μαχαίρας, ὑποδύνοντες ὑπὸ τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς θυρεοὺς εἰς ὕψος ἀνατείνοντες, ἔπειτα γυροὶ καὶ βραχεῖς γινόμενοι, τὰς μὲν ἐκείνων πληγὰς ὑπερπετεῖς γινομένας ἀπράκτους καὶ κενὰς ἐποίουν· αὐτοὶ δὲ ὀρθὰ τὰ ξίφη φέροντες βουβῶνας τε αὐτῶν ἔπαιον, καὶ λαγόνας διήρουν, καὶ διὰ στέρνων ἐπὶ τὰ σπλάγχνα τὰς πληγὰς ἐξέτεινον· ὅσους δὲ ταῦτα τὰ μέρη διὰ φυλακῆς ἔχοντας αἴσθοιντο, γονάτων ἢ σφυρῶν νεῦρα διακείροντες, ἐξέχεον ἐπὶ τὴν γῆν, βεβρυχότας καὶ τοὺς θυρεοὺς

*) Pugna Romanorum cum Gallis in agro Albano.

[1]) Cod. uterque τοῖς. [2]) Codex uterque εὔπαιδος.

ὀδακτίζοντας, καὶ βοὴν ὠρυγῇ παραπλησίαν ὥσπερ τὰ θηρία προϊεμένους.

XIX. Ἥ τε δύναμις ὑπέλειπε πολλοὺς τῶν βαρβάρων, ἐκλυομένων τῶν μελῶν ὑπὸ κόπων· καὶ τῶν ὅπλων τὰ μὲν ἀπεστόμωτο, τὰ δὲ συνετέθραυστο, τὰ δ' οὐκέτι προςωφελεῖν δυνατὰ ἦν· χωρὶς γὰρ τοῦ καταῤῥέοντος ἐκ τῶν τραυμάτων αἵματος, οἱ δι' ὅλων ἐκχεόμενοι τῶν σωμάτων ἱδρῶτες, οὔτε τὰς μαχαίρας εἴων κρατεῖν, οὔτε τοὺς θυρεοὺς κατέχειν, περιολισθαινόντων ταῖς λαβαῖς τῶν δακτύλων, καὶ τὰς ἁφὰς οὐκέτι κραταιὰς ἐχόντων. Ῥωμαῖοι δὲ πολλῶν ἐθάδες ὄντες πόνων διὰ τὰς ἀτρύτους καὶ συνεχεῖς στρατείας, ἅπαντα τὰ δεινὰ γενναίως ἀνέφερον.

XX. *) Ἐν Ῥώμῃ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα σημεῖα θεόπεμπτα γέγονε, μέγιστον δὲ ἁπάντων τόδε· τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὸ μέσον μάλιστα διαῤῥαγῆναί τι τῆς γῆς εἰς βάθος ἄβυσσον, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας διαμένειν. Ψηφισαμένης δὲ τῆς βουλῆς, οἱ ἐπὶ τῶν Σιβυλλείων χρησμῶν, ἐπισκεψάμενοι τὰ βιβλία, εἶπον· „ὅτι τὰ πλείστου ἄξια τῶν Ῥωμαίων δήμῳ λαβοῦσα ἡ γῆ συνελεύσεταί τε, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἁπάντων αὐτῶν ἀνήσει" [1]). Τοιαῦτα τῶν ἀνδρῶν ἀποφηναμένων, ἀπαρχὰς ἕκαστος εἰς τὸ χάσμα ἔφερεν ὧν ᾤετο δεῖν ἀγαθῶν τῇ πατρίδι, ἀπό τε καρπῶν πελάνους, καὶ ἀπὸ χρημάτων ἀπαρχάς.

*) A.U.C. CCCXCII. Vorago in foro Romano subsidet.

[1]) Cod. A. ἀνήσῃ hic et inferius.

XXI. *) Μάρκος δέ τις Κούρτιος, ἐν τοῖς πρώτοις τῶν νέων ἀριθμούμενος σωφροσύνης ἕνεκα καὶ τῆς κατὰ πολέμους ἀρετῆς; ἔφοδον αἰτησάμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν, εἶπεν· ὅτι τῶν πάντων ἐστὶν ἀγαθῶν χρῆμα κάλλιστον καὶ Πόλει Ῥωμαίων ἀναγκαιότατον ἀνδρῶν ἀρετή· εἰ δὲ καὶ ταύτης ἀπαρχήν τινα ἡ γῆ λάβοι, καὶ γένοιτο ἑκὼν ὁ τοῦτο χαριούμενος τῇ πατρίδι, πολλοὺς ἀνήσει ἡ γῆ ἄνδρας ἀγαθούς. Ταῦτ' εἰπὼν, καὶ μηδενὶ παραχωρήσειν ἑτέρῳ τῆς φιλοτιμίας ταύτης ὑποσχόμενος, τά τε ὅπλα περιέθετο καὶ ἐπὶ τὸν πολεμιστὴν ἵππον ἀνέβη· συναχθέντος δ' ἐπὶ τὴν θέαν τοῦ κατὰ τὴν Πόλιν ὄχλου, πρῶτον μὲν ηὔξατο τοῖς θεοῖς, ἐπιτελῆ ποιῆσαι τὰ μαντεύματα καὶ πολλοὺς ἄνδρας ὁμοίους αὐτῷ δοῦναι τῇ Πόλει τῇ Ῥωμαίων γενέσθαι· ἔπειτ', ἀφεὶς [1]) τῷ ἵππῳ τὰς ἡνίας καὶ τὰ κέντρα προσβαλὼν, ἔρριψε κατὰ τοῦ χάσματος ἑαυτόν· ἐπὶ δὲ αὐτῷ πολλὰ μὲν ἱερεῖα, πολλοὶ δὲ καρποὶ, πολλὰ δὲ χρήματα, πολὺς δὲ κόσμος ἐσθῆτος [2]), πολλαὶ δὲ ἀπαρχαὶ συμπασῶν τεχνῶν, δημοσίᾳ κατὰ τοῦ χάσματος ἐῤῥίφησαν· καὶ αὐτίκα ἡ γῆ συνῆλθεν.

XXII. . . . . ὑπερφυές τι χρῆμα σώματος ἦν ὁ Κελτὸς, οἷος ὑπεραιρεῖν πολὺ τὴν κοινὴν φύσιν. . . .

*) Λικίνιος Στόλων, ὁ δεκάκις δημαρχήσας καὶ

*) Curtius sese in voraginem mittit.

[1]) Cod. Q. ἐφείς. [2]) Verba: πολλὰ δὲ χρήματα, πολὺς δὲ κόσμος ἐσθῆτος, absunt a Cod. A.

*) A.U.C. CCCXCVII. Licinius Stolo damnatur.

τοὺς νόμους ἡγησάμενος ὑπὲρ ὧν ἡ δεκαετὴς [1]) στάσις ἐγένετο, ἁλοὺς ἐν δίκῃ καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου καταψηφισθεὶς τίμημα ἀργυρικὸν, εἶπεν. ὅτι θηρίον οὐδέν ἐστιν δήμου μιαρώτερον, ὃς οὐδὲ τῶν σιτιζόντων ἀπέχεται.

XXIII. *) Τοῦ ὑπάτου Μαρκίου Τιβερνάτας [2]) πολιορκοῦντος, ἐπεὶ οὐδεμία τούτοις σωτηρίας ἐλπὶς ὑπολείπεται, ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτόν· τοῦ δ' εἰπόντος· φράσατέ μοι, πῶς αὐτοὶ κολάζετε τοὺς ἀφισταμένους ὑμῶν οἰκέτας; ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν ὁ πρεσβύτατος· ὡς δεῖ κολάζεσθαι τοὺς ποθοῦντας ἀπολαβεῖν τὴν ἔμφυτον ἐλευθερίαν. Καὶ ὁ Μάρκιος, ἀποδεξάμενος [3]) αὐτοῦ τὴν παῤῥησίαν, φησίν· ἐὰν δὲ δὴ καὶ πεισθῶμεν ὑμῖν ἀφεῖναι τὰς ὀργὰς, τίνα δώσετε πίστιν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἔτι ποιήσειν ἐχθρῶν ἔργον; ἀποκρίνεται πάλιν ὁ πρεσβευτής· ἐπὶ σοὶ τοῦτ' ἐστι καὶ τοῖς ἄλλοις Ῥωμαίοις, Μάρκιε· κομισάμενοι μὲν γὰρ ἅμα τῇ πατρίδι καὶ τὴν ἐλευθερίαν, βέβαιοι διὰ παντὸς ὑμῖν ἐσόμεθα φίλοι· δουλεύειν ἀναγκασθέντες, οὐδέποτε· ἠγάσθη τε δὴ τῆς μεγαλοφροσύνης τὸν ἄνδρα [4]) ὁ Μάρκιος, καὶ τὴν πολιορκίαν ἔλυσε.

[1]) Ob Livium VI. 42., ut in re plane certa, πενταετὴς pro δεκαετὴς scribendum censet Majus.

*) A. U. C. CCCXCVII. Pacem et libertatem Privernates a Romanis impetrant.

[2]) Πριουερνάτας emendandum censet Majus. [3]) Cod. A. ἐπιδειξάμενος. [4]) Cod. Q. τοὺς ἄνδρας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ῬΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΕ΄.

I. *) Τῶν Κελτῶν ἐπιστρατευσάντων τῇ Ῥώμῃ, καὶ τινος βασιλέως εἰς μονομαχίαν προκαλουμένου τῶν Ῥωμαίων ὅςτις εἴη ἀνὴρ, Μάρκος Οὐαλέριος, εἷς τῶν χιλιάρχων, ἀπόγονος ὢν Οὐαλερίου Ποπλικόλα τοῦ συνελευθερώσαντος ἀπὸ τῶν βασιλέων τὴν Πόλιν, ἐξῄει τῷ Κελτῷ διαγωνίσασθαι. Ὡς δὲ συνῄεσαν ὁμόσε, κόραξ καθεζόμενος ἐπὶ τοῦ κράνους αὐτοῦ ἐκέκραγέ τε δεινὸν εἰς τὸν βάρβαρον ὁρῶν, καὶ ὁπότε μέλλοι πληγὴν ἐκφέρειν [1]), πηδῶν ἐπ' αὐτὸν, τότε μὲν τοῖς ὄνυξιν ἤμυττε τὰς παρειὰς, τότε δὲ τῷ ῥύγχει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔκοπτεν· ὥςτε τὸν Κελτὸν ἔξω γίνεσθαι τῶν φρενῶν, οὔθ' ὅπως τὸν ἄνδρα ἀμύνοιτο δυνάμενον συμβαλεῖν, οὔθ' ὅπως τὸν κόρακα φυλάττοιτο.

*) A. U. C. CCCCV. Corvini singulare certamen cum Gallo regulo.

[1]) Uterque Cod. ἐκφέρει.

II. Ὡς δὲ πολὺς ἐγεγόνει τῇ μάχῃ χρόνος, ὁ μὲν Κελτὸς φέρων ἐπὶ τὸν Οὐαλέριον τὴν μάχαιραν, ὡς διὰ τῆς προςβολῆς εἰς τὰ πλευρὰ βάψας [1]), ἔπειτ', ἐπιπτάντος αὐτῷ τοῦ κόρακος καὶ τὰς ὄψεις ὀρύττοντος, ἀνέτεινε τὸν θυρεὸν ὡς ἀπελάσων τὸν ὄρνιν· ὁ δὲ Ῥωμαῖος ἔτι μετεωρίζοντος τὸ ὅπλον ἀκολουθήσας κάτωθεν ὑποφέρει τὸ ξίφος, καὶ ἀναιρεῖ τὸν Κελτόν. Ὁ δὲ στρατηγὸς Κάμιλλος χρυσέῳ τούτον στεφάνῳ ἐκόσμησεν, ἐπωνυμίαν θέμενος αὐτὸν [2]) Κορβῖνον, ἀπὸ τοῦ συναγωνισαμένου κατὰ τὴν μονομαχίαν ζώου (κόρβους γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι τοὺς κόρακας)· αὐτός τε διετέλεσεν ἐξ ἐκείνου συμβόλῳ κατὰ τοῦ κράνους κοσμούμενος κόρακι, καὶ ταῖς εἰκόσιν αὐτοῦ πάσαις οἱ πλάττοντες καὶ γράφοντες τοῦτο τὸ ζῶον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐφήρμοττον.

III. .... ἐπόρθουν τὰς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν κτήσεις πολλῆς εὐδαιμονίας γεμούσας .... ἀνθρώπους πεπονημένους ὑπὸ πολέμου σώματα, καὶ πλὴν ὅσον ἀνέπνεον, τὰ λοιπὰ νεκροὺς [3]) ὁμοίους. . . . . . ἔτι θερμῆς τὸ δὴ λεγόμενον οὔσης τῆς τοῦ ἀναιρεθέντος σποδοῦ .... τὸν οἴκτιστον ἀπολεῖται τρόπον ὑπ' ἀνδρὸς ἐχθροῦ πολιτικῷ σιτίζοντος αἵματι τὸν φθόνον ... μοῖραν οὐκ ἐλαχίστην τῶν ὠφελειῶν τοῖς στρατιώταις χαριζόμενος, ὥςτ' ἐπικλύσαί σε [4])

[1]) Cod. A. ὡς διὰ τῆς πλευρᾶς βάψας. [2]) Ita, αὐτὸν, uterque Cod. [3]) Ita uterque Codex, νεκρούς. [4]) Cod. Q ἐπικλύσαισαι. Cod. A. ἐπικλύσαισαι, junctim. Fortasse, ut censet Majus, nihil legendum praeter ἐπικλύσαι.

πλούτῳ τὴν ἑκάστου πεγίαν . . . . . . διέφθειραν αὐτῶν ἀκμάζουσας ἤδη σπορολογεῖσθαι τὰς ἀρούρας, καὶ τὰ κράτιστα τῆς καρποφόρου ἐλωβήσαντο.

IV. *) . . . ἀλλὰ καὶ διότι τοὺς φίλους αὐτῶν Καμπανοὺς πολλὰ καὶ μεγάλα ἔβλαπτον. Ἡ δὲ βουλὴ τῶν Ῥωμαίων, Καμπανῶν πολλάκις ἐμφανιζόντων καὶ ἀποδυρομένων τῶν Νεαπολιτῶν [1]), ἀπέστειλε τοὺς ἀξιώσοντας αὐτοὺς μηδὲν εἰς τοὺς ὑπηκόους τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας παρανομεῖν, ἀλλὰ καὶ διδόναι τὰ δίκαια καὶ λαμβάνειν, καὶ, εἴ γε διαφέρονται πρὸς ἀλλήλους, μὴ δι' ὅπλων, ἀλλὰ διὰ λόγων [2]), σύμβολα ποιησαμένους πρὸς αὐτούς· καὶ τὸ λοιπὸν εἰρήνην ἄγειν πρὸς ἅπαντας τοὺς περιοικοῦντας τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος· μήτ' αὐτοὺς [3]) ἔργα πράττοντας τὰ μὴ προσήκοντα τοῖς Ἕλλησι, μήτε τοῖς πράττουσι συνεργοῦντας· μάλιστα δ', εἰ δύναιντο, θεραπείαις τῶν δυνατῶν παρασκευάσοντας ἀποστῆναι μὲν ἀπὸ Σαυνιτῶν τὴν πόλιν, σφίσι δ' αὐτοῖς γενέσθαι φίλην.

V. Ἔτυχον δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀφιγμένοι πρὸς τοὺς Νεαπολίτας πρέσβεις ὑπὸ Ταραντίνων ἀποσταλέντες, ἄνδρες ἐπιφανεῖς, καὶ πρόξενοι διὰ γένους τῶν Νεαπολιτῶν· καὶ ἕτεροι ὑπὸ Νωλάνων, ὁμόρων ὄντων, καὶ σφόδρα τοὺς Ἕλληνας ἀσπαζομένων, τἀναντία τοὺς Νεαπολίτας ἀξιώσοντες, μήτε σύμβολα ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἢ τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν, μήτε διαλύεσθαι [4]) . . . .

*) Pars edita. Ursin. Reisk. p. 2314. A.U.C. CCCCXXVII. Romanorum legatio Neapolim.

[1]) „Videtur dicendum κατὰ τῶν Νεαπολιτῶν." Majus. (Reiskio post Νεαπολιτῶν videbatur deesse τὰς ἀδικίας, vel τὰς παρανομίας, vel tale quid.) [2]) „Post λόγων, ait Reisk., deest κρίνεσθαι, aut διακρίνεσθαι." [3]) Hic Reiskio excidisse videbatur κατατρέχειν. [4]) καταλύεσθαι malebat Reisk.

τὴν πρὸς Σαυνίτας φιλίαν. Ἐὰν δὲ ταύτην ποιήσωνται Ῥωμαῖοι του πολέμου τὴν πρόφασιν, μὴ ὀῤῥωδεῖν, μηδ' ὡς ἄμαχόν τινα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν καταπεπλῆχθαι, ἀλλὰ μένειν γενναίως καὶ, ὡς προςῆκεν Ἕλλησι, πολεμεῖν, τῇ τ' οἰκείᾳ πιστεύοντας δυνάμει, καὶ τῇ παρὰ Σαυνιτῶν ἀφιξομένῃ βοηθείᾳ· ναυτικὴν τ' ἰσχὺν προςληψομένους, ἔξω τῆς ἑαυτῶν, ἣν Ταραντῖνοι πέμψουσιν, ἐὰν ἄρα καὶ ταύτης δέωνται, πολλὴν καὶ ἀγαθήν.

VI. Συναχθείσης δὲ βουλῆς, καὶ πολλῶν ῥηθέντων ἐν αὐτῇ λόγων, οὓς αἵ τε πρεσβεῖαι διεξῆλθον καὶ οἱ συναγορεύοντες αὐταῖς, διέστησαν αἱ γνῶμαι τῶν συνέδρων· καὶ οἵ τε χαριέστατοι τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔδοξαν φρονεῖν [1]. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν οὐδὲν ἐξηνέχθη προβούλευμα· εἰς ἑτέραν δὲ πάλιν ἕδραν ἀναβληθείσης τῆς περὶ τῶν πρεσβειῶν διαγνώσεως, ἀφικόμενοι κατὰ πλῆθος εἰς τὴν Νεάπολιν Σαυνιτῶν οἱ δυνατώτατοι, καὶ τοὺς προεστηκότας τῶν κοινῶν θεραπείαις τισὶν οἰκειωσάμενοι, πείθουσι τὴν βουλὴν ἐπὶ τῷ δήμῳ ποιῆσαι τὴν τοῦ συμφέροντος αἵρεσιν· καὶ παρελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, πρῶτον μὲν τὰς ἑαυτῶν εὐεργεσίας διεξῄεσαν· ἔπειτα τῆς Ῥωμαίων Πόλεως πολλὰ κατηγόρουν, ὡς ἀπίστου καὶ δολίου. Τελευτῶντος δὲ τοῦ λόγου θαυμαστὰς ἐποιοῦντο τοῖς Νεαπολίταις ὑποσχέσεις, ἐὰν εἰς τὸν πόλεμον καταστῶσι· στρατιάν τε πέμψειν, ὅσης ἂν δέωνται, τὴν φυλάξουσαν αὐτῶν τὰ τείχη, καὶ ταῖς ναυσὶν ἐπιβάτας καὶ τὴν εἰρεσίαν ἅπασαν παρέξειν· οὐ μόνον καταγγέλλοντες τοῖς ἰδίοις στρατεύμασιν, ἀλλὰ κἀκείνοις ἁπάσας τὰς εἰς πόλεμον δαπάνας ἐπιχορηγήσειν [2]· ἀπωσαμένοις τε τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα, Κύμην τ' ἀνασώσειν, ἣν δευτέρᾳ γενεᾷ πρό-

[1]) Reisk. conjiciebat: καὶ οἱ μὲν χαριέστατοι τὰ .... φρονεῖν, οἱ δὲ χείρους τὰ τῶν Ἑλλήνων, vel τὰ τῶν ἐναντίων. [2]) Sic dedit Reisk. pro vulg. ἐπιχορηγοῦντας.

τερον, ἐξελάσαντες τοὺς Κυμαίους, Καμπανοὶ κατέσχον· καὶ συγκατάξειν ἐπὶ τὰ σφέτερα τοὺς περιόντας ἔτι Κυμαίων, οὓς οἱ Νεαπολῖται τῆς πατρίδος ἐκπεσόντας ὑπεδέξαντο, καὶ πάντων ἐποιήσαντο κοινωνοὺς τῶν ἰδίων ἀγαθῶν· χῶραν τε προςθήσειν τοῖς Νεαπολίταις, ἐξ ἧς οἱ Καμπανοὶ κατέσχον, πάνυ πολλήν [1].

VII. Τῶν δὲ Νεαπολιτῶν ὅσον μὲν ἦν μέρος εὔλογον, καὶ πρὸ πολλοῦ δυνάμενον ὁρᾷν τὰς καταληψομένας τὴν πόλιν ἐκ τοῦ πολέμου συμφορὰς, εἰρήνην ἄγειν ἠξίουν· τὸ δὲ φιλόκαινον, καὶ τὰς ἐκ τῆς ταραχῆς πλεονεξίας διῶκον, ἐπὶ τὸν πόλεμον [2]) συνελάμβανε. Καταβοαί τ' ἀλλήλων ἐγίνοντο, καὶ χειροκρασίαι· καὶ προέβη τὸ νεῖκος εἰς λίθων βολάς. Καὶ τελευτῶντες ἐκράτησαν οἱ κακίους τῶν κρειττόνων· ὥςτε τοὺς πρέσβεις τῶν Ῥωμαίων ἀπράκτους ἀπελθεῖν. Διὰ ταύτας τὰς αἰτίας ἡ βουλὴ τῶν Ῥωμαίων στρατιὰν ἐπὶ Νεαπολίτας ἀποστεῖλαι ἐβουλεύθη.

VIII. *) Ὅτι μαθόντες οἱ Ῥωμαῖοι Σαυνίτας στρατιὰν ἀγείρειν, τὸ μὲν πρῶτον πρέσβεις ἔπεμψαν: οἱ δὲ προχειρισθέντες ἐκ τῶν βουλευτῶν πρέσβεις, ἐλθόντες ἐπὶ τοὺς προβούλους τῶν Σαυνιτῶν, ἔλεξαν·

„Ἀδικεῖτε, ἄνδρες Σαυνῖται, παραβαίνοντες τὰς ὁμολογίας, ἃς ἐποιήσασθε πρὸς ἡμᾶς, ὀνόματι [1]) μὲν ὑποδυόμενοι συμμάχων, ἔργα δὲ πράττοντες πολεμίων· πολλαῖς μὲν ἡττηθέντες ὑπὸ Ῥωμαίων μάχαις, δεήσει δὲ μεγάλῃ

[1]) „Vulgatam lectionem τινὰ πόλιν immutavit Reiskius." Majus.

[2]) „Videtur lacuna sic ferme explenda: ἐπὶ τὸν πόλεμον ὥρμα· ἐξ ὧν, ἐπειδὴ ἕκαστος τῷ ἑαυτοῦ μέρει συνελάμβανε." Reisk.

*) Ursin. Reisk. p. 2319. A. U. C. CCCCXXVIII. Romanorum legatio in Samnium.

[1]) „H. Stephanus scribendum censet ὄνομα." Majus.

καταλυσάμενοι τὸν πόλεμον, καὶ τυχόντες εἰρήνης, οἵας ἐβούλεσθε· τὰ δὲ τελευταῖα φίλοι γενέσθαι. τῆς Πόλεως ἡμῶν προθυμηθέντες καὶ σύμμαχοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς Ῥωμαίοις ὀμόσαντες ἕξειν ἐχθροὺς καὶ φίλους.

IX. Ὧν ἁπάντων ἐπιλαθόμενοι, καὶ παρ᾽ οὐδὲν ἡγησάμενοι τοὺς ὅρκους, ἐγκατελείπετε μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πρὸς Λατίνους πολέμῳ καὶ πρὸς Οὐολούσκους συστάντι, οὓς δι᾽ ὑμᾶς ἐχθροὺς ἔχομεν, οὐ βουλόμενοι τοῦ καθ᾽ ὑμῶν αὖτις συνάρασθαι πολέμου· ἐν δὲ τῷ παρελθόντι ἐνιαυτῷ Νεαπολίτας δεδιότας ἀναδέξασθαι τὸν καθ᾽ ἡμῶν πόλεμον, ἁπάσῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι, παρωρμήσατε, μᾶλλον δ᾽ ἠναγκάσατε, καὶ τὰς δαπάνας ἐπιχορηγεῖτε, καὶ τὴν πόλιν δι᾽ ὑμῶν αὐτῶν ἔχετε [1]). Νῦν δὲ παρασκευάζεσθε, στρατιὰν ἐκ παντὸς ἀγείροντες τόπου· πρόφασιν μὲν ἑτέραν ποιούμενοι, τὸ δ᾽ ἀληθὲς ἐπὶ τοὺς ἡμετέρους ἐγνωκότες ἄγειν ἀποίκους· καὶ ἐπὶ ταύτας τὰς ἀδίκους πλεονεξίας Φουνδανοὺς παρακαλεῖτε, καὶ Φορμιανούς, καὶ ἄλλους τινάς· οἷς ἡμεῖς ἰσοπολιτείας μετεδώκαμεν.

X. Οὕτω δὲ φανερῶς καὶ ἀναισχύντως συγχεόντων ὑμῶν τὰ περὶ τῆς φιλίας καὶ συμμαχίας ὅρκια, πρεσβείαν πρὸς ὑμᾶς ἔκριναν ἀποστεῖλαι πρῶτον, καὶ μὴ πρότερον ἄρξαι τῶν ἔργων, πρὶν ἢ πειραθῆναι τῶν λόγων. Ἃ δὲ προυκαλούμεθα ὑμᾶς, καὶ ὧν τυχόντες τὴν ἐπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ὀργὴν ἀποπληρώσειν οἰόμεθα, ταῦτά ἐστι· πρῶτον μὲν ἀπάγειν ὑμᾶς ἀξιοῦμεν τὴν ἀποσταλεῖσαν Νεαπολίταις συμμαχίαν· ἔπειτα δὲ [2]) μηδεμίαν ἐκπέμπειν στρατιὰν κατὰ τῶν ἀποίκων τῶν ἡμετέρων, μηδὲ τοὺς ὑπηκόους ἐπὶ πάσας τὰς πλεονεξίας παρακαλεῖν· εἰ δὲ μὴ

[1]) Sic de suo Reiskius; antea: καὶ τὴν πόλιν δὲ ἡμῶν αὐτοὶ ἔχετε. [2]) „δὲ frustra mihi videtur Reiskius uncis inclusisse". Majus.

πᾶσι [1]) δόξαντα ταὐτὰ ὑμῖν, ἃ ἔπραττόν τινες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν γνώμης [2]), παραδοῦναι τοὺς ἄνδρας ἡμῖν ἐπὶ δίκην. Τούτων τυχόντες, ἀρκούμεθα· μὴ τυχόντες δὲ, θεοὺς καὶ δαίμονας, οὓς ἐν ταῖς συνθήκαις ὠμόσατε, μαρτυρόμεθα· καὶ τοὺς εἰρηνοδίκας ἐπὶ τοῦτο ἄγοντες ἐληλύθαμεν."

XI. *) Τοιαῦτα τοῦ Ῥωμαίου λέξαντος, βουλευσάμενοι καθ' αὑτοὺς οἱ πρόβουλοι τῶν Σαννιτῶν, τοιαύτην ἐξήνεγκαν ἀπόκρισιν·

„Τοῦ μὲν ὀψισμοῦ τῆς ἐπὶ τὸν κατὰ Λατίνων πόλεμον συμμαχίας, οὐ τὸ κοινὸν αἴτιον (ἐψηφισάμεθα γὰρ ἀποσταλῆναι τὴν στρατιὰν ὑμῖν), οἱ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἔχοντες αὐτῆς, πλείονα χρόνον ἀναλώσαντες ἐν τῇ παρασκευῇ· καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, θᾶττον ἐπειχθέντες ἐπὶ τὸν ἀγῶνα. Τρισὶ γοῦν, ἢ τέτταρσιν, ἡμέραις ὕστερον τῆς μάχης πεμφθέντες ὑφ' ἡμῶν ἀφίκοντο. Περὶ δὲ τῆς Νεαπολιτῶν πόλεως, ἐν ᾗ τῶν ἡμετέρων τινές εἰσιν, τοσοῦτον δέομεν ἀδικεῖν ὑμᾶς, εἴ τινα τοῖς κινδυνεύουσι βοήθειαν εἰς σωτηρίαν κοινὴν παρεχόμεθα, ὥστ' αὐτοὶ δοκοῦμεν ὑφ' ὑμῶν ἀδικεῖσθαι μεγάλα. Φίλην γὰρ ἡμῶν καὶ σύμμαχον οὖσαν τὴν πόλιν ταύτην, οὐκ ἔναγχος, οὐδ' ἀφ' οὗ τὰς πρὸς ὑμᾶς ἐποιησάμεθα ὁμολογίας, ἀλλὰ δευτέρᾳ γενεᾷ πρότερον, διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας, οὐδὲν ἀδικηθέντες ὑμεῖς κατεδουλώσασθε.

XII. Οὐ μὴν οὐδ' ἐν τούτῳ [1]) γε τῷ ἔργῳ τὸ κοινὸν ὑμᾶς τῶν Σαννιτῶν ἠδίκησεν· ἰδιόξενοι δὲ τινές εἰσιν, ὡς πυνθανόμεθα, καὶ φίλοι τῶν Νεαπολιτῶν, οἱ κατὰ τὴν

[1]) Hic φήσετε deesse videtur Reiskio. [2]) Eidem excidisse visum αὐτοὺς πρᾶξαι.

*) Samnitium responsum.

[1]) Sic de suo Reiskius pro vulg. οὐδὲ τούτῳ.

ἑαυτῶν προαίρεσιν τῇ πόλει βοηθοῦντες, καί τινες καὶ δι' ἀπορίαν ἴσως βίου μισθοφόροι. Φέρειν [1]) δὲ τοὺς ὑπηκόους ὑμῶν οὐθὲν δεόμεθα· καὶ γὰρ ἄνευ Φουνδανῶν καὶ Φορμιανῶν ἱκανοὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ἐσμὲν, ἐὰν καταστῶμεν εἰς ἀνάγκην πολέμου. Ἡ δὲ παρασκευὴ τῆς στρατιᾶς ἡμῶν ἐστιν οὐχ, ὡς ἀφαιρησομένων τοὺς ὑμετέρους ἀποίκους τὰ ἴδια, ἀλλ' ὡς τὰ ἴδια ἑξόντων διὰ φυλακῆς. Ἀντιπροκαλούμεθά τε ὑμᾶς, εἰ βούλεσθε τὰ δίκαια ποιεῖν, ἐκχωρεῖν Φρεγέλλης, ἣν, πρὸ πολλοῦ πολέμῳ κρατησάντων ἡμῶν (ὅσπερ ἐστὶ νόμος κτήσεως δικαιότατος) ὑμεῖς οὐδενὶ δικαίῳ σφετερισάμενοι δεύτερον ἔτος ἤδη κατέχετε. Τούτων ἡμεῖς τυχόντες, οὐδὲν ὑπολήψόμεθα ἀδικεῖσθαι."

XIII. [*]) Μετὰ τοῦτο παραλαβὼν τὸν λόγον ὁ τῶν Ῥωμαίων εἰρηνοδίκης εἶπεν·

„Οὐδὲν ἔτι τὸ κωλύσον ἐστὶν, οὕτω φανερῶς ἀνῃρηκότων ὑμῶν τὰ περὶ τῆς εἰρήνης ὅρκια, βουλεύεσθαι [2]) τῶν Ῥωμαίων δῆμον αἰτιάσασθαι. Πάντα γὰρ αὐτῷ πέπρακται κατὰ τοὺς ἱεροὺς τε καὶ πατρικοὺς νόμους, τά τε πρὸς τοὺς θεοὺς ὅσια, καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους δίκαια· δικασταὶ δὲ τῶν μενόντων ἐν ταῖς ὁμολογίαις, οἱ λαχόντες πολέμους ἐπισκοπεῖν, ἔσονται θεοί."

Μέλλων δ' ἀπιέναι, τήν τε περιβολὴν κατὰ κεφαλῆς εἵλκυσεν καὶ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν εἰς τὸν οὐρανὸν, ὡς ἔθος ἐστὶν, ἀρὰς ἐποιήσατο τοῖς θεοῖς· εἰ μὲν ἄδικα πάσχουσα ὑπὸ Σαυνιτῶν ἡ Ῥωμαίων Πόλις, καὶ μὴ δυναμένη μετὰ λόγου καὶ κρίσεως διαλῦσαι τὰς διαφορὰς, ἐπὶ τὰ ἔργα χωρήσει, βουλάς τ' ἀγαθὰς αὐτῇ θεοὺς καὶ δαίμονας ἐπὶ νοῦν ἄγειν, καὶ πράξεις ἐν πᾶσι διδόναι τοῖς πολέμοις

[1]) Reisk. malit φθείρειν, aut potius διαφθείρειν.

[*]) Samnitibus bellum Romani indicunt.

[2]) „Ita corrigo cum H. Stephano, pro βουλεύεσθε." Majus. (Aliter Reisk., qui de lacuna, eaque sarcienda, cogitavit.)

εὐτυχεῖς [1])· εἰ δ' αὐτή τι πλημμελοῦσα περὶ τὰ [2]) τῆς φιλίας ὅρκια προφάσεις κατασκευάζεται τῆς ἔχθρας οὐκ ἀληθεῖς, μήτε βουλὰς ὀρθοῦν αὐτοῖς, μήτε πράξεις.

XIV. *) Ὡς δὲ διελύθησαν ἐκ τοῦ συλλόγου, καὶ τὰ λεχθέντα ἐδήλωσαν ἑκάτεροι ταῖς ἑαυτῶν πόλεσι, τὰς ἐναντίας ἔσχον ὑπὲρ ἀλλήλων δόξας ἀμφότεροι· Σαυνῖται μὲν, βραδύτερα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἔσεσθαι νομίζοντες, ὥσπερ αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ ποιεῖν ὅτε μέλλοιεν ἄρχειν πολέμου· Ῥωμαῖοι δ', ἐν ὀλίγῳ τὴν Σαυνιτῶν στρατιὰν ἥξειν ἐπὶ τοὺς αὐτῶν ἐποίκους Φρεγελλάνους οἰόμενοι. Ἔπειτ' αὐτοῖς τὰ εἰκότα παθεῖν συνέβη· οἱ μὲν γὰρ, παρασκευαζόμενοι καὶ μέλλοντες, ἀπώλεσαν τοὺς καιροὺς τῶν πράξεων· Ῥωμαῖοι δ', ἐν ἑτοίμῳ πᾶσαν ἔχοντες παρασκευὴν, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰς ἀποκρίσεις, τόν τε πόλεμον ἐψηφίσαντο, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀπέστειλαν ἀμφοτέρους· καὶ πρὶν αἰσθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔξοδον, ἥ τε νεωστὶ καταγραφεῖσα, καὶ ἡ περὶ Οὐολούσκους χειμάζουσα δύναμις, ἣν εἶχε Κορνήλιος, ἐντὸς ἦν τῶν Σαυνιτικῶν ὅρων.

[1]) Ita dedit Reisk. Vulgo: καὶ πράξεις πᾶσι διδόναι ἐπὶ τοῖς πολεμίοις εὐτυχεῖς. [2]) Vulg. ante Reisk. τὰ περί.

*) Incipit bellum Samniticum.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ῬΩΜΑΪΚΗΣ ἈΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΣΤ'.

I. *) Ῥωμαίων εἰς τὸν κατὰ Σαυνίτων τελευταῖον πόλεμον ἐξιόντων, κεραυνὸς εἰς τὸν ἐπιφανέστατον τόπον ἐπισκήψας, πρῶτα μὲν στρατιώτας ἀπέκτεινε, δύο δὲ σημαίας διέφθειρεν, ὅπλα δὲ πολλὰ τὰ μὲν κατέκαυσε, τὰ δ' ἐσπίλωσε· κεραυνοὶ δὲ κατήχθησαν τοῖς ἔργοις ἔτυμον [1]) φέροντες τοὔνομα· κεραϊσμοὶ γάρ τινες εἰσὶ καὶ μεταβολαὶ τῶν ὑποκειμένων, εἰς τἀναντία τρέποντες τὰς ἀνθρωπίνας τυχάς. Αὐτὸ γὰρ πρῶτον ἠνάγκασται τὴν ἰδίαν ἀλλάξαι φύσιν τὸ κεραύνιον πῦρ (εἴτε δὴ αἴθριον εἴτε μετάρσιόν ἐστι) κάτω φερόμενον· οὐ γὰρ δὴ αὐτῷ θέμις ἐπὶ γῆν βρίθειν κατὰ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν, ἀλλ' ἀπὸ γῆς ἄνω μετεωροπολεῖν· ἐν αἰθέρι γὰρ αἱ πηγαὶ τοῦ θείου πυρός.

*) Omina fulminum.

[1]) Uterque Codex habet ἕτοιμον pro ἔτυμον.

II. Δηλοῖ δὲ καὶ τὸ παρ' ἡμῖν (εἴτε Προμηθέως, εἴτε Ἡφαίστου δῶρόν ἐστιν) ὁπότε λύσει τοὺς δεσμοὺς, ἐν οἷς ἠνάγκασται μένειν δι' ἀέρος ἄνω φερόμενόν ἐπὶ τὸ συγγενὲς ἐκεῖνο, καὶ πᾶσαν ἐν κύκλῳ περιειληφὸς τὴν τοῦ κόσμου φύσιν· τόδε θεῖον ἐκεῖνο καὶ χωρὶς [1]) ὕλης φθαρτῆς δι' ἀέρος ὀχούμενον, ὅταν ἐπὶ τὴν γῆν καταφέρηται, βιασθὲν ὑπ' ἀνάγκης τινὸς ἰσχυρᾶς, μεταβολὰς μαντεύεται καὶ τροπὰς ἐπὶ τοὔμπαλιν.

III. *) Τοιούτου γοῦν τινος γενομένου καὶ τότε καταφρονήσαντες οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ὑπὸ Ποντίου τοῦ Σαυνίτου κατακλεισθέντες εἰς ἀνεξόδους δυςχωρίας, μέλλοντες ἤδη τῷ λίμῳ διαφθείρεσθαι, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τοῖς πολεμίοις ἀμφὶ τοὺς τετρακιςμυρίους ὄντες· καὶ καταλείψαντες τά τε ὅπλα καὶ τὰ χρήματα, τὸν ζυγὸν πάντες ὑπῆλθον (τοῦτο δὲ σημεῖον τῶν ὑπὸ χεῖρας ἐλθόντων ἐστί)· μετ' οὐ πολὺ δὲ τὰ αὐτὰ [1]) καὶ ὁ Πόντιος ὑπὸ Ῥωμαίων ἔπαθε, καὶ τὸν ζυγὸν ὑπῆλθεν, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ.

IV. **) . . . ἓν τοῦτο σε ἀξιοῦμεν ἤδη κείμενοι καὶ τὸ μηδὲν ὄντες, μηδεμίαν ἡμῶν ὕβριν προςθεῖναι ταῖς συμφοραῖς, μηδὲ βαρὺ [2]) ποδὶ ταῖς

[1]) Uterque Codex habet χωρίον pro χωρίς.

*) A. U. C. CCCCXXXIII. Clades Romanorum Caudina.

[1]) Verba τα αὐτὰ absunt a Cod. A.

**) Legati Romani oratio ad Pontium Samnitem atque hujus responsio.

[2]) Ita uterque Codex, non βαρεῖ.

ἀθλίαις ἐπεμβῆναι τύχαις [1]) . . . οὐκ οἶδας, ὅτι πολλοὶ μὲν τῶν ἡμετέρων παῖδας ἐν τοῖς πολέμοις ἀπολωλέκασι, πολλοὶ δὲ ἀδελφοὺς, πολλοὶ δὲ φίλους; οἷς ἅπασί πως ἄκρατον νομίζεις ἐπὶ τῶν σπλάγχνων ἀνθήσειν τὴν χολὴν, ἐὰν κωλύῃ τις αὐτοὺς τοσαύταις ψυχαῖς πολεμίων τιμῆσαι τοὺς κατὰ γῆν, αἵπερ μόναι τῶν κατοιχομένων δοκοῦσιν εἶναι τιμαί.

V. Φέρε δὲ καὶ τοῦτο πεισθέντες ἢ βιασθέντες ἢ ὅ τι δή ποτε παθόντες εἴξωσί μοι [2]) καὶ ζῆν αὐτοὺς ἐάσουσιν, ἆρ' ἔτι σοὶ δοκοῦσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοὺς ἐάσειν ἔχειν, καὶ μηδεμίας πειραθέντας ἀσχημοσύνης, ὥςπερ ἥρωας τινὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆςδε τῆς γῆς φανέντας, ὁπότε δόξειεν αὐτοῖς, ἀπελθεῖν; αλλ' οὐχ ὥσπερ θηρία περιχυθέντας διασπάσεσθαι [3]) ταῦτα λέγειν ἐπιβαλόμενον ἐμέ; οὐχ ὁρᾷς ὅτι καὶ τοὺς κυνηγοὺς οἱ θηρευταὶ κύνες, ὅταν ἁλῷ θηρίον κατακλεισθὲν ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ λίνα, περιΐστανται τὴν ἐπιβάλλουσαν μοῖραν ἀπαιτοῦντες τῆς ἄγρας [4]); καὶ ἐὰν μὴ μεταλάβωσιν [5]) εὐθὺς αἵματος ἢ σπλάγχνων,

[1]) Collato Livii loco IX. 4. (In castris Romanis ... sub jugum missurum) plane sibi persuasum ait esse Majus, Dionysium rem copiosius scripsisse, verba autem: ἐν τούτο... τύχαις, particulam esse, fortasse extremam, orationis legati Romani Pontium Samnitem rogantis, ne victoria crudelius abuti velit; sequentia, οὐκ οἶδας, rel. partem responsi, quod a Pontio tulerit. [2]) Cod. uterque μέ. [3]) Cod. A. διασπάσασθαι. [4]) Uterque Cod. ἀγοράς. [5]) Cod. A. μεταβάλλωσιν.

ἀῤῥάζουσιν [1]) ἑπόμενοι καὶ σπαράττουσι τὸν κυνηγὸν, καὶ οὔτε διωκόμενοι οὔτε παιόμενοι ἀπείργονται.

VI. .... δι' ἡμέρας μὲν ὅλης ἀγωνιζόμενοι τῶν πόνων ἠνείχοντο· ἀφελομένου δὲ τοῦ σκότους τὴν γνῶσιν τῶν τε οἰκείων καὶ τῶν πολεμίων, πρὸς τοὺς οἰκείους χάρακας ἀπηλλάγησαν ...... Ἄππιος Κλαύδιος *) περὶ τὰς θυσίας παρανομήσας τι, ἀπετυφλώθη καὶ Καῖκος προσηγορεύθη· οὕτω γὰρ [2]) τοὺς τυφλοὺς Ῥωμαῖοι καλοῦσιν .... αἱ ἐντοίχιοι γραφαὶ **) ταῖς τε γραμμαῖς πάνυ ἀκριβεῖς ἦσαν, καὶ τοῖς μίγμασιν ἡδεῖαι, παντὸς ἀπηλλαγμένον ἔχουσαι τοῦ καλουμένου ῥωποῦ τὸ ἀνθηρὸν... Τὰς νουμηνίας οἱ Ῥωμαῖοι καλάνδας καλοῦσι, τὰς δὲ διχοτόμους νοῦνας, τὰς δὲ πανσελήνους εἰδούς. [3])

VII. .... τοῖς δὲ κατὰ μέσην ἀγωνιζομένοις τὴν φάλαγγα, ἀσπάθητον οὖσαν καὶ λαγαρὰν, οἱ τῇδε τεταγμένοι συμπεσόντες ἐξέωσαν τῆς στάσεως.... ὁ κατοικίδιος τε καὶ κλινοπετὴς πόλεμος ἐμάραινε τὴν ἀκμὴν τῆς Πόλεως .... ἄνδρας ἱεραγωγοὺς καὶ ἱεραφορίᾳ τετιμημένους .... φορᾶς ἀβούλου μεστὸς ἀνὴρ καὶ μανικὸν ἔχων τὸ τολμηρὸν, ἰδιογνωμονή-

[1]) Ita uterque Codex: Majo scribendum videtur ἀράσσουσιν.

*) Appius Caecus.

[2]) Locus: Οὕτω γὰρ τὰς νουμηνίας, abest a Cod. A.

**) Sortium Praenestinarum, ut videtur, origo. (Quod colligit Majus ex Cicerone de Divinatione II. 41.)

[3]) εἰδοὺς abest a Cod. A.

σας καὶ ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσας πάντα τοῦ πολέμου ... ἔπειτα σὺ τολμᾷς κατηγορεῖν [1]) τῆς τύχης ὡς κακῶς τοῖς πράγμασι χρησάμενος, ἐπὶ περιτραπέντος αὐτὴν καθίσας σκάφους; οὕτω σκαιὸς ἦν; ... μέλη τὰ μὲν θεραπείας ἐστὶ δεόμενα, τὰ δὲ τὰς οὐλὰς ἐφέλκοντα νεωστί ....

VIII. *) Μιᾶς ἔτι μνησθήσομαι πράξεως πολιτικῆς, ἀξίας ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖσθαι, ἐξ ἧς καταφανὲς ἔσται τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἦν τὸ μισοπόνηρον ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε, καὶ πρὸς τοὺς παραβαίνοντας τὰ κοινὰ νόμιμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἀμείλικτον. Γάϊος Λαιτώριος, Μέρκος ἐπίκλησιν, ἐπιφανὴς κατὰ γένος, καὶ κατὰ τὰς πολεμικὰς πράξεις οὐκ ἀγενής, ἑνὸς τῶν ταγμάτων χιλίαρχος ἀποδειχθεὶς ἐν τῷ Σαυνιτικῷ πολέμῳ, νεανίαν τινὰ τῶν ὁμοσκήνων, διαφέροντα τὴν ὄψιν ἑτέρων, μέχρι μέν τινος ἔπειθεν ἑαυτῷ χαρίσασθαι τὴν τοῦ σώματος ὥραν ἑκόντα· ὡς δ' οὔτε δωρεαῖς, οὔτ' ἄλλῃ φιλανθρωπίᾳ τὸ μειράκιον ἡλίσκετο, κατέχειν τὴν ἐπιθυμίαν ἀδύνατος ὤν, βίαν προςφέρειν ἐπεβάλετο. Περιβοήτου δὲ τῆς ἀκοσμίας τοῦ ἀνδρὸς ἅπασι τοῖς ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου γενομένης, κοινὸν ἀδίκημα τῆς Πόλεως εἶναι νομίσαντες οἱ δήμαρχοι, γραφὴν ἀποφέρουσι κατ' αὐτοῦ δημοσίᾳ [2]), καὶ ὁ δῆμος ἁπάσαις ταῖς ψήφοις τοῦ ἀνδρὸς κατέγνω, τίμημα δίκης ὁρίσας θάνατον· οὐκ ἀξιῶν εἰς ἐλεύθερα σώματα, καὶ προπολεμοῦντα τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας,

[1]) Cod. Q. κατηγορεῖς. — A Cod. A. totum caput VII. abest.

*) Pars edita. Vales. Reisk. p. 2336. Laetorii impudicitia punitur.

[2]) Reisk. malit δημοσίαν, sc. γραφήν.

τοὺς ἐν ταῖς [1]) ἄλλαις ὄντας ἀρχαῖς ὑβρίζειν τὰς ἀνηκέστους καὶ παρὰ φύσιν τοῖς ἄῤῥεσιν ὕβρεις. [2]).

IX. *) Ἔτι δὲ τούτου θαυμασιώτερον ἔπραξαν οὐ πολλοῖς πρότερον χρόνοις, καίτοι περὶ δοῦλον σῶμα γενομένης τῆς ὕβρεως· ἑνὸς γὰρ τῶν παραδόντων Σαυνίταις τὸ στρατόπεδον χιλιάρχων καὶ ὑπὸ ζυγὸν ὑπελθόντων, Ποπλίου, υἱός, ὡς [3]) ἐν πολλῇ καταλειφθεὶς πενίᾳ, δάνειον ἠναγκάσθη λαβεῖν εἰς τὴν ταφὴν τοῦ πατρός, ὡς ἐρανισθησόμενος ὑπὸ τῶν συγγενῶν. Διαψευσθεὶς δὲ τῆς ἐλπίδος ἀπήχθη πρὸς τὸ χρέος, τῆς προθεσμίας διελθούσης, κομιδῇ νέος ὢν καὶ τῇ ὄψει ὡραῖος. Οὗτος τὰ μὲν ἄλλα ὑπηρετῶν, ὅσα δούλους δεσπόταις νόμος ἦν, ἠνείχετο· τὴν δὲ τοῦ σώματος ὥραν χαρίσασθαι κελευόμενος, ἠγανάκτει καὶ μέχρι παντὸς ἀπεμάχετο. Πολλὰς δὲ διὰ τοῦτο μαστίγων λαβὼν πληγάς, ἐξέδραμεν εἰς τὴν ἀγοράν· καὶ στὰς ἐπὶ μετεώρου τινός, ἔνθα πολλοὺς ἔμελλε τῆς ὕβρεως λήψεσθαι μάρτυρας, τήν τ' ἀκολασίαν τοῦ δανειστοῦ διηγήσατο, καὶ τῶν μαστίγων τοὺς μώλωπας ὑπέδειξεν. Ἀγανακτήσαντος δὲ

[1]) Idem hic desiderat: στρατηγίαις καὶ ταῖς. [2]) Cf. Valer. Max. VI. 1. 11. Suid. in Γάϊος Λαιτώριος. „In Dionysiana item epitome occurrit narratio de Laetorio, sed contracta, eamque nos lubenti animo heic inter notas edimus, ut ex hoc specimine constet, quo pacto Dionysius suum ipse opus in compendium redegerit: Ῥωμαῖος τις Γάϊος Λαιτώριος, νεανίαν τινὰ τῶν ὁμοσκήνων ἐπειθεν ἑαυτῷ χαρίσασθαι τὴν τοῦ σώματος ὥραν· ὡς δ' οὔτε δωρεαῖς, οὔτε φιλανθρωπίᾳ τὸ μειράκιον ἡλίσκετο, περιβοήτου τῆς ἀκοσμίας τοῦ ἀνδρὸς γενομένης, οἱ δήμαρχοι θάνατον αὐτοῦ (Cod. Q. αὐτὸν) κατέγνων." Majus.

*) Foeneratoris item impudicitia punitur et nexus apud Romanos desinit.

[3]) Ita Reisk. pro vulg. ὢν.

τοῦ δήμου, καὶ δημοσίας ὀργῆς ἄξιον ἡγησαμένου τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν κρίσιν κατηγορούντων τὴν εἰςαγγελίαν [1]) τῶν δημάρχων ὦφλε θανάτου δίκην· καὶ δι' ἐκεῖνο τὸ πάθος ἅπαντες οἱ δουλωθέντες πρὸς τὰ χρέα Ῥωμαῖοι νόμῳ κυρωθέντι τὴν ἀρχαίαν ἐλευθερίαν ἐκομίσαντο.

X. *)... ἀξιῶν τὴν βουλὴν ὑπὲρ τῶν ἀπόρων καὶ καταχρέων... αἱ νεοσφαγεῖς τῶν θυομένων [2]) σάρκες μέχρι τούτου διατελοῦσι τρέμουσαί τε καὶ παλλόμεναι ἂν ἕως τὸ κατεχόμενον ἐν αὐταῖς συγγενὲς πνεῦμα βιασάμενον τοὺς πόρους, ἅπαν ἐξαναλωθῇ. Τοῦτο σεισμῶν αἴτιον γίνεται καὶ τῇ Ῥώμῃ· ἅπασα γὰρ ὑπόνομος οὖσα μεγάλοις καὶ συνεχέσι τάφροις, δι' ὧν ὀχετεύεται τὸ ὕδωρ, καὶ πολλὰς ἀναπνοὰς στομάτων ἔχουσα, διὰ τούτων ἀνίησι τὸ κατακλεισθὲν πνεῦμα ἐν αὐτῇ· καὶ τοῦτο ἐστὶν ὃ κραδαίνει τε αὐτὴν καὶ σπαράττει τὴν ἐπιφάνειαν, ὅταν πολὺ καὶ βίαιον ἐναπολειφθὲν εἴργεται.

XI. *) Ὅτι ὁ Σαυνιτικὸς αὖθις ἀνεῤῥιπίσθη πόλεμος, ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας ἀρξάμενος. Μετὰ τὰς σπονδὰς, ἃς ἐποιήσαντο πρὸς τὴν Ῥωμαίων Πόλιν οἱ Σαυνῖται, χρόνον ὀλίγον ἐπισχόντες ἐπὶ Λευκανοὺς ἐστράτευσαν ὁμόρους ὄντας, ἐκ παλαιᾶς τινος ὁρμηθέντες ἔχθρας. Κατ' ἀρχὰς

[1]) Aut τὴν κρίσιν, aut τὴν εἰςαγγελίαν delendum censet Reisk., nisi quis utroque servato sic maluerit legere: καὶ εἰςαχθεὶς εἰς τὴν κρίσιν κατηγορούντων τῶν δημάρχων, τὴν εἰςαγγελίαν ἁλοὺς, ὦφλε, θ. δ.

*) Romae terrae motus.

[2]) Reliqua capitis (σάρκες... εἴργεται) absunt a Cod. A.

*) Pars edita. Ursin. Reisk. p. 2328. A. U. C. CCCCLVI. Lucani a Samnitibus victi ad Romanos confugiunt.

μὲν οὖν, ταῖς ἑαυτῶν δυνάμεσι πιστεύοντες, οἱ Λευκανοὶ τόν τε πόλεμον διέφερον· ἐν ἁπάσαις δὲ μειονεκτοῦντες ταῖς μάχαις, καὶ πολλὰ μὲν ἀπολωλεκότες ἤδη χωρία, κινδυνεύοντες δὲ καὶ περὶ τῆς ἄλλης γῆς ἁπάσης, ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων βοήθειαν ἠναγκάσθησαν καταφυγεῖν, συνειδότες μὲν ἑαυτοῖς ἐψευσμένοις ἃς πρότερον ἐποιήσαντο πρὸς αὐτοὺς ὁμολογίας, ἐν αἷς φιλίαν συνέθεντο καὶ συμμαχίαν, οὐκ ἀπογνόντες δὲ σύμπείσειν αὐτοὺς, ἐὰν ἐξ ἁπάσης τῆς πόλεως τοὺς ἐπιφανεστάτους παῖδας ὁμήρους ἅμα τοῖς πρεσβευταῖς ἀποστείλωσιν.

XII. Ὅπερ καὶ συνέβη. Ἀφικομένων γὰρ τῶν πρέσβεων καὶ πολλὰ δεομένων, ἥ τε βουλὴ δέχεσθαι τὰ ὅμηρα ἔγνω, καὶ τὴν φιλίαν πρὸς τοὺς Λευκανοὺς συνάψαι, καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρωσε τὰ ψηφισθέντα ὑπ' αὐτῆς. Γενομένων δὲ τῶν συνθήκων πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῶν Λευκανῶν ἄνδρας, οἱ πρεσβύτατοι Ῥωμαίων καὶ τιμιώτατοι, προχειρισθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς πρέσβεις, ἀπεστάλησαν ἐπὶ τὴν κοινὴν τῶν Σαυνιτῶν σύνοδον, δηλώσοντες αὐτοῖς, ὅτι φίλοι καὶ σύμμαχοι Ῥωμαίων εἰσὶ Λεοκανοὶ, καὶ τήν τε χώραν, ἣν ἔτυχον αὐτῶν ἀφῃρημένοι, παρακαλέσοντες ἀποδιδόναι, καὶ μηδὲν ἔτι πράττειν ἔργον πολεμίων· ὡς οὐ περιοψομένης τῆς Ῥωμαίων Πόλεως τοὺς ἑαυτῆς ἱκέτας ἐξελαυνομένους ἐκ τῆς σφετέρας.

XIII. *) Οἱ δὲ Σαυνῖται, τῶν πρέσβεων ἀκούσαντες, ἠγανάκτουν τε καὶ ἀπελογοῦντο· πρῶτον μὲν οὐκ ἐπὶ τούτῳ πεποιῆσθαι λέγοντες τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας, ἐπὶ τῷ μηδένα μήτε φίλον ἴδιον ἡγήσασθαι μήτ' ἐχθρὸν, ἐὰν μὴ Ῥωμαῖοι κελεύωσιν· ἔπειθ' ὅτι Λευκανοὺς οὐ πρότερον ἐποιήσαντο Ῥωμαῖοι φίλους, ἀλλ' ἔναγχος, πολεμίους ἤδη σφῶν ὄντας, πρόφασιν οὔτε δικαίαν οὔτ' εὐσχήμονα κατασκευαζόμενοι τοῦ καταλῦσαι τὰς σπονδάς.

*) Samnitium cum Romanis bellum instauratur.

Ἀποκρινομένων δὲ τῶν Ῥωμαίων, ὅτι τοὺς ὑπηκόους ὁμολογήσαντας ἔσεσθαι, καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ δικαίῳ καταλυσαμένους τὸν πόλεμον, ἅπαντα πείθεσθαι δεῖ τοῖς παρειληφόσι τὴν ἀρχήν· καὶ εἰ μὴ ποιήσουσι τὰ κελευόμενα ἑκόντες, πολεμήσειν αὐτοῖς ἀπειλούντων· ἀφόρητον ἡγησάμενοι τὴν αὐθάδειαν τῆς Πόλεως οἱ Σαυνῖται, τοὺς μὲν πρέσβεις ἐκέλευσαν ἀπαλλάττεσθαι παραχρῆμα· αὐτοὶ δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο κοινῇ τε καὶ κατὰ πόλεις εὐτρεπίζεσθαι.

XIV. *) Ἡ μὲν δὴ φανερὰ τοῦ Σαυνιτικοῦ πολέμου πρόφασις, καὶ πρὸς ἅπαντας εὐπρεπὴς λέγεσθαι, ἡ Λευκανῶν ἐγένετο βοήθεια τῶν καταφυγόντων ἐπ' αὐτούς, ὡς κοινὸν δή τι τοῦτο καὶ πάτριον ὂν ἔθος τῇ Ῥωμαίων Πόλει, τοῖς ἀδικουμένοις καὶ καταφεύγουσιν ἐπ' αὐτὴν βοηθεῖν· ἡ δ' ἀφανής, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἀναγκάζουσα διαλύεσθαι φιλίαν [1]), ἡ τῶν Σαυνιτῶν ἰσχὺς, πολλή τ' ἤδη γεγονυῖα, καὶ ἔτι πλείων γενήσεσθαι νομιζομένη, εἰ [2]), Λευκανῶν τε χειρωθέντων, καὶ δι' αὐτοὺς τῶν προςοίκων, ἀκολουθήσειν ἔμελλε τά τε βαρβαρικὰ ἔθνη [3]) τὰ προςεχῆ τούτοις. Αἵ τε δὴ σπονδαὶ, μετὰ τὴν ἄφιξιν τῶν πρεσβευτῶν, εὐθὺς ἐλέλυντο, καὶ στρατιαὶ δύο κατεγράφοντο.

XV. *) Ὅτι Ποστόμιος ὁ ὕπατος, τῆς διαδοχῆς αὐτοῦ ἐγγισάσης, μέγα φρονῶν ἐφ' ἑαυτῷ τῆς τ' ἀξιώσεως [1]) τοῦ

*) Hujus belli causa.

[1]) „F. διαλύεσθαι βλαβερὰν, aut ἐπικίνδυνον, aut δυςχερῆ φιλίαν." Reisk. [2]) εἰ additum a Reiskio, [3]) καὶ τὰ ἑλληνικὰ hic inserendum putat Reisk.

*) Vales. Reisk. p. 2332. A. U. C. CCCCLXIII. Postumii Megelli mores superbi, res gestae et poena.

[1]) Quum Valesius notaverit, minus recte in Cod. Ms. legi τῆς τε τάξεως, Reiskius in eo potius fuisse suspicatur τῆς τε ἀξίας ἕνεκα.

γένους ἕνεκα, καὶ ὅτι διτταῖς ὑπατείαις ἤδη κεκοσμημένος ἦν· ἐφ' οἷς ὁ συνύπατος αὐτοῦ, καταρχὰς μὲν, ὡς ἀπελαυνόμενος τῶν ἴσων, ἠγανάκτει, καὶ πολλάκις ἐπὶ τῆς βουλῆς τὰ δίκαια πρὸς αὐτὸν ἔλεγεν· ὕστερον δὲ, συγγνοὺς ἑαυτῷ κατά τε προγόνων ὄγκον καὶ φίλων πλῆθος, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δυνάμεις ἐλάττονα ἰσχὺν ἔχοντι (δημοτικὸς γὰρ ἦν καὶ τῶν νεωστὶ παρελθόντων εἰς γνῶσιν), εἶξε τῷ συνυπάτῳ, καὶ παρεχώρησε τοῦ Σαυνιτικοῦ πολέμου τὴν ἡγεμονίαν. Πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο διαβολὴν ἤνεγκε τῷ Ποστομίῳ, κατὰ πολλὴν αὐθάδειαν γενόμενον· καὶ ἕτερον αὖθις ἐπὶ τούτῳ βαρύτερον, ἢ ὡς κατὰ Ῥωμαίων ἡγεμόνα. Ἐπιλεξάμενος γὰρ ἐκ τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς περὶ τοὺς δισχιλίους ἄνδρας, εἰς τοὺς ἰδίους ἀγροὺς ἀπήγαγεν, οἷς ἄνευ σιδήρου δρυμὸν ἐκέλευσε κείρειν· καὶ μέχρι πολλοῦ κατέσχε τοὺς ἄνδρας ἐν τοῖς ἀγροῖς, θητῶν ἔργα καὶ θεραπόντων ὑπηρετοῦντας.

XVI. Τοσαύτῃ δ' αὐθαδείᾳ πρὸ τῆς ἐξόδου χρησάμενος, ἔτι βαρύτερος ἐφάνη τοῖς κατ' αὐτὴν τὴν στρατείαν [1]) ἐπιτελεσθεῖσι, καὶ παρέσχε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ μίσους ἀφορμὰς δικαίου. Τὸν γὰρ ὑπατεύσαντα τῷ πρόσθεν ἐνιαυτῷ καὶ νικήσαντα Φάβιον Σαυνιτῶν τοὺς καλουμένους Πέντρους, τῆς βουλῆς ψηφισαμένης μένειν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν ἀνθύπατον ἀρχὴν ἔχοντα πρὸς τὴν μερίδα [2]) τῶν Σαυνιτῶν πολεμεῖν, γράμματα πέμπων ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς Σαυνίτιδος ἐκέλευσεν, ὡς αὐτῷ μόνῳ τῆς ἡγεμονίας προσηκούσης· καὶ πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας ὑπὸ τῶν συνέδρων πρέσβεις, ἀξιοῦντας μὴ κωλύειν τὸν ἀνθύπατον ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου μένειν, μηδ' ἀντιπράττειν τοῖς ἐψηφισμένοις ὑφ' ἑαυτῶν, ὑπερηφάνους καὶ τυραννικὰς ἔδωκεν ἀποκρίσεις· „οὐ τὴν βουλὴν ἄρχειν ἑαυτοῦ, φήσας, ἕως

[1]) Hoc maluit Reisk. pro vulg. στρατιάν. [2]) „f. πρὸς ταύτην τὴν μερίδα." Reisk.

ἐστὶν ὕπατος, ἀλλ' αὐτὸν τῆς βουλῆς." Ἀκολύσας δὲ τοὺς πρέσβεις, ἐπὶ τὸν Φάβιον ἦγε τὴν στρατιὰν, ὡς, εἰ μὴ βούλοιτο ἑκὼν παραχωρεῖν τῆς ἀρχῆς, τοῖς ὅπλοις προςαναγκάσων. Καταλαβὼν δὲ τοῦτον Κομινίῳ πόλει προςκαθήμενον, ἐξήλασεν [1]) ἐκ τοῦ στρατοπέδου, κατὰ πολλὴν ὑπεροψίαν τῶν ἀρχαίων ἐθισμῶν καὶ δεινὴν ὑπερηφανίαν. Φάβιος μὲν [2]), αὐτοῦ εἴξας τῇ μανίᾳ, τῆς ἡγεμονίας ἐξεχώρησεν.

XVII. *) Ὅτι ὁ αὐτὸς Ποστόμιος πρῶτον μὲν τὸ Κομίνιον ἐκ πολιορκίας παραλαμβάνει, χρόνον οὐ πολὺν ἐν ταῖς προςβολαῖς διατρίψας· ἔπειτα Οὐενουσίαν πολυάνθρωπον καὶ ἄλλας πόλεις πλείστας ὅσας· ἐξ ὧν μύριοι μὲν ἐσφάγησαν, ἑξακιςχίλιοι δὲ καὶ διακόσιοι τὰ ὅπλα παρέδοσαν. Ταῦτα διαπραξάμενος οὐχ ὅπως χάριτος ἢ τιμῆς τινος ἠξιώθη παρὰ τῆς βουλῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν ἀπέβαλεν. Ἀποστελλομένων γὰρ εἰς μίαν τῶν ἁλουσῶν ὑπ' ἐκείνου πόλεων, τὴν καλουμένην Οὐενουσίαν, διςμυρίων [1]) ἐποίκων, ἕτεροι τῆς ἀποικίας ᾑρέθησαν ἡγεμόνες· ὁ δὲ τὴν πόλιν ἐξελὼν, καὶ τὴν γνώμην τῆς ἀποστολῆς τῶν κληρούχων εἰςηγησάμενος, οὐδὲ ταύτης ἄξιος ἐφάνη τῆς τιμῆς.

XVIII. Εἰ μὲν οὖν σώφρονι λογισμῷ τὰ συμβάντα ἤνεγκε, καὶ τὸ χαλεπὸν τοῦ συνεδρίου λόγων τε καὶ ἔργων χρηστῶν θεραπείαις ἐπραΰνεν, οὐδεμιᾶς ἔτι συμφορᾶς εἰς ἀτιμίαν φερούσης ἐπειράθη· νῦν δ', ἀγανακτῶν

[1]) Ita de suo Reisk pro vulg. ἐξέπλευσεν. [2]) „Aut: Καὶ Φάβιος μὲν, aut: Φάβιος μὲν οὖν." Reisk.

*) Vales. Reisk. p. 2335.

[1]) „διςμυρίων habent praeteritae loci editiones: et tamen antiqui interpretes converterunt duo mille; ita ut legisse videantur διςχιλίων." Majus.

καὶ ἀντιχαλεπαίνων, τάς τ' ὠφελείας, ἃς ἔλαβεν ἐκ τῶν πολεμίων, ἁπάσας τοῖς στρατιώταις ἐχαρίσατο, καὶ, πρὶν ἀποσταλῆναι τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς, ἀπέλυσεν ἀπὸ τῶν σημαίων τὰς δυνάμεις, καὶ τελευτῶν, ὃν οὔτε βουλὴ συνεχώρησεν αὐτῷ θρίαμβον, ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης κατήγαγεν. Ἐφ' οἷς ἅπασιν ἔτι μείζονος ἐξ ἁπάντων μίσους ἐκκαυθέντος, ἅμα τῷ παραδοῦναι τὴν ἀρχὴν τοῖς μεθ' ἑαυτὸν ὑπάτοις, εἰς δίκην ὑπάγεται δημοσίαν ὑπὸ δυοῖν δημάρχων· καὶ κατηγορηθεὶς ἐν τῷ δήμῳ πάσαις ταῖς φυλαῖς κατακρίνεται, τίμημα τῆς εἰσαγγελίας ἐχούσης χρηματικὸν πέντε μυριάδας ἀργυρίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ʼΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ʽΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΖʹ.*)

I. **) Ὅτι [1]) Κρότων πόλις ἐν Ἰταλίᾳ ἐστὶ, καὶ Σύβαρις, ἀπὸ τοῦ παραῤῥέοντος ποταμοῦ οὕτως κληθεῖσα..... Ὅτε Λακεδαιμόνιοι Μεσήνην ἐπολέμουν, καὶ ἔρημος [2]) ἀνδρῶν ἡ πόλις ἦν, δεομέναις ταῖς γυναιξὶ καὶ μάλιστα ταῖς ἐν ἀκμῇ παρθένοις μὴ περιϊδεῖν τὰς μὲν ἀγάμους τὰς δὲ ἀτέκνους γινομένας, ἐπέμποντο τινὲς ἀεὶ νέοι παραλλὰξ ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τῆς μίξεως τῶν γυναίκων ἕνεκα, καὶ συνῄεσαν, αἷς ἐπιτύχοιεν· ἐκ τούτων γίνονται τῶν ἀδιακρίτων ἐπιμίξεων παῖδες, οὓς ἀνδρωθέντας οἱ

*) „Hinc fere Dionysius partem supplet decadis secundae T. Livii deperditae." Majus. **) Origines urbium Crotonis, Sybaris et Tarenti.

[1]) Ὅτι abest a Cod. A. [2]) Cod. Q. χῆρος pro ἔρημος, quod videtur scriptum pro χῆρα.

Λακεδαιμόνιοι προεπηλάκιζον τά τε ἄλλα, καὶ Παρθενίας προσηγόρευον.

II. Στάσεως δὲ γενομένης, ἡττηθέντες οἱ παρθένιαι ἀναχωροῦσιν ἑκόντες ἐκ τῆς πόλεως· καὶ πέμψαντες εἰς Δελφοὺς, χρησμὸν ἔλαβον πλεῖν εἰς Ἰταλίαν· ἐξευρόντας δὲ χωρίον τῆς Ἰαπυγίας Σατύριον καὶ ποταμὸν Τάραντα, ἔνθα ἴδωσι τράγον τῇ θαλάττῃ τέγγοντα τὸ γένειον, ἐκεῖ τοὺς βίους ἱδρύσασθαι. Πλεύσαντες δὲ, τὸν ποταμὸν ἐξεῦρον, καὶ κατά τινος ἐρινεοῦ πλησίον τῆς θαλάττης πεφυκότος ἄμπελον ἐθεάσαντο κατακεχυμένην, ἐξ ἧς τῶν ἐπιτράγων τις καθειμένος ἥπτετο τῆς θαλάττης· τοῦτο ὑπολαβόντες εἶναι τὸν τράγον, ὃν προεῖπεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὄψεσθαι τέγγοντα τὸ γένειον τῇ θαλάττῃ, αὐτοῦ μένοντας ἐπολέμουν Ἰάπυγας, καὶ ἱδρύονται τὴν ἐπώνυμον τοῦ ποταμοῦ Τάραντος πόλιν.

III. Ἀρτιμήδης ὁ Χαλκιδεὺς λόγιον εἶχεν, ἔνθ' ἂν εὕρῃ τὸν ἄῤῥενα ὑπὸ τῆς θηλείας ὠνυισμένον [1]), αὐτόθι μένειν, καὶ μηκέτι προσωτέρω πλεῖν· πλεύσας δὲ περὶ τὸ Παλάντιον τῆς Ἰταλίας, καὶ ἰδὼν ἄμπελον [κατα τινος ἐρινεοῦ ὁμοίως κατακεχυμένην, θηλεῖαν μὲν τὴν ἄμπελον [2])] ἄῤῥενα δὲ τὸν ἐρινεὸν, ὀχείαν δὲ τὴν πρόςφυσιν, τέλος ἔχειν τὸν χρησμὸν ὑπέλαβε· καὶ τοὺς κατέχοντας τὸν τόπον βαρβάρους

[1]) „Ita uterque Cod., nisi f. scribendum est ὀχεύμενον". Majus

[2]) „Haec verba absunt ab utroque Cod., sed omnino videbantur supplenda." Majus.

ἐκβαλὼν, οἰκεῖ *). Ῥήγιον ὁ τόπος καλεῖται, εἴθ' ὅτι σκόπελος ἦν ἀπορρὼξ, εἴθ' ὅτι κατὰ τοῦτον ἡ γῆ τὸν τόπον ἐῤῥάγη, καὶ διέστησεν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας τὴν ἀντικρὺ Σικελίαν· εἴτε ὑπ' ἀνδρὸς δυνάστου, ταύτην ἔχοντος τὴν προσηγορίαν.

IV. **) Λευκίππῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ πυνθανομένῳ ὅπου πεπρωμένῳ [1]) αὐτῷ εἴη κατοικεῖν καὶ τοῖς [2]) περὶ αὐτὸν, ἔχρησεν ὁ θεὸς πλεῖν μὲν εἰς Ἰταλίαν, γῆν δὲ οἰκίζειν εἰς ἣν ἂν καταχθέντες ἡμέραν καὶ νύκτα μείνωσι· καταχθέντος δὲ τοῦ στόλου περὶ Καλλίπολιν, ἐπίνειόν [3]) τι τῶν Ταραντίνων, ἀγασθεὶς τοῦ χωρίου τὴν φύσιν ὁ Λεύκιππος πείθει Ταραντίνους συγχωρῆσαι σφίσιν ἡμέραν αὐτόθι καὶ νύκτα ἐναυλίσασθαι. Ὡς δὲ πλείους ἡμέραι διῆλθον, ἀξιούντων αὐτοὺς ἀπιέναι τῶν Ταραντίνων, οὐ προσεῖχεν αὐτοῖς τὸν νοῦν ὁ Λεύκιππος, παρ' ἐκείνων εἰληφέναι λέγων τὴν γῆν καθ' ὁμολογίαν [4]) εἰς ἡμέραν καὶ νύκτα· ἕως ἂν ᾖ τούτων θάτερον, οὐ μεθήσεσθαι τῆς γῆς· μαθόντες δὲ παρακεκρουσμένους ἑαυτοὺς οἱ Ταραντῖνοι, συγχωροῦσιν αὐτοῖς μένειν.

*) Conditur Rhegium. **) et Callipolis.

[1]) In utroque Cod. est πεπρωμένῳ, Majo tamen videtur scribendum πεπρωμένον. [2]) Τὸν pro τοῖς habet uterque Codex. [3]) „In utroque Cod. scriptum est νειόν. Quod si legissem νεῖον, interpretatus essem navale." Majus. Vertit: navale quoddam Tarentinorum. Nos haud dubitanter scripsimus ἐπίνειον. [4]) Cod. Q. ὁμολογίας

V. *) ... ἄκρον τῆς Ἰταλίας Ζεφύριον οἱ Λοκροὶ κατοικίσαντες [1]) Ζεφύριοι [2]) ὠνομάσθησαν . . . . μένειν αὐτὸν ἐγνώκεσαν ἐφ' ὧν ἦν τόπων, καὶ τὸν ἐκεῖθεν ῥέοντα πόλεμον ἀνέχειν . . . εἰς ὕλας καὶ φάραγγας καὶ τραχῶνας ὀρινοὺς διεσκεδάσθησαν....

VI. Ταραντῖνός τις ἀνὴρ, ἀνόσιος καὶ περὶ πάσας τὰς ἡδονὰς ἀσελγὴς, ἀπὸ τῆς ἀκολάστου καὶ κακῶς δημοσιαθείσης ἐν παισὶν ὥρας ἐπεκαλεῖτο Θάϊς [3])... τὸ πλῆθος ἀνδρολογήσαντες ἀπήεσαν... οἱ σπερμολογώτατοι τῶν κατὰ τὴν πόλιν καὶ ἀναγωγότατοι. . . .

VII. *) Ὅτι Ποστούμιος πρέσβυς ἐστάλη πρὸς Ταραντίνους· καί τινα αὐτοῦ διεξιόντος, οὐχ ὅπως προςεῖχον αὐτῷ τὴν διάνοιαν, ἢ λογισμοὺς ἐλάμβανον οἱ Ταραντῖνοι σωφρόνων ἀνθρώπων, καὶ περὶ πόλεως κινδυνευούσης βουλευομένων· ἀλλ' εἴ τι μὴ κατὰ τὸν ἀκριβέστατον τῆς ἑλληνικῆς διαλέκτου χαρακτῆρα ὑπ' αὐτοῦ λέγοιτο, παρατηροῦντες ἐγέλων· καὶ πρὸς τὰς ἀνατάσεις ἐτραχύνοντο, καὶ βάρβαρον ἐπεκάλουν· καὶ τελευτῶντες ἐξέβαλλον ἐκ τοῦ θεάτρου. Ἀπιόντων δ' αὐτῶν, εἷς τῶν ἐφεστηκότων ἐν τῇ παρόδῳ Ταραντίνων, Φιλωνίδης ὄνομα, σπερμολόγος ἄνθρωπος, ὃς ἐπὶ [1]) τῆς οἰνοφλυγίας, ἣ

*) Conduntur Zephyrii seu Epizephyrii.

[1]) Cod. Q. κατοικήσαντες. [2]) Licet iu utroque Cod. sit Ζεφύριοι, Majo tamen scribendum videtur Ἐπιζεφύριοι. [3]) Reliqua usque ad cap. VII. (τὸ πλῆθος — ἀναγωγότατοι) absunt a Cod. A.

*) Pars edita. Ursin. Reisk. p. 2339. A U. C. CCCCLXXII. Romanorum legatio ad Tarentinos.

[1]) ἐπὶ emendavit Reisk., pro vulg. ὑπό.

παρὰ πάντα τὸν βίον ἐκέχρητο, προσηγορεύετο Κοτύλη, μεστὸς ὢν ἔτι τῆς χθιζῆς μέθης, ὡς ἐγγὺς ἦσαν οἱ πρέσβεις, ἀνασυράμενος τὴν περιβολὴν καὶ σχηματίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασε.

VIII. Γέλωτος δὲ καταῤῥαγέντος ἐξ ὅλου τοῦ θεάτρου καὶ συγκροτούντων τὰς χεῖρας τῶν ἀγερωχοτάτων, ἐμβλέψας εἰς τὸν Φιλωνίδην ὁ Ποστόμιος εἶπεν· „Δεχόμεθα τὸν οἰωνὸν, ὦ σπερμολόγε ἄνθρωπε, ὅτι καὶ τὰ μὴ αἰτούμενα δίδοτε ἡμῖν." Ἔπειτα, εἰς τὸν ὄχλον ἐπιστραφεὶς καὶ τὴν ὑβρισμένην ἐσθῆτα δεικνὺς, ὡς ἔμαθεν ἔτι πλείονα γινόμενον ἐξ ἁπάντων γέλωτα, καὶ φωνὰς ἤκουεν ἐνίων ἐπιχαιρόντων καὶ τὴν ὕβριν [1]) ἐπαινούντων· „Γελᾶτε, ἔφησεν, ἕως ἔξεστιν ὑμῖν, ἄνδρες Ταραντῖνοι, γελᾶτε! πολὺν γὰρ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον κλαύσετε." Ἐκπικρανθέντων δέ τινων πρὸς τὴν ἀπειλήν· „καὶ ἵνα μᾶλλον, ἔφησεν, ἀγανακτήσητε, καὶ τοῦθ' ὑμῖν λέγομεν, ὅτι πολλῷ τὴν ἐσθῆτα ταύτην αἵματι ἐκπλυνεῖτε." [2]) Ταῦτα οἱ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις ὑβρισθέντες ὑπὸ τῶν Ταραντίνων ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, καὶ ταύτας τὰς φωνὰς ἐπιθεσπίσαντες, ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς πόλεως.

[1]) „f. τὸν ὑβριστήν." Reisk. [2]) „Philonidis adversus Romanum legatum obscenissima contumelia describitur brevius in Dionysiana epitome his verbis: Φιλωνίδης τις Ταραντῖνος σπερμολόγος ἄνθρωπος, ὃς ἀπὸ τῆς οἰνοφλυγίας, ᾗ παρὰ πάντα τὸν βίον ἐκέχρητο, προσηγορεύετο Κοτύλη, ἰδὼν τοὺς Ῥωμαίων πρέσβεις διϊόντας, ἀνασυράμενος τὴν περιβολὴν, καὶ σχηματίσας ἑαυτὸν ὡς αἴσχιστον ὀφθῆναι, τὴν οὐδὲ λέγεσθαι πρέπουσαν ἀκαθαρσίαν κατὰ τῆς ἱερᾶς ἐσθῆτος τοῦ πρεσβευτοῦ κατεσκέδασεν· ἀνθ' ὧν οὐ μεμπτὰς δίκας ἔτισαν οἱ Ταραντῖνοι." Majus.

IX. Ἄρτι δ' Αἰμιλίου, Βαρβούλα ἐπίκλησιν, τὴν ἀρχὴν παρειληφότος, παρῆσαν οἱ σὺν τῷ Ποστομίῳ πεμφθέντες εἰς τὸν Τάραντα πρέσβεις, ἀπόκρισιν μὲν οὐδεμίαν φέροντες, τὰς δὲ ὕβρεις, ἃς ἦσαν ὑβρισμένοι πρὸς αὐτῶν, διεξιόντες, καὶ τὴν ἐσθῆτα τοῦ Ποστομίου πίστιν τῶν λόγων παρεχόμενοι. Ἀγανακτήσεως δὲ μεγάλης ἐξ ἁπάντων γενομένης, συναγαγόντες τὴν βουλὴν οἱ περὶ τὸν Αἰμίλιον ὕπατοι, τί χρὴ πράττειν ἐσκόπουν, ἕωθεν ἀρξάμενοι μέχρι δύσεως ἡλίου· καὶ τοῦτ' ἐποίησαν ἐφ' ἡμέρας συχνάς.

X. Ἦν δ' ἡ ζήτησις οὐχ ὑπὲρ τοῦ λελύσθαι [1]) τὰς περὶ τῆς εἰρήνης ὁμολογίας ὑπὸ τῶν Ταραντίνων (τοῦτο γὰρ ἅπαντες ὡμολόγουν), ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ χρόνου τῆς ἀποσταλησομένης ἐπ' αὐτοὺς [2]) στρατιᾶς. Ἦσαν γάρ τινες οἱ παραινοῦντες μήπω τοῦτον ἀναλαμβάνειν τὸν πόλεμον, ἕως Λευκανοί τ' ἀφεστήκασι καὶ Βρέττιοι, καὶ τῶν Σαυνιτῶν πολὺ καὶ φιλοπόλεμον ἔθνος, καὶ Τυῤῥηνία, παρ' αὐταῖς οὖσα ταῖς θύραις, ἔτι ἀχείρωτος ἦν· ἀλλ' ὅταν ὑποχείρια γένηται τάδε τὰ ἔθνη, μάλιστα μὲν ἅπαντα, εἰ δὲ μή γε, τὰ πρὸς ἀνατολὰς καὶ πλησίον τοῦ Τάραντος κείμενα. Τοῖς δὲ τἀναντία τούτοις ἐφαίνετο συμφέρειν, μηδὲ τὸν ἐλάχιστον χρόνον ἀναμένειν, ἀλλ' ἐπιψηφίζειν τὸν πόλεμον ἤδη. Καὶ ἐπεὶ τὰς γνώμας ἔδει διαριθμεῖσθαι, πλείους ἐφάνησαν οὗτοι [3]) τῶν ἀναβάλλεσθαι τὸν πόλεμον εἰς ἑτέρους καιροὺς παραινούντων· καὶ ὁ δῆμος ἐπεκύρωσε τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ.

XI.*) . . . φύσιν ἔχουσι [4]) τοῖς μὲν διασῶσαι τὰ

[1]) ἡ μὴ inseri malit Reisk. [2]) Vulgata lectio est ὑπ' αὐτῆς. [3]) Reisk pro οὗτοι, quod revocavit Majus, posuerat αἱ.

*) Avium auguria.

[4]) Cod. Q. ἔχουσαι. a Cod. A. abest totus locus usque ad παραπλήσιον cap. XII.

ἑαυτῶν ἀγαθὰ βουλομένοις οἱ περὶ τῶν αὐτῶν ἀναστρεφόμενοι τόπων οἰωνοὶ σχολαιοτέρᾳ τῇ πτήσει, πρὸς ἀγαθοῦ εἶναι συμβόλου· τοῖς δὲ τῶν ἀλλοτρίων ἐφιεμένοις, οἱ τὴν ἐπίτομον καὶ ταχεῖαν ὁρμὴν ἔχοντες εἰς τὰ πρόσω· οὗτοι μὲν γὰρ πορισταί τε καὶ θηρευταὶ τῶν οὐχ ὑπαρχόντων εἰσίν· ἐκεῖνοι δὲ περίσκοποι καὶ φύλακες τῶν παρόντων . . . .

XII. . . . ἅπασαν τὴν πολεμίαν διεξῄει, ἀρούρας τε ἀκμαῖον ἤδη τὸ σιτικὸν θέρος ἐχούσας πυρὶ διδοὺς καὶ δένδρα καρποφόρα κείρων . . . . παραπλήσιόν τι πάσχουσιν αἱ δημοκρατούμεναι πόλεις τοῖς πελάγεσιν· ἐκεῖνα τε γὰρ ὑπὸ τῶν ἀνέμων ταράττεται φύσιν ἔχοντα ἠρεμεῖν, αὗταί τε ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν κυκῶνται μηδὲν ἐν αὑταῖς ἔχουσαι κακόν.

XIII. *) Τῶν Ταραντίνων βουλομένων ἐκ τῆς Ἠπείρου Πύῤῥον μετακαλεῖν ἐπὶ τὸν κατὰ Ῥωμαίων πόλεμον, καὶ τοὺς κωλύοντας ἐξελαυνόντων, Μέτων τις, καὶ αὐτὸς Ταραντῖνος, ἵνα τύχῃ προσοχῆς, καὶ διδάξειεν αὐτοὺς ὅσα μετὰ τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας εἰς πόλιν ἐλευθέραν καὶ τρυφῶσαν εἰσελεύσεται, συγκαθημένου τοῦ πλήθους παρῆν εἰς τὸ θέατρον ἐστεφανωμένος ὥσπερ ἐκ συμποσίου, παιδίσκην περιειληφὼς αὐλητρίδα, κωμαστικὰ μέλη προσᾳδοῦσαν.

XIV. Διαλυθείσης δὲ τῆς ἁπάντων σπουδῆς εἰς γέλωτα, καὶ τῶν μὲν ᾄδειν αὐτὸν κελευόντων, τῶν δε ὀρχεῖσθαι, περιβλέψας κύκλῳ καὶ τῇ χειρὶ διασημ-

*) Metonis Tarentini artificium.

μῆνας ἡσυχίαν αὐτῷ παρασχεῖν, ἐπειδὴ κατέστειλε τὸν θόρυβον· „Ἄνδρες, ἔφη, πολῖται, τούτων, ὧν ἐμὲ ποιοῦντα ὁρᾶτε νῦν, οὐδὲν ὑμῖν ἐξέσται ποιεῖν, ἐὰν [1]) βασιλέα καὶ φρουρὰν εἰς τὴν πόλιν εἰςελθεῖν ἐάσητε!" Ὡς δὲ κινουμένους καὶ προςέχοντας εἶδε πολλοὺς, καὶ κελεύοντας λέγειν, σώζων ἔτι τὸ προςποίημα τῆς κραιπάλης, τὰ συμβησόμενα αὐτοῖς ἠριθμεῖτο κακά· ἔτι δὲ αὐτοῦ λέγοντος, οἱ τῶν κακῶν αἴτιοι συλλαβόντες αὐτὸν κατὰ κεφαλὴν ἐξωθοῦσιν ἐκ τοῦ θεάτρου.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΥΡΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ῬΩΜΑΙΩΝ ὙΠΑΤΟΝ.

XV. *) „Βασιλεὺς Ἠπειρωτῶν Πύῤῥος, βασιλέως Αἰακίδου, Ποπλίῳ Οὐαλερίῳ τῷ Ῥωμαίων ὑπάτῳ χαίρειν. Πεπύσθαι μὲν εἰκός σε παρ' ἑτέρων, ὅτι πάρειμι μετὰ τῆς δυνάμεως, Ταραντίνοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ἐπικαλεσαμένοις βοηθήσων· καὶ μηδὲ ταῦτα ἀγνοεῖν, τίνων τε ἀνδρῶν ἀπόγονος εἰμὶ, καὶ τίνας αὐτὸς ἀποδέδειγμαι πράξεις, καὶ πόσην δύναμιν ἐπαγόμενος, καὶ ὡς τὰ πολέμια ἀγαθήν· οἰόμενος δὲ, σὲ τούτων ἕκαστον ἐπιλογιζόμενον μὴ περιμένειν, ἕως ἔργῳ καὶ πείρᾳ μάθῃς τὴν κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἡμῶν ἀρετὴν, ἀλλ' ἀποστάντα τῶν ὅπλων χωρεῖν ἐπὶ τοὺς λόγους· συμβουλεύω τε σοὶ, περὶ ὧν ὁ Ῥωμαίων δῆμος διαφέρεται πρὸς Ταραντίνους, ἢ Λευκανοὺς, ἢ Σαυνίτας, ἐμοὶ τὴν διάγνωσιν ἐπιτρέ-

[1]) ἐὰν abest a Cod. A.

*) Pyrrhi regis ad consulem Valerium Laevinum litterae.

πειν· διαιτήσω γὰρ ἀπὸ παντὸς τοῦ δικαίου τὰ διάφορα, καὶ παρέξω τοὺς ἐμαυτοῦ φίλους ἀπάσας τὰς βλαβὰς ἀποτίνοντας, οὓς ἂν αὐτῶν ἐγὼ καταγνῶ."

XVI. „Ὀρθῶς δὲ ποιήσετε καὶ ὑμεῖς [1]) βεβαιωτὰς παρασχόντες, ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκείνων τινὲς ἐπικαλῶσιν, ὅτι τὰ κριθέντα ὑπ' ἐμοῦ φυλάξετε κύρια· ταῦτα ποιοῦσι μὲν ὑμῖν, εἰρήνην ἐπαγγέλλομεν [2]) παρέξειν καὶ φίλος ἔσεσθαι [3]), καὶ ἐφ' οὓς ἄν με παρακαλεῖτε πολέμους, προθύμως βοηθήσειν· μὴ ποιοῦσι δ' οὐκ ἂν ἐπιτρέψαιμι χώραν συμμάχων ἀνδρῶν ἐξερημοῦν, καὶ πόλεις ἑλληνίδας ἀναρπάζειν, καὶ σώματα ἐλεύθερα λαφυροπωλεῖν· ἀλλὰ κωλύσω τοῖς ὅπλοις, ἵνα παύσησθε ἤδη ποτὲ ἄγοντες καὶ φέροντες ὅλην Ἰταλίαν, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὡς δούλοις ἐντρυφῶντες. Ἐκδέξομαι δὲ τὰς σὰς ἀποκρίσεις μέχρι δεκάτης ἡμέρας· περαιτέρω γὰρ οὐκ ἂν ἔτι δυναίμην."

XVII. Πρὸς ταῦτα ὁ Ῥωμαίων ὕπατος ἀντιγράφει, τὴν τε αὐθάδειαν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιῤῥαπίζων, καὶ τὸ φρόνημα τῆς Ῥωμαίων Πόλεως ἐνδεικνύμενος· „Πόπλιος Οὐαλέριος Λαβίνιος [4]), στρατηγὸς ὕπατος Ῥωμαίων, βασιλεῖ Πύῤῥῳ χαίρειν. Ἀνδρὸς ἔργον εἶναί μοι δοκεῖ σώφρονος, ἀπειλητικὰς πέμπειν ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς ὑπηκόους· ὧν δ' οὔτε τὴν δύναμιν ἐξήτακεν, οὔτε τὰς ἀρετὰς ἐπέγνωκε, τούτων ὡς φαύλων

[1]) Cod. A. ἡμᾶς. [2]) Uterque Cod. ἐπαγγέλομεν. [3]) Cod. A. φίλον ποιήσεσθαι. [4]) Sic nomen scribitur ap. Dionysium, quicum paene consentit Zonaras VIII. 3. Romani scriptores Laevinus et Plutarchus Λαιβῖνος.

καὶ μηδενὸς ἀξίων καταφρονεῖν, ἀνοήτου μοὶ φαίνεται τρόπου τεκμήριον εἶναι, καὶ τὸ διάφορον οὐκ ἐπισταμένου· ἡμεῖς δὲ οὐ τοῖς λόγοις τιμωρεῖσθαι τοὺς ἐχθροὺς εἰώθαμεν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις· καὶ οὔτε δικαστὴν ποιούμεθα σὲ περὶ ὧν Ταραντίνοις, ἢ Σαυνίταις, ἢ τοῖς ἄλλοις πολεμίοις ἐγκαλοῦμεν, οὔτε ἐγγυητὴν λαμβάνομεν ἐκτίσματος οὐδενός· ἀλλὰ τοῖς ἡμῶν[1]) αὐτῶν ὅπλοις τὸν ἀγῶνα κρινοῦμεν, καὶ τὰς τιμωρίας, ὡς ἂν αὐτοὶ θέλωμεν, ἀναπράξομεν. Ταῦτα δὲ προειδὼς ἀνταγωνιστὴν ἡμῖν παρασκεύαζε σαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δικαστήν."

XVIII. „Καὶ περὶ ὧν ἡμᾶς αὐτὸς ἀδικεῖς, οὕςτινας ἐγγυητὰς ἐκτισμάτων παρέξεις σκόπει· μὴ Ταραντίνους ἀναδέχου, μηδὲ τοὺς πολεμίους τὰ δίκαια ὑφέξειν. Εἰ δ᾽ ἐκ παντὸς τρόπου πόλεμον αἱρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς διέγνωκας, ἴσθι σοὶ τοῦτο συμβησόμενον ὃ πᾶσι συμβαίνειν ἀνάγκη τοῖς μάχεσθαι βουλομένοις, πρὶν ἐξετάσαι πρὸς οὓς ποιήσονται τὴν μάχην. Ταῦτα ἐνθυμούμενος, εἴτινος δέῃ τῶν ἡμετέρων, ἀποθέμενος τὰς ἀπειλὰς, καὶ τὸ βασιλικὸν αὔχημα καταβαλὼν, ἴθι πρὸς τὴν βουλὴν, καὶ δίδασκε καὶ πεῖθε τοὺς συνέδρους, ὡς οὐδενὸς ἀτυχήσων οὔτε τῶν δικαίων οὔτε τῶν εὐγνωμόνων."

[1]) ἡμῶν abest a Cod. A.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ʽΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ʽΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΗ΄.

I. *) Λαβίνιος ὁ Ῥωμαίων ὕπατος κατάσκοπον [1]) τοῦ Πύῤῥου συλλαβὼν, καὶ καθοπλίσας τὴν στρατιὰν πᾶσαν καὶ εἰς τάξιν καταστήσας, ὡς ἐπέδειξε τῷ κατασκόπῳ, φράζειν ἐκέλευσε πρὸς τὸν ἀποστείλαντα πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· καὶ πρὸς οἷς ἐθεάσατο λέγειν, ὅτι Λαβίνιος ὁ Ῥωμαίων ὕπατος αὐτὸν παρακαλεῖ μὴ λάθρα πέμπειν ἑτέρους ἔτι τοὺς κατασκεψομένους, ἀλλ' αὐτὸν ἐλθόντα φανερῶς ἰδεῖν τε καὶ μαθεῖν τὴν Ῥωμαίων δύναμιν.

II. **) Ἀνήρ τις Ὄβλακος ὄνομα, Οὐλσίνιος ἐπίκλησιν, τοῦ Φερεντάνων ἔθνους ἡγεμὼν, ὁρῶν τὸν

*) A. U C. CCCCLXXIV. Laevinus Pyrrhi exploratorem dimittit incolumem.

1) κατασκόπους Cod. A. sed mox κατασκόπῳ.

**) Pyrrhus in pugna vitae discrimen adit.

Πύῤῥον οὐ μίαν ἔχοντα στάσιν, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς μαχομένοις ὀξέως ἐπιφαινόμενον ¹), προςεῖχεν ἐκείνῳ μόνῳ τὸν νοῦν, καὶ ὅποι παριππεύοι, τὸν ἴδιον ἀντιπαρῆγεν ἵππον· καί τις ἰδὼν αὐτὸν τῶν μετὰ τοῦ βασιλέως, Λεοννάτος Λεοφάντου Μακεδὼν, ὑποπτεύει τε, καὶ δείξας τῷ Πύῤῥῳ λέγει· „τοῦτον τὸν ἄνδρα φυλάττου, βασιλεῦ! πολεμιστὴς γὰρ ἄκρος, καὶ οὐκ ἐφ' ἑνὸς ἑστηκὼς τόπου μάχεται· σὲ δὲ παρατηρεῖ καὶ τέτακεν ἐπὶ σοὶ τὸν νοῦν."

III. Τοῦ δὲ βασιλέως λέγοντος· „τί δ' ἄν με δράσειεν, εἷς ὢν, τοσούτους ἔχοντα περὶ ἐμαυτόν; καὶ τί, καὶ νεανιούμενος περὶ τῆς ἑαυτοῦ ῥώμης; ὡς εἰ καὶ συνέλθοι πρὸς ἕνα μόνος, οὐκ ἄπεισιν ὀπίσω χαίρων;" — λαβὼν ὃν ἀνέμενε καιρὸν ὁ Φερεντάνος Ὄβλακος ἐλαύνει σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν εἰς μέσην τὴν βασιλικὴν ἴλην· διακόψας δὲ τὸ στίφος τῶν πέριξ ἱππέων, ἐπ' αὐτὸν ἐφέρετο τὸν βασιλέα, διαλαβὼν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας τὸ δόρυ· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ὁ μὲν Λεοννάτος, ὁ προειπὼν τῷ Πύῤῥῳ φυλάττεσθαι τὸν ἄνδρα, μικρὸν ἐκνεύσας εἰς τὰ πλάγια, τὸν ἵππον αὐτοῦ παίει τῷ ξυστῷ διὰ τῆς λαγόνος· ὁ δὲ Φερεντάνος ἤδη καταφερόμενος τὸν τοῦ βασιλέως διὰ τοῦ στήθους ἐλαύνει, καὶ συγκαταπίπτουσι τοῖς ἵπποις ἀμφότεροι.

IV. Τὸν μὲν οὖν βασιλέα τῶν σωματοφυλάκων ὁ πιστότατος, ἐπὶ τὸν ἴδιον ἵππον ἀναβιβάσας, ἐξελαύνει· τὸν δὲ Ὄβλακον μέχρι πολλοῦ διαγωνισα-

¹) Cod. A. ἐπιφερόμενον.

μενον, ἔπειτα ὑπὸ πλήθους τῶν τραυμάτων καταπονηθέντα, τῶν ἑταίρων τινὲς ἀράμενοι, μεγάλου περὶ τὸν νεκρὸν ἀγῶνος γενομένου, διακομίζουσιν· ἐκ τότε δὲ ὁ βασιλεὺς, ἵνα μὴ διάσημος εἴη τοῖς πολεμίοις, τὴν μὲν ἰδίαν χλαμύδα, ἣν ἐν ταῖς μάχαις εἰώθει φορεῖν, ἁλουργῆ τε οὖσαν καὶ χρυσόπαστον, καὶ τὸν ὁπλισμὸν, λυσιτελέστερον ὄντα τῶν ἄλλων τῆς τε ὕλης ἕνεκα καὶ τῆς τέχνης, τὸν πιστότατον τῶν ἑταίρων καὶ κατὰ τοὺς ἀγῶνας ἀνδρειότατον, Μεγακλῆν, ἐκέλευσεν ἐνδῦναι [1]), τήν τε φαιὰν ἐκείνου χλαμύδα, καὶ τὸν θώρακα, καὶ τὴν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καυσίαν αὐτὸς ἔλαβεν· ὅπερ αἴτιον αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔδοξε γενέσθαι.

V. *) Ὅτι Πύῤῥου, τοῦ Ἠπειρώτου βασιλέως, ἐπὶ τὴν Ῥώμην στρατιὰν ἐξαγαγόντος, ἐβουλεύσαντο πρεσβευτὰς ἀποστεῖλαι, τοὺς ἀξιώσοντας Πύῤῥον ἀπολυτρῶσαι σφίσι τοὺς αἰχμαλώτους, εἴτ' ἀντιδιαλλαξάμενον ἑτέρων σωμάτων, εἴτ' ἀργύριον κατ' ἄνδρα ὁρίσαντα· καὶ ἀποδεικνύουσι πρέσβεις, Γάϊον Φαβρίκιον (ὅς, ἐνιαυτῷ τρίτῳ πρότερον ὑπατεύων, Σαυνίτας καὶ Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους ἐνίκησε μεγάλαις μάχαις, καὶ τὴν Θουρίων πολιορκίαν ἔλυσε), καὶ Κόϊντον Αἰμίλιον (τὸν συνάρξαντα τῷ Φαβρικίῳ καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πολέμου σχόντα), καὶ Πόπλιον Κορνήλιον, ὅς, ἐνιαυτῷ τετάρτῳ πρότερον ὑπατεύων, Κελτῶν ἔθνος ὅλον, τοὺς καλουμέ-

[1]) Cod. A. ἀναδῦναι.

*) Pars edita. Ursin. Reisk. p. 2344. **Romanorum legatio ad Pyrrhum de captivis redimendis.**

νους Σένωνας, ἐχθίστους Ῥωμαίων ὄντας, πολεμῶν [1]), ἅπαντας ἡβηδὸν κατέσφαξεν.

VI. Οὗτοι πρὸς Πύῤῥον ἀφικόμενοι καὶ διαλεχθέντες, ὅσα τῇ τοιαύτῃ χρείᾳ πρόσφορα ἦν, „ὡς ἀτέκμαρτον πρᾶγμα τύχη, καὶ ταχεῖαι τῶν πολέμων αἱ τροπαὶ, καὶ τῶν συμβησομένων οὐδὲν ἀνθρώποις προειδέναι ῥᾴδιον·" ἐπ' ἐκείνῳ τὴν αἵρεσιν ἐποίουν, εἴτ' ἀργύριον ἀντὶ τῶν αἰχμαλώτων ἐβούλετο λαβεῖν, εἴτε ἑτέρους αἰχμαλώτους.

VII. Πύῤῥος δὲ, μετὰ τῶν φίλων βουλευσάμενος, ἀποκρίνεται τάδε αὐτοῖς·

„Σχέτλιόν τι πρᾶγμα ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, φιλίαν μὲν οὐ βουλόμενοι συνάψαι πρὸς ἐμὲ, τοὺς δὲ ἁλόντας κατὰ πόλεμον ἀξιοῦντες ἀπολαβεῖν, ἵνα τοῖς αὐτοῖς τούτοις σώμασιν εἰς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον ἔχητε χρῆσθαι. Ἀλλ' εἰ τὰ κράτιστα βούλεσθε πράττειν, καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον ἀμφοτέροις ἡμῖν σκοπεῖτε, σπεισάμενοι τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς συμμάχους, ἀπολάβετε τοὺς ἰδίους προῖκα παρ' ἐμοῦ πολίτας τε καὶ συμμάχους ἅπαντας· ἄλλως δ' οὐκ ἂν ὑπομείναιμι πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς [2]) ὑμῖν προέσθαι." — Ταῦτα μὲν τῶν τριῶν πρεσβευτῶν παρόντων ἔλεξεν· ἰδίᾳ δὲ τὸν Φαβρίκιον ἀπολαβών·

VIII. *) „Ἐγὼ δὲ, φησὶν, ὦ Φαβρίκιε, πυνθάνομαί σε κράτιστον ἐν ἡγεμονίαις πολέμων εἶναι, καὶ τῷ βίῳ δίκαιον καὶ σώφρονα, καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας ἔχοντα ἀρετάς· χρημάτων δ' ἄπορον, καὶ καθ' ἓν τὸ μέρος τοῦτο ἐλασσούμενον ὑπὸ τῆς τύχης, ὥστε μηδὲν ἄμεινον τῶν πενεστάτων βουλευτῶν ἐν τοῖς κατὰ τὸν βίον διατελεῖν. Τοῦτο δὲ τὸ μέρος ἐκπληρῶσαι προθυμούμενος, ἕτοιμος

[1]) πολέμῳ κρατήσας, ἅπαντας malit Reisk. [2]) ἄνδρας videtur excidisse Reisk.

*) Pyrrhus Fabricii virtutem tentat.

εἰμὶ διδόναι σοὶ πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου τοσοῦτον, ὅσον κτησάμενος ἅπαντας ὑπερβαλεῖς πλούτῳ τοὺς μάλιστα δοκοῦντας Ῥωμαίων εὐπορεῖν· καλὸν νομίσας ἀνάλωμα καὶ πρέπον ἡγεμόνι, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἀναξίως τῆς ἀρετῆς διὰ πενίαν πράττοντας, εὐεργετεῖν, καὶ βασιλικοῦ πλούτου τοῦτ' ἀνάθημα καὶ κατασκεύασμα λαμπρότατον."'

IX. „Μαθὼν δὲ τὴν ἐμὴν προαίρεσιν, Φαβρίκιε, καὶ πᾶσαν ἀποθέμενος αἰδῶ, μέτεχε τῶν παρ' ἡμῖν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν, ὡς ἐμοῦ μέλλοντος εἴσεσθαι καὶ μεγάλην σοὶ χάριν, καὶ μὰ Δί' οὐκ ἐλάττω[ν τῶν ἐμῶν φίλων[1])] καὶ ξένων τοὺς τιμιωτάτους εἶναι νόμιζε. Ἐμοὶ δ' ἀντὶ τούτων μήτ' ἄδικον μήτ' αἰσχρὰν πρᾶξιν ὑπηρετήσεις μηδεμίαν, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς κρείττων ἔσῃ καὶ τιμιώτερος ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπὶ τὰς διαλλαγὰς, ὅση δύναμις ἐν σοὶ, παρόρμησον τὴν ἄχρι τοῦδε δύσεριν καὶ οὐδὲν τῶν μετρίων φρονοῦσαν βουλήν· διδάσκων, ὡς ἐπὶ [2]) κακῷ τῆς Πόλεως ὑμῶν ἀφῖγμαι, Ταραντίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰταλιώταις ὑποσχόμενος βοηθήσειν, οὓς οὔτε ὅσιον οὔτ' εὔσχημόν ἐστί μοι, παρόντι μετὰ δυνάμεως καὶ τὴν πρώτην νενικηκότι μάχην, ἐγκαταλιπεῖν. Καὶ πάνυ πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα πράγματα, κατὰ τοῦτον γενόμενα τὸν καιρὸν, ἐπὶ τὴν ἰδίαν με ἀρχὴν μετακαλεῖ."

X. „Πίστεις τε ὑπέχομαι [3]) πάσας, ὁπόσαι βεβαι-

[1]) „Haec existimabat addenda Reiskius." Majus. (Minus recte: Reiskii enim haec est nota: „Sic explendus est hiatus: οὐκ ἐλάττων (in nominativo) τῶν ἐμῶν φίλων καὶ ἀναγκαίων (subaudi ex insequentibus εἶναι νόμιζε), καὶ ξένων ἐν τοῖς τιμιωτάτοις ε. ν.; vel sic: οὐκ ἐλάττω (in accus. pl.) τῶν ἐμῶν φίλων φέρεσθαι καὶ ξένων ἐν τοῖς τιμιωτάτοις ε. ν.")

[2]) „f. ὡς οὐκ ἐπὶ κ." Reisk. [3]) „Franc. Portus malebat ἐπισχνοῦμαι." Majus.

οὖσιν ἀνθρώπων ὁμολογίας, καὶ μόνῳ, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν, περὶ τῆς οἴκαδε ἀνακομιδῆς εἶναι, ἐὰν Ῥωμαῖοι ποιήσαιντο φιλίαν [1])· ἵνα θαῤῥῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας λέγῃς, εἰ δή τισι [2]) τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα ὕποπτόν ἐστιν, ὡς ἀπατηλὸν ἐν ὁμολογίαις, ἐξ ὧν ἕτεροί τινες ἐν ὅρκοις καὶ σπονδαῖς παρανομεῖν ἔδοξαν, ὅμοια καὶ περὶ ἐμοῦ τεκμαιρομένοις· γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, ἴθι μετ' ἐμοῦ, σύμβουλός τε ἁπάντων ἐσόμενος ἐμοὶ καὶ ὑποστράτηγος, καὶ τῆς βασιλικῆς εὐτυχίας μέτοχος. Ἐμοί τε γὰρ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ πιστοῦ φίλου δεῖ, σοί τε χορηγίας βασιλικῆς καὶ πραγμάτων βασιλικῶν· ἐὰν δὴ συνενέγκωμεν ταῦτ' εἰς τὸ κοινὸν, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν παρ' ἀλλήλων ἀποισόμεθα."

XI. *) Παυσαμένου δ' αὐτοῦ, μικρὸν ἐπισχὼν ὁ Φαβρίκιος εἶπε·

„Περὶ μὲν τῆς ἀρετῆς, ἥτις ἐστὶ περὶ ἡμᾶς, ἢ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις, ἢ κατὰ τὸν ἴδιον βίον, οὐδὲν ἐμὲ δεῖ ἐπ' ἐμαυτοῦ λέγειν, ἐπειδὴ πέπυσαι παρ' ἑτέρων· οὐδέ γε περὶ τῆς πενίας, ὅτι μοι γήδιον μικρόν ἐστι κομιδῇ καὶ φαῦλον οἰκίδιον, καὶ οὔτ' ἀπὸ δανεισμάτων οὔτ' ἀπ' ἀνδραπόδων ὁ βίος· φαίνῃ γὰρ καὶ τοῦτον [1]) ἀκριβῶς ἀκηκοέναι παρ' ἑτέρων·" —

XII. „περὶ δὲ τοῦ κάκιόν με Ῥωμαίων τινὸς πράττειν δι' ἀπορίαν, καὶ οὐδὲν εἶναί μοι πλέον ἀσκοῦντι καλοκἀγαθίαν, ὅτι τῶν πλουσίων οὐκ εἰμὶ, κακῶς ὑπείληφας, εἴτ' ἀκούσας τινὸς, εἴτ' αὐτὸς εἰκάζων· ἐμοὶ γὰρ οὐδεμία πώποτε κακοδαιμονίας αἴσθησις παρὰ τὸ μὴ πολ-

[1]) ἐὰν . . φιλίαν est ex em. Reiskii. [2]) ita distinxit et correxit Reisk. pro vulg. λέγῃς. εἰ δέ τισι.

*) Fabricii responsum.

[1]) τοῦτον pro τούτων de suo dedit Reisk.

λὰ κεκτῆσθαι γέγονεν, οὐδ' ἔστιν· οὐδ' ὠδυράμην [1]) τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οὔτ' ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν, οὔτ' ἐν τοῖς ἰδίοις."

XIII. „Τί γὰρ καὶ παθὼν ἐγκαλοίην ἂν αὐτῇ; πότερον, ὅτι μοι τῶν καλῶν καὶ περιμαχήτων, ἐφ' οἷς ἅπασα φύσις ἐσπούδακεν εὐγενής, οὐδενὸς ἐξεγένετο παρὰ τῆς πατρίδος μεταλαβεῖν διὰ πενίαν; ὃς ἄρχω τε τὰς μεγίστας ἀρχὰς, καὶ πρεσβεύω τὰς ἐπιφανεστάτας πρεσβείας, καὶ σεβασμοὺς ἱερῶν πεπίστευμαι [2]) τοὺς ἁγιωτάτους, καὶ γνώμην ἀγορεύειν ἀξιούμενος περὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων καλοῦμαι ἐν ᾧ προσήκει με τόπῳ· ἐπαινοῦμαί τε καὶ ζηλοῦμαι καὶ οὐδενὸς δεύτερος εἰμὶ τῶν μέγιστα δυναμένων, καὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις εἶναι δοκῶ καλοκἀγαθίας, οὐδὲν ἐκ τῆς ἐμῆς οὐσίας εἰς ταῦτα δαπανῶν, ὥσπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδείς."

XIV. „Οὐ γὰρ ἐνοχλεῖ τοῖς ἑκάστου βίοις ἡ Πόλις ἡ Ῥωμαίων, ὥσπερ τινὲς ἕτεραι, ἐν αἷς ὁ κοινὸς μὲν πλοῦτος ὀλίγος ἐστὶν, ὁ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολύς· ἀλλ' αὐτὴ παρέχει τοῖς πρὸς τὰ κοινὰ προσιοῦσιν ἅπαντα, ὅσων δέονται, λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ὑποτιθεῖσα χορηγίας, ὥστε μηδὲν ἀτιμότερον εἶναι τὸν πενέστατον τοῦ πλουσιωτάτου κατὰ τὴν ἐπαξίωσιν τῶν καλῶν, ἀλλὰ πάντας εἶναι Ῥωμαίους, ὅσοι ἂν ὦσι διὰ καλοκἀγαθίαν τούτων ἄξιοι τῶν τιμῶν, ἀλλήλοις ἴσους. Ὁπότε δὲ πεινόμενος οὐδὲν παρὰ τοῦτ' ἔλαττον ἔχω τῶν πολλὰ κεκτημένων, τί παθὼν ἂν κατηγόρηκα τῆς τύχης, ὅτι οὐκ ἴσον [3]) ὑμῖν ἐποίησε τοῖς βασιλεῦσιν, οἷς ὁ πολὺς θησαυρίζεται χρυσός; ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς ἰδίοις τοσοῦτον ἀπέχω κακοδαιμονίας,

[1]) Post ὠδυράμην Reiskio visum deesse ποτὲ, vel πώποτε, aut legi posse οὐδ' ὠδυραίμην ἄν ποτε. [2]) [illegible] Reisk. pro vulg. τε πιστεύομαι. [3]) ἴσον est a Sylb. et Reiski. pro vulg. οὐχὶ ἴσους. Reiskius post ἴσον [illegible]

ὥστ' ἐν ὀλίγοις πάνυ τῶν μακαρίων ἐμαυτὸν εἶναι δοκῶ, παρὰ τοὺς πλουσίους ἐξετάζων· καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγιστον φρονῶ."

XV. „Ἐπειδὴ τὰ μὲν ἀναγκαῖα τὸ λυπρὸν ἀπόχρη μοι γήδιον φιλεργοῦντι καὶ ταμιευομένῳ παρέχειν· τὰ δ' ἔξω τῶν ἀναγκαίων οὐ βιάζεται ζητεῖν ἡ φύσις· ἀλλὰ καὶ τροφὴ πᾶσα ἡδεῖά μοι, ἣν ἂν ὁ λιμὸς σκευάσῃ, καὶ ποτὸν ἅπαν γλυκὺ, ὅ τ' ἂν ἡ δίψα πορίσῃ, καὶ ὕπνος μαλθακὸς, ὅταν ἡγήσηται κόπος· ἐσθής τε ἡ παρέχουσα μὴ ῥιγοῦν αὐταρκεστάτη, καὶ σκεῦος, ὅ τι ἂν εὐτελέστατον τῶν δυναμένων τὰς αὐτὰς παρέχειν χρείας, οἰκειότατον. Ὥστ' οὐδὲ κατὰ τοῦτο δίκαιος εἴην [1]) τῆς τύχης κατηγορεῖν, ἥ μοι τοσαύτην παρέσχεν οὐσίαν, ὅσην ἡ φύσις ἐβούλετο ἔχειν· τῶν δ' ὑπερβαλλόντων οὔτε πόθον ἐνέφυσεν, οὔτ' εὐπορίαν ἔδωκε."

XVI. „Νὴ Δί', ἀλλ' οὐ περίεστί μοι τοῖς πλησίον [2]) ἐπαρκεῖν, οὐδ' ἐκ περιουσίας ἐπιστήμην ἔδωκέ μοι ὁ θεὸς ἔχειν, οὐδὲ μαντικὴν, αἷς ὠφέλουν ἂν τοὺς δεομένους, οὐδ' ἄλλα πολλά· ἃ δ' ἐστὶν ἐν ἐμοὶ, τούτων μεταδιδοὺς καὶ Πόλει καὶ φίλοις, καὶ, ἀφ' ὧν δύναμαι ποιεῖν εὖ τινας, ταῦτα κοινὰ τοῖς δεομένοις παρέχων, οὐκ ἂν ἡγησαίμην αἴτιον [3]) ἐμαυτόν. Ταῦτα δ' ἐστὶν, ἃ σὺ κράτιστα νομίζεις εἶναι, καὶ πολλῶν χρημάτων ἕτοιμος εἶ πρίασθαι."

XVII. „Εἰ δὲ δὴ καὶ τὰ μάλιστα διὰ τὰς εὐεργεσίας τῶν δεομένων τὸ πολλὰ κεκτῆσθαι χρήματα μεγάλης ἦν σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ἄξιον, καὶ μακαριωτάτους ὑπῆρχεν εἶναι τοὺς πλουσιωτάτους, ὡς τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν δοκεῖ· πότερος ἦν μοι τρόπος εὐπορίας κρείττων; ἀφ' ὧν σύ μοι

1) Ita de suo Reisk. pro vulg. εἶναι. 2) Sic pro vulg. πλουσίους scripsit Majus, quia in cod. Pacii fuit τοὺς πλησίους. Reisk. praetulit τοῖς σπουδαίοις. 3) Reisk. malebat ἀναίτιον.

νῦν μεταδίδως αἰσχρῶς, ἢ ἀφ' ὧν αὐτὸς ἐκτησάμην καλῶς πρότερον; παρέσχε γάρ μοι τὰ πολιτικὰ πράγματα χρηματισμῶν ἀφορμὰς δικαίας, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, μάλιστα δ', ἡνίκα [1]) ἐπὶ Σαυνίτας καὶ Λευκανοὺς καὶ Βρεττίους στρατιὰν ἄγων ἐστάλην τρίτῳ [2]) πρότερον ἐνιαυτῷ, τὴν ὕπατον ἀρχὴν ἔχων· καὶ πολλὴν μὲν χώραν ἐλεηλάτησα, πολλαῖς δὲ μάχαις τοὺς ἀντιταξαμένους ἐνίκησα, πολλὰς δὲ καὶ εὐδαίμονας πόλεις κατὰ κράτος ἑλὼν ἐξεπόρθησα· ἐξ ὧν τὴν στρατιὰν ἅπασαν ἐπλούτισα, καὶ τὰς εἰςφορὰς τοῖς ἰδιώταις, ἃς εἰς τὸν πόλεμον προειςήνεγκαν [3]), ἀπέδωκα, καὶ υ' τάλαντα μετὰ τὸν θρίαμβον εἰς τὸ ταμεῖον εἰςήνεγκα."

XVIII. „Ἔπειτ' ἐκείνων τῶν δορικτήτων ἐξόν μοι λαβεῖν ὁπόσα βουλοίμην, οὐ λαβὼν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐκ τοῦ δικαίου πλοῦτον ὑπεριδὼν ἕνεκα δόξης (ὡς Οὐαλέριος Ποπλικόλας ἐποίησε καὶ ἄλλοι πλεῖστοι πρὸς τούτοις συχνοὶ, δι' οὓς ἡ Πόλις ἡμῶν τηλικαύτη γέγονε), τὰς παρὰ σοῦ δέξομαι δωρεάς; καὶ ἀντὶ τῆς κρείττονος εὐπορίας ἀλλάξομαι τὴν χείρονα; Ἐκείνῃ μέν γε τῇ κτήσει καὶ τὸ μεθ' ἡδονῆς ποιεῖσθαι τὰς ἀπολαύσεις πρὸς τῷ καλῷ καὶ δικαίῳ [4]) προςῆν· ταύτης δὲ καὶ τοῦτ' ἄπεστι· δανείσματα γάρ ἐστιν, ὅσα προςλαμβάνουσιν ἄνθρωποι παρ' ἑτέρων, βαρύνοντα τὴν ψυχὴν ἕως ἂν ἀποδοθῇ· κἂν ὀνόμασι καλοῖς αὐτὰ κοσμῆσαι τις, φιλανθρωπίας καλῶν, καὶ δωρεὰς, ἢ χάριτας."

XIX. „Φέρε, ἐὰν δὴ μανεὶς δέξωμαι χρυσὸν, ὃν δίδως μοι, καὶ τοῦθ' ἅπασι Ῥωμαίοις γένηται φανερὸν, ἔπειθ'

[1]) ἡνίκα addidit Reisk. de suo. [2]) τρίτῳ pro vulg. τετάρτῳ ex sententia Ursini recepit Majus, firmaturque correctura et ex fastis consularibus et ex ipso Dionysio, sup. cap. V.
[3]) Ita dedit Reisk.: vulg. προςήνεγκαν. [4]) Sic Reisk. posuit pro vulg. πρὸς τὸ καλῶς καὶ δικαίως.

οἱ τὴν ἀνυπεύθυνον ἔχοντες ἀρχὴν, οὓς ἡμεῖς Τιμητὰς καλοῦμεν, οἷς ἀποδέδωται τοὺς ἁπάντων Ῥωμαίων ἐξετάζειν βίους, καὶ τοὺς ἐκβαίνοντας ἐκ τῶν πατρίων ἐθῶν ζημιοῦν, καλέσαντές με λόγον ἀποδοῦναι κελεύσωσι τῆς δωροδοκίας, ἁπάντων παρόντων [1]), ταῦτα προφερόμενοι·"

XX. „„Ἐπέμψαμέν σε, ὦ Φαβρίκιε [2]), πρεσβευτὴν σὺν ἑτέροις δυσὶν ὑπατικοῖς ἀνδράσι πρὸς βασιλέα Πύῤῥον ὑπὲρ αἰχμαλώτων λύσεως διαλεξόμενον· ἥκεις ἀπὸ τῆς πρεσβείας, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους οὐκ ἄγων, οὐδὲ ἄλλο τῇ Πόλει φέρων ἀγαθὸν οὐθὲν, αὐτὰς δὲ βασιλικὰς δωρεὰς εἰληφὼς μόνος τῶν συναποσταλέντων σοὶ πρέσβεων, καὶ ἣν [3]) ὁ δῆμος ἀπεψηφίσατο ποιήσας [εἰρήνην] [4]) μόνος ἐπ' οὐθενὶ τῆς Πόλεως

[1]) „Saepenumero fortunae temeritas in ratione codicum lusit, uti hoc etiam loco mirari licet. Namque is codex, cujus ope Fulvius Ursinus Dionysiana fragmenta de legationibus edidit, partem posteriorem Fabricianae orationis amiserat; codex contra Ambrosianus priore multatus est, ita tamen ut extremam particulam ex hac etiam retineret, nempe a verbis ἐπειθ' οἱ τὴν ἀνυπεύθυνον etc., quo scilicet exploratius partis utriusque cohaerentiam totiusque orationis integritatem nunc denique cognosceremus. Ad hunc autem locum postremus Dionysii editor Reiskius in notis ajebat: Orationem Fabricii ecquis nobis perfectam et absolutam dabit? En ejus voto nunc denique Apollo annuit." Majus. [2]) „Ita uterque Cod. Φαυρίκιε." Majus. (Nos constanter ubique nomen scribere maluimus per β.) [3]) „Uterque Codex habet ἣν, sed videtur legendum ἦν" ait Majus. [4]) „Uterque Codex pro ποιήσας habet ποιήσασθαι, et omittit εἰρήνην. Pacem autem a Fabricio cum Pyrrho compositam ait Justinus XVIII. 2.

ἀγαθῷ (πόθεν γάρ;), ἀλλ' ἵνα προδῷς αὐτὴν τῷ βασιλεῖ, καὶ διὰ σοῦ μεν ἐκεῖνος ἅπασαν Ἰταλίαν ὑφ' αὐτῷ ποιήσηται, δι' ἐκείνου δὲ σὺ τῆς πατρίδος ἀφέλῃ τὴν ἐλευθερίαν! τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ διώκουσιν ἅπαντες οἱ μὴ τὴν ἀληθινὴν, ἀλλὰ τὴν προςποιητὸν ἐπιτηδεύσαντες ἀρετὴν, ὅταν εἰς ὄγκον καὶ μέγεθος πραγμάτων προέλθωσιν." "

XXI. „„Εἰ δὲ δὴ μὴ τὸ πρεσβύτερόν ἔχων ἀξίωμα, μηδὲ παρὰ τῶν πολεμίων τῆς πατρίδος, μηδ' ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ τυραννίδι τῶν σεαυτοῦ πολιτῶν ἐδωροδόκεις [1]), ἀλλ' ἰδιώτης ὢν καὶ παρ' ἀνδρὸς συμμάχου καὶ ἐπὶ οὐδενὶ κακῷ τῆς Πόλεως, ἆρ' οὐ δι' ἐκεῖνα τῆς μεγάλης ἄξιος εἶ ζημίας, ὅτι διαφθείρεις μὲν τοὺς νέους, πλούτου καὶ τρυφῆς καὶ πολυτελείας βασιλικῆς ζῆλον εἰς τοὺς βίους εἰςάγων; οἷς πολλῆς δεῖ σωφροσύνης, εἰ μέλλει σωθήσεσθαι τὰ κοινά· καταισχύνεις δὲ τοὺς σεαυτοῦ προγόνους, ὧν οὐθεὶς ἐξέβη τοὺς πατρίους ἐθισμοὺς, οὐδ' ἠλλάξατο πλοῦτον αἰσχρὸν ἀντὶ πενίας καλῆς, ἀλλ' ἅπαντες ἐπ' αὐτῆς ἔμειναν τῆς μικρᾶς οὐσίας· ἣν σὺ παραλαβὼν, ἐλάττονα ἢ κατὰ σεαυτὸν ἡγήσω." "

XXII. „„Διαφθείρεις δὲ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἐπιτηδευμάτων γενομένην σοὶ δόξαν, ὡς ἐγκρατὴς καὶ σώφρων καὶ πάσης αἰσχρᾶς ἐπιθυμίας κρείττων·

sed falso: constat enim ex Plutarcho in Pyrrho pacem, saepe oblatam a Rege, summa Romanorum constantia rejectam." Majus.

1) Cod. A. ἐδωροδόκοις.

ἔπειτα χαιρήσεις κακὸς ἐξ ἀγαθοῦ γενόμενος; ὅτ' ἔδει σὲ, καὶ εἰ πρότερον πονηρὸς ἦσθα, πεπαύσθαι· ἢ τῶν καλῶν τίνος ἔτι [1]) μεθέξεις τῶν ὀφειλομένων τοῖς ἀγαθοῖς; ἀλλ' οὐκ ἄπει μάλιστά [2]) μεν ἐκ τῆς Πόλεως, εἰ δὲ μή γ', ἐκ τῆς ἀγορᾶς;"" Ἂν ταῦτα λέγοντες ἐκγράψωσί με τῆς βουλῆς, καὶ μετάγωσιν εἰς τὰς τῶν ἀτίμων φυλὰς, τί πρὸς αὐτοὺς ἔξω λέγειν δίκαιον ἢ ποιεῖν; τίνα τὸν μετὰ ταῦτα βίον ζήσομαι τηλικαύτῃ περιπεσὼν ἀτιμίᾳ, καὶ τοὺς ἐξ ἐμαυτοῦ πάντας περιβαλών;"

XXIII. „Σοὶ δὲ αὐτῷ τί χρήσιμον ἔτι φανήσομαι, τὸ δύνασθαί τι καὶ τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς πολίταις ἀποβαλὼν, δι' ἃ νῦν ἐσπούδακας περὶ ἐμοῦ; λείπεται δὴ τὸν οὐδεμίαν ἔτι χώραν ἐν τῇ πατρίδι κατέχειν δυνάμενον ἀπιέναι πανοικεσίᾳ, τὰς ἀσχήμονας αὐτοῦ καταγνόντα φυγάς· ἔπειτα, ποῖ τὸν λοιπὸν ἔσομαι χρόνον; ἢ τίς ὑποδέξεταί με τόπος ἀπαῤῥησίαστον γενόμενον ὥςπερ εἰκός; Ἡ σὴ βασιλεία; νὴ Δία, καὶ παρέξεις μοὶ σὺ τὴν τυραννικὴν ἅπασαν εὐδαιμονίαν, καὶ τί μοι τηλικοῦτο δώσεις ἀγαθὸν, ὅσων ἀφελεῖ, τὸ πάντων τιμιώτατον κτημάτων ἀφελόμενος, τὴν ἐλευθερίαν;"

XXIV. „Πῶς δ' ἂν ὑπομεῖναι δυναίμην ἐγὼ τοῦ βίου μεταβολὴν, ὀψὲ δουλεύειν διδασκόμενος; ὅπου γὰρ οἱ γεννηθέντες ἐν βασιλείαις καὶ τυραννίσιν, ὅταν εὐγενὲς ἔχωσι, τῆς ἐλευθερίας γλίχονται, καὶ πάνθ' ἡγοῦνται τἀγαθὰ ταύτης ἐλάττω, ἤπου οἱ

[1]) Cod. A. ἔτι τινός. [2]) μάλιστα abest a Cod. A.

ἐν ἐλευθέρᾳ καὶ ἑτέρων ἄρχειν μαθούσῃ Πόλει βιώσαντες, πράως οἴσουσι τὴν ἐκ τῶν κρειττόνων ἐπὶ τὰ χεῖρα μεταβολὴν, ἐξ ἐλευθέρων ὑπομείναντες δοῦλοι γενέσθαι, ἵνα λαμπρὰς παρατιθῶνται καθ' ἡμέραν τραπέζας, καὶ πολλοὺς θεράποντας περιάγωνται, καὶ γυναίκων καὶ παίδων εὐπρεπῶν [1]) ἀφειδεῖς ἀπολαύσεις λαμβάνωσιν; ὥσπερ ἐν τούτοις τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας κειμένης, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀρετῇ."

XXV. „Αὐτῶν δὲ τοσούτων, ἵνα συγχωρήσῃ τις αὐτὰ πολλῆς εἶναι σπουδῆς ἄξια, τίς γένοιτ' ἂν ἱλαρὰ χρῆσις οὐκ ἔχουσα τὸ βέβαιον; ὑφ' ὑμῖν γάρ ἐστι τοῖς παρέχουσι τὰς ἡδονὰς ταύτας, ὅταν αὐτοὶ θέλητε, πάλιν αὐτὰς ἀφαιρεῖσθαι· ἐῶ γὰρ λέγειν τοὺς φθόνους, τὰς διαβολὰς, τὸ μηδένα χρόνον ἄνευ κινδύνου καὶ φόβου ζῆν, τἄλλα ὅλα [2]), ὅσα φέρει χαλεπὰ καὶ οὐκ ἄξια γενναίου φρονήματος ὁ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βίος. Μὴ τοσαύτη μανία κατάσχοι Φαβρίκιον, ὥστε, τὴν περιβόητον καταλιπόντα Ῥώμην, τὸν ἐν Ἠπείρῳ προελέσθαι βίον· καὶ ἐξὸν ἡγεμόνος ἡγεῖσθαι Πόλεως, ὑφ' ἑνὸς ἄνδρος ἄρχεσθαι μηθὲν ἴσον τοῖς ἄλλοις φρονοῦντος καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν ἀκούειν παρὰ πάντων ἐθισθέντος!"

XXVI. „Ἀλλάξαι μέν γε τὸ φρόνημα καὶ ταπεινὸν ἑαυτὸν ποιῆσαι βουλόμενος, ἵνα μηδὲν ὑποπτεύῃς ἐξ ἐμοῦ κακὸν, οὐκ ἂν δυναίμην· διαμένων δὲ τοιοῦτος, οἷον ἡ φύσις καὶ τὰ ἤθη [3]) πεποίηκε με,

[1]) εὐπρεπῶν abest a Cod. A. [2]) ὅλα omissum in Cod. A.
[3]) Cod. Q. ἔθη.

βαρὺς φανήσομαι σοὶ, καὶ περισπᾷν δόξω τὴν ἡγεμονίαν εἰς ἐμαυτόν. Τὸ δ' ὅλον ἔχω σοὶ παραινεῖν, μὴ ὅτι Φαβρίκιον, ἀλλὰ μηδ' ἄλλον μηδένα δέχεσθαι τῇ βασιλείᾳ, μήτε κρείττονα μήτε ἴσον σεαυτοῦ, μηδ' ὅλως ἄνδρα ἐν ἐλευθέροις ἤθεσι τραφέντα, καὶ φρόνημα μεῖζον ἢ κατ' ἰδιώτην ἔχοντα· οὔτε γὰρ ἀσφαλὴς βασιλεῖ σύνοικος ἀνὴρ μεγαλόφρων, οὔτε ἡδύς. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἰδίων συμφερόντων ἅ σοι πρακτεόν ἐστιν αὐτὸς διαγνώσῃ· περὶ δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἐπιεικές τι βουλευσάμενος ἄφες ἡμᾶς ἀπιέναι."

XXVII *) Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων, ἀγασθεὶς αὐτοῦ τὴν εὐγενείαν τῆς ψυχῆς ὁ βασιλεὺς, τῆς δεξιᾶς λαμβάνεται καὶ φησὶν· „Οὐκέτι θαυμάζειν ἐπέρχεταί μοι, διὰ τί περιβόητος ἡ Πόλις ὑμῶν [1]) ἐστι καὶ τοσοῦτον ἡγεμονίας περιβέβληται μέγεθος, τοιούτων ἀνδρῶν οὖσα τροφός· καὶ μάλιστα μὲν οὖν ἐβουλόμην ἂν ἐξ ἀρχῆς μηδεμίαν συμβῆναι μοὶ πρὸς ὑμᾶς διαφοράν· ἐπεὶ δὲ συνέβη, καὶ θεῶν τις ἐβούλετο πειραθέντας ἡμᾶς τῆς ἀλλήλων δυνάμεως καὶ ἀρετῆς, τότε συναγαγεῖν, ἕτοιμός εἰμι διαλύεσθαι· καὶ ἵνα πρῶτος ἄρξω τῶν φιλανθρώπων, ἐφ' ἃ παρακαλεῖτε με, χαρίζομαι τῇ Πόλει τοὺς αἰχμαλώτους ἅπαντας ἄνευ λύτρων."

*) Pyrrhus Romanos captivos gratis remittit.

[1]) Cod. A. ὑμῶν ἡ πόλις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ῬΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΙΘʹ.

I. *) Δέκιος τις Καμπανὸς φρούραρχος, ἐν τῇ Ῥηγίνων πόλει καταλειφθεὶς ὑπὸ Φαβρικίου Ῥωμαίων ὑπάτου, καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως ἐρασθεὶς, ἐπιστολὴν πλασάμενος ὡς παρὰ ξένου δή τινος ἰδίου, ἐν ᾗ ἐδηλοῦτο μέλλων ὁ βασιλεὺς Πύῤῥος ἀποστέλλειν ἐπὶ Ῥήγιον πεντακισχιλίους ἄνδρας καταληψομένους τὴν πόλιν, ἀνοίξειν ὑποσχομένων αὐτοῖς Ῥηγίνων τὰς πύλας, ταύτην εὑρὼν πρόφασιν τοὺς Ῥηγίνους πέντε κατέσφαξε, καὶ τὰς αὐτὰς γυναῖκας καὶ παρθένους μετὰ τῶν στρατιωτῶν διελόμενος, τύραννος τῆς πόλεως ἦν· μετὰ δὲ **), νοσήσας

*) A.U.C. CCCCLXXIV. **Decius Campanus Rhegium tyrannus occupat. — Ceterum hujus libri caput I. et II. desideratur in Cod. A.** **) **Idem Decius oculis laborat.**

τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἰατρὸν ἐκ Μεσήνης μεταπέμπεται Δεξικράτην ὄνομα, πυνθανόμενος ἄριστον αὐτὸν εἶναι . . . .

II. Αὐτὸς δὲ ὁ Πύῤῥος, τοὺς Ὁμηρικοὺς ἐπιφθεγξάμενος στίχους, οὓς ὁ [1]) Ἕκτωρ αὐτῷ πεποίηται πρὸς Αἴαντα λέγων, ὡς ὑπὸ Ῥωμαίων εἰρημένους πρὸς ἑαυτόν·

τῷ σε καὶ οὐκ ἐθέλω βαλέειν, τοιοῦτον ἐόντα,
λάθρῃ ὀπιπτεύσας, ἀλλ' ἀμφαδὸν, αἴ κε τύχοιμι [2]).

Καὶ μετὰ τοῦτ', εἰπὼν ὅτι κινδυνεύει πονηρὰν πεποιῆσθαι τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πολέμου πρὸς ἀνθρώπους ὁσιωτάτους Ἑλλήνων καὶ δικαιοτάτους, μίαν ἔφη θεωρεῖν ἀπαλλαγὴν τοῦ πολέμου καλὴν καὶ συμφέρουσαν, εἰ φίλους ἄντι πολεμίων αὐτοὺς ποιήσαιτο, φιλανθρωπίας τινος μεγάλης καταρξάμενος.

* III. *) Προαχθῆναι δὲ κελεύσας τοὺς Ῥωμαίων αἰχμαλώτους, καὶ δοὺς ἅπασιν ἐσθῆτας ἐλευθέροις πρεπούσας σώμασι, καὶ ἐνοδίους [1]) δαπανὰς, παρεκάλεσεν αὐτοὺς μεμνῆσθαι, οἷος εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, καὶ τοῖς ἄλλοις λέγειν· ὅταν δ' εἰς τὰς ἑαυτῶν ἔλθωσι πατρίδας, πάσῃ [2]) προθυμίᾳ πράττειν ὅπως φίλους ποιήσουσι τὰς πόλεις . . . . ἄμαχον δή τινα ἰσχὺν τὸ βασιλικὸν ἔχει χρυσίον, καὶ οὐδεμία εὕρηται πρὸς τοῦτο τὸ βέλος ἀνθρώποις φυλακή . . . . [3])

[1]) Cod. Q. pro οὓς ὁ exhibet ὅς. [2]) Iliad. VII. 242. 43. Notetur autem varia lectio: editiones enim habent ἀλλ' οὐ γάρ σ' ἐθέλω.

*) Idem Pyrrhus alios captivos Romanis reddit.

[1]) Cod. Q. ἐνοδινούς. [2]) Cod. Q. πᾶσι, Cod. A. πᾶσιν. [3]) Hoc loco

IV. *) Ὅτι Κλεινίας ὁ Κροτωνιάτης, τύραννος ὢν, ἀφείλετο τὴν ἐλευθερίαν τὰς πόλεις [1]), φυγάδας ἀθροίσας ἐκ παντὸς τόπου καὶ δούλους ἐλευθερώσας· οἷς τὴν τυραννίδα κρατυνάμενος τοὺς ἐπιφανεστάτους Κροτωνιατῶν οὓς μὲν ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως. Ἀναξίλας δὲ Ῥηγίνων τὴν ἀκρόπολιν κατελάβετο, καὶ πάντα τὸν τοῦ βίου χρόνον κατασχὼν, Λεόφρονι τῷ παιδὶ τὴν ἀρχὴν κατέλιπε [2]). Καὶ ἄλλοι ἀπὸ τούτων δυναστείας ἐν ταῖς πόλεσι κατασκευάσαντες πάντα τὰ πράγματα διέφθειραν.

V. *) Ἡ δὲ τελευταία τε καὶ πασῶν μεγίστη κάκωσις ἁπάσαις ταῖς πόλεσιν ἡ Διονυσίου τυραννὶς ἐγένετο, τοῦ κρατήσαντος Σικελίας. Διέβη γὰρ εἰς Ἰταλίαν ἐπὶ Ῥηγίνους, Λοκρῶν ἐπικαλεσαμένων, οἷς ἦσαν οἱ Ῥηγῖνοι διάφοροι· καὶ συνελθόντων ἐπ' αὐτὸν Ἰταλιωτῶν δυνάμεσι μεγάλαις, συνάψας μάχην ἀπέκτεινε συχνοὺς, καὶ πόλεις αὐτῶν δύω κατὰ κράτος ἐξεῖλεν. Εἶτ', αὖθις ἑτέραν ποιησάμενος διάβασιν, Ἱππωνιεῖς ἀνέστησεν ἐκ τῆς ἑαυτῶν,

mutilo fortasse actum fuisse censet Majus de muneribus, quibuscum Romam venit missus a Pyrrho Cineas belli componendi causa, a nemine tamen Romanorum acceptis. „Quum semel et iterum oblatam per Cineam a Pyrrho pacem Romani respuissent, proelium duplex ad Asculum secutum est, uti narrat Plutarchus, ingenti caede, exitu incerto. Non est autem mirum, nullum ejus certaminis occurrere in hac Epitome vestigium: nam revera Dionysius in integro quoque opere rem silentio pressisse videtur, teste Plutarcho" (in Pyrrh. cap. 21.).

*) Pars edita. Vales. Reisk. pag. 2358. Clinias, Anaxilas et Leophronis tyrannides.

[1]) τὰς πόλεις de suo Reisk. vulg. ταῖς πόλεσι. [2]) Sic Reisk. edidit pro κατέλειπε.

*) Dionysius senior, Syracusarum tyrannus, Italos vexat.

οὓς ἀπήγαγεν εἰς Σικελίαν· καὶ Κροτωνιάτας ἐξεῖλε καὶ Ῥηγίνους, καὶ διετέλεσεν ἔτη δώδεκα τούτων τυραννῶν τῶν πόλεων. Ἐπειθ' οἱ μὲν, τὸν τύραννον δεδιότες, τοῖς βαρβάροις αὐτοὺς ἐνεχείριζον· οἱ δ', ὑπ' ἐκείνων πολεμούμενοι, τῷ τυράννῳ τὰς πόλεις παρεδίδοσαν· ὑφ' ὅτου δὲ πάσχοιεν ἀεὶ κακῶς, δυςχεραίνοντες Εὐρίπου δίκην· τῇδε καὶ τῇδε πρὸς τὸ συντυχὸν ἐτράποντο.

VI. Ὅτι Πύῤῥος διέβη τὸ δεύτερον εἰς Ἰταλίαν, οὐ χωρούντων αὐτῷ τῶν ἐν Σικελίᾳ πραγμάτων κατὰ νοῦν, διὰ τὸ μὴ βασιλικὴν φανῆναι τὴν ἡγεμονίαν αὐτοῦ ταῖς ἐπιφανεστάταις πόλεσιν, ἀλλὰ δεσποτικήν *). Εἰςαχθεὶς γὰρ εἰς Συρακούσας ὑπό τε Σωσιστράτου, τοῦ κρατοῦντος τῆς πόλεως τότε, καὶ Θοίνωνος τοῦ φρουράρχου, παραλαβὼν παρ' ἐκείνων τὰ χρήματα καὶ ναῦς χαλκεμβόλους ὁμοῦ τι διακοσίας, καὶ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος Σικελίαν πλὴν Λιλυβαίου πόλεως, ἣν ἔτι μόνην Καρχηδόνιοι κατεῖχον, εἰς αὐθάδειαν τυραννικὴν ἐτράπετο [1]).

VII. Τάς τε γὰρ οὐσίας τῶν Ἀγαθοκλέους οἰκείων ἢ φίλων, ἀφαιρούμενος τοὺς παρ' ἐκείνου λαβόντας, τοῖς ἑαυτοῦ φίλοις ἐχαρίσατο, καὶ τὰς μεγίστας ἐν ταῖς πόλεσιν ἀρχὰς τοῖς ἰδίοις ὑπασπισταῖς καὶ λοχαγοῖς προςένειμεν, οὐ κατὰ τοὺς ἐπιχωρίους ἑκάστης πόλεως νόμους, οὐδ' εἰς τὸν εἰωθότα χρόνον, ἀλλ' ὡς αὐτῷ φίλον ἦν. Δίκας τε καὶ ἀμφισβητήσεις, καὶ τὰς ἄλλας πολιτικὰς οἰκονομίας ἁπάσας, τὰς μὲν αὐτὸς διῄτα, τὰς δὲ τοῖς περὶ τὴν αὐλὴν ἀναστρέφειν καὶ διακρίνειν ἀπεδίδου, ἀνθρώποις οὐθὲν ἕτερον ὁρῶσιν, ὅ τι [2]) μὴ κερδαίνειν καὶ καθηδυπαθεῖν τὰς εὐπορίας· καὶ διὰ ταῦτα πάντα βαρὺς ταῖς ὑποδεξαμέναις πόλεσι καὶ [3]) μισητὸς ἦν.

*) A. U. C. CCCCLXXVII. Res a Pyrrho in Sicilia gesta.

[1]) Sic Reisk. pro vulg. ἐτρέπετο. [2]) Vulg. ἢ ὅτι, sed ἢ expunxit Reisk. [3]) καὶ de suo addidit Reisk.

VIII. Αἰσθόμενος δ' ὑπούλως ἤδη πολλοὺς πρὸς ἑαυτὸν ἔχοντας, εἴς τε τὰς πόλεις φρουρὰς εἰςῆγε, πρόφασιν ποιούμενος τὸν ἀπὸ Καρχηδονίων πόλεμον, καὶ τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης πόλεως συλλαμβάνων ἀπέκτεινεν, ἐπιβουλὰς καὶ προδοσίας εὑρηκέναι ψευσάμενος, ἐν οἷς καὶ Θοίνων ὁ φύλαρχος [1]), ὃς ὑπὸ πάντων ὡμολόγητο πλείστην σπουδὴν καὶ προθυμίαν εἴς τε τὴν διάβασιν αὐτῷ καὶ τὴν παράληψιν τῆς νήσου παρεσχῆσθαι· καὶ γὰρ ὑπήντησεν αὐτῷ ναυτικὸν στόλον ἄγων, καὶ τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις Νῆσον, ἣν αὐτὸς ἐκράτει, παρέσχεν. Ἐπιχειρήσας δὲ καὶ Σωσίστρατον συλλαβεῖν, διήμαρτε τῆς ἐλπίδος, προαισθομένου τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ ἀνδρὸς καὶ φυγόντος ἐκ τῆς πόλεως. Ἀρξαμένων δὲ ταράττεσθαι τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ τῶν Καρχηδονίων πόλις καιρὸν ἐπιτήδειον εἰληφέναι νομίζουσα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν ἀπολωλότων χωρίων, στρατιὰν ἀπέστειλεν ἐπὶ τὴν νῆσον.

IX. *) Ὅτι ἀμηχανοῦντα τὸν Πύῤῥον καὶ πόρους παντοδαποὺς ἐπιζητοῦντα ὁρῶντες [1]) οἱ κάκιστοι καὶ ἀνοσιώτατοι τῶν φίλων, Εὐήγορος Θεοδώρου, καὶ Βάλακρος Νικάνδρου, καὶ Δείναρχος Νικίου, τῶν ἀθέων καὶ ἐξαγίστων δογμάτων ζηλωταὶ, πόρον ὑποτίθενται χρημάτων ἀνόσιον [2]), τοὺς ἱεροὺς ἀνοῖξαι τῆς Περσεφόνης θησαυρούς. Ἦν γὰρ ἱερὸν ἐν τῇ πόλει ταυτῇ [3]) ἅγιον καὶ πολὺν χρυσὸν

[1]) „Videtur legendum φρούραρχος, ut supra." Majus.

*) A. U. C. CCCCLXXVIII. Pyrrhus fanum Proserpinae Locris diripit.

[1]) αὐτὸν, quod vulgo sequebatur post ὁρῶντες, tollere ausus est Reisk., nisi, inquit, existimes, in eo χρημάτων latere. [2]) Ita Reisk. pro vulg. ἀνοσίων. [3]) „ταυτῇ, monstrosum quamvis, reliqui, etiam in Parisina Excerptorum Valesianorum editione reperiens. Saltim ταύτῃ dedisset: verum sic dubium est, qua de urbe agatur. Num pro ταύτῃ legendum est πάνυ." Reisk.

ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πεφυλαγμένον ἄθικτον ἔχον, ἐν ᾧ χρυσός τις ἄβυσσος, ἀόρατος τοῖς πολλοῖς κατὰ γῆς κείμενος. Ὑπὸ τούτων ἐξαπατηθεὶς τῶν κολάκων, καὶ τὴν ἀνάγκην κρείττονα παντὸς ἡγησάμενος, τοῖς εἰςηγησαμένοις [1]) τὴν γνώμην ἀνδράσι διακόνοις τῆς ἱεροσυλίας ἐχρήσατο, καὶ τὸν ἐξελθόντα [2]) χρυσὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ναυσὶν ἐνθέμενος, μετὰ τῶν ἄλλων χρημάτων ἀπέστειλεν εἰς Τάραντα, πολλῆς μεστὸς εὐθυμίας γενόμενος.

X. *) Ἡ δὲ δικαία πρόνοια τὴν αὐτῆς δύναμιν ἀπεδείξατο. Ὡς γὰρ ἀνήχθησαν αἱ νῆες ἀπὸ τοῦ λιμένος, τὴν μὲν ἀπόγειον αὖραν λαβοῦσαι προέκοψαν· ἄνεμος δ' ἐναντίος γενόμενος, καὶ δι' ὅλης νυκτὸς κατασχὼν, ἃς μὲν κατέκλυσεν, ἃς δ' εἰς τὸν τῆς Σικελίας πορθμὸν ἐξέβαλεν· ἐν αἷς δὲ παρεκομίζετο τὰ ἀναθήματα καὶ ὁ προενεχθεὶς [1]) ἐκ τῶν ἀναθημάτων χρυσὸς, ἐπὶ τοὺς Λοκροὺς ἐξώκειλεν αἰγιαλούς· καὶ τοὺς μὲν πλέοντας ἐν αὐταῖς ἐν τῇ παλιῤῥοίᾳ τῶν κυμάτων κατακλυζομένους διέφθειρε, τὰ δ' ἱερὰ χρήματα, διασπασθεισῶν τῶν νεῶν, ἐπὶ τὰς ἔγγιστα τῶν Λοκρῶν θῖνας ἐξέβρασεν. Ὁ δὲ βασιλεὺς, καταπλαγεὶς, ἅπαντα τὸν κόσμον καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀπέδωκε τῇ Θεῷ, ὡς παραιτησόμενος αὐτῆς διὰ τοῦτο τὸν χόλον·

νήπιος, οὐδὲ τὸ ᾔδει, ὃ δὴ πείσεσθαι ἔμελλεν!
οὐ γάρ τ' αἶψα θεῶν τρέπεται νόος αἰὲν ἐόντων,

ὡς Ὁμήρῳ [2]) εἴρηται. Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἱερῶν ἐτόλμησεν ἅψασθαι χρημάτων καὶ πόρον ὑποθέσθαι πολέμων, ἀνόνητον ἐποίησε τὴν ἔννοιαν αὐτῷ τὸ δαιμόνιον, ἵνα παρά-

[1]) „τοῖς εἰςηγησαμένοις additum est ex conjectura." Majus.
[2]) „num ἐξαχθέντα, aut ἐξελχθέντα, aut ἐξενεχθέντα." Reisk.

*) Pyrrhi classis naufragio perit.

[1]) Ita dedit de suo Reisk. vulg. προςενεχθείς. [2]) Odyss. III. 146. 47.

δειγμα καὶ παίδευμα πᾶσιν ἀνθρώποις γένοιτο τοῖς μεθ' ἑαυτόν.

XI. *) Διὰ τοῦτο καὶ ὑπὸ Ῥωμαίων ἡττήθη ὁ Πύῤῥος κατὰ κράτος· οὐ γὰρ στρατιά τις φαύλη καὶ ἀνάσκητος ἦν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ κρατίστη τῶν τότε οὐσῶν ἐν Ἕλλησι, καὶ πλείστους ἀγωνισαμένη πολέμους· οὐδὲ πλῆθος ἀνδρῶν τῶν τότε παραταξαμένων ὀλίγον, ἀλλ' ὅσον καὶ τριπλάσιον εἶναι· οὐδὲ στρατηγὸς τῶν ἐπιτυχόντων τις, ἀλλ' ὃν ἅπαντες ὁμολογοῦσι μέγιστον γενέσθαι τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ἀκμασάντων στρατηγῶν· οὐδὲ τόπου φύσις ἄνισος, οὔτ' ἐπικουρίας τοῖς ἑτέροις ἄφιξις [1]) αἰφνίδιος, οὔτ' ἄλλη τις συμφορὰ καὶ πρόφασις ἀπροσδόκητος ἐπιπεσοῦσα συνέτριψε τὰ Πύῤῥου πράγματα· ἀλλ' ὁ τῆς ἀσεβηθείσης Θεᾶς χόλος, ὃν οὐδ' αὐτὸς ἠγνόει Πύῤῥος, ὡς Πρόξενος ὁ συγγραφεὺς ἱστορεῖ, καὶ αὐτὸς ὁ Πύῤῥος ἐν τοῖς ἰδίοις ὑπομνήμασι γράφει.

XII. *) . . . . , ἔμελλον ὅπερ εἰκὸς ὁπλῖται κράνεσι καὶ θώραξι καὶ θυρεοῖς βαρεῖς πρὸς ὀχθηρὰ χωρία καὶ μακρὰς ἀτράπους πορευόμενοι· καὶ οὐδὲ ταύτας λεωφόρους, ἀλλ' αἰγοτριβὰς δι' ὕλης τε καὶ κρημνῶν, τάξιν τε οὐδεμίαν φυλάξειν, καὶ πρὶν ἐπιφανῆναι σφίσι τοὺς πολεμίους, ἐξασθενήσειν τὰ σώματα δίψει καὶ κόπῳ . . . . τοὺς τοῖς ἱππικοῖς δόρασιν, ἐκ διαλαβῆς ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ κρατουμένοις μαχομένους συστάδην [1]), καὶ τὰ

*) A.U.C. CCCCLXXIX. Pyrrhus a Romanis vi superatus.

[1]) Sic Reisk. ex conjectura: vulgo ἐπικουρία τ. ἑ. ἡ ἄφιξις.

*) „Totum hoc caput abest a Cod. A." Majus.

[1]) Cod. videtur habere συσταδῦ.

πολλὰ κατορθοῦντας . . . οὓς [1]) ἐν ταῖς μάχαις Πρίγκιπας Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. . . .

XIII. *) Ἐν τῇ νυκτὶ, ἐν ᾗ τὴν στρατιὰν ἀπάξειν ὁ Πύῤῥος ἔμελλεν ἐπὶ τὸ ὄρος τῷ Ῥωμαίων ἐπιθησόμενος χάρακι λάθρα ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους ἐκπεσεῖν αὐτοῦ τοὺς [1]) πλείονας ὀδόντας, καὶ πλῆθος αἵματος ἐκ τοῦ στόματος φέρεσθαι· ταραχθεὶς δὲ διὰ τὴν ὄψιν καὶ μεγάλην ἔσεσθαι συμφορὰν μαντευόμενος (ἤδη γὰρ αὐτῷ καὶ πρότερον τοιαύτην ὄψιν ἐνυπνίου [2]) θεασαμένῳ δεινή τις συνέβη δυςποτμία), ἐβούλετο μὲν ἐπισχεῖν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· οὐκ ἴσχυσε δὲ νικῆσαι τὴν Πεπρωμένην, ἐναντιουμένων τῶν φίλων πρὸς τὴν ἀναβολὴν, καὶ μὴ μεθεῖναι τὸν καιρὸν ἐκ τῶν χειρῶν ἀξιούντων [3]).

XIV. **) Ἀναβάντων δὲ τῶν σὺν τῷ Πύῤῥῳ μετὰ τῶν ἐλεφάντων αἴσθησιν οἱ Ῥωμαῖοι λαβόντες,

[1]) Cod. τάς.

*) „Caput XIII. extat etiam in utroque Codice Epitomes Dionysianae; et quidem paulo plenius, uti ex nostra modo editione constat. Sub initio autem omisimus γὰρ (nempe ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ) quoniam ea particula abest a Codicibus Ambrosianis." Majus. (Quae a Majo recens addita sunt majore expressa sunt charactere.)

[1]) „Τοὺς delebat immerito Reiskius, confirmatur enim et a Codd. Ambrosianis." Majus. [2]) „Cod A. ἐνυπνίου, Cod. Q. ἐνυπνίον, cum accentu tamen in tertia syllaba." Majus. [3]) „Heic deficiunt Excerpta in editionibus Dionysii jampridem vulgata, quae nos in ejusdem Epitomem sparsim suis locis inserenda curavimus." Majus.

**) Romanorum victoria de Pyrrho.

σκυμνίον ἐλέφαντος τιτρώσκουσιν, ὃ πολλὴν ἀκοσμίαν τοῖς Ἕλλησιν ἐνεποίησε καὶ φυγήν· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι δύο μὲν ἐλεφάντας ἀποκτείνουσιν· ὀκτὼ δὲ κατακλείσαντες εἰς χωρίον ἀνέξοδον, παραδόντων τῶν ἐπ' αὐτοῖς Ἰνδῶν, ζῶντας παραλαμβάνουσι· τῶν δὲ στρατιωτῶν πολὺν φόνον ἐργάζονται.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ

ῬΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΟΣ Κ′.

I. *) Ὁ ὕπατος [1]) Φαβρίκιος, τιμητὴς γενόμενος, ἄνδρα δυσὶ μὲν ὑπατείαις, μιᾷ δὲ δικτατωρείᾳ κεκοσμημένον, Πόπλιον Κορνήλιον Ῥουφῖνον, ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ συνεδρίου τῆς βουλῆς, ὅτι πρῶτος ἐν ἀργυρῶν ἐκπωμάτων κατασκευῇ πολυτελὴς ἔδοξε γενέσθαι, δέκα λίτρας ἐκπωμάτων κτησάμενος· αὗται δ' εἰσὶν ὀλίγῳ πλείους ὀκτὼ μνῶν Ἀττικῶν.

II. **) Ἀθηναῖοι μὲν δόξης ἔτυχον, ὅτι τοὺς ῥαθύμους, καὶ ἀργοὺς, καὶ μηδὲν ἐπιτηδεύοντας τῶν χρησίμων, ὡς ἀδικοῦντας τὸ κοινὸν ἐζημίουν· Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὅτι τοῖς πρεσβυτάτοις ἐπέτρεπον τοὺς

*) A. U. C. CCCCLXXIX. Fabricius Censor Rufinum senatu movet.

1) „Uterque Cod. habet ὁ ὕπατος, et tamen legendum videtur ὁ ὑπατικός." Majus.

**) Atheniensium et Lacedaemoniorum civilis disciplina.

ἀκοσμοῦντας τῶν πολιτῶν, ἐν ὅτῳ δή τινι τῶν δημοσίων τόπῳ ταῖς βακτηρίαις παίειν· τῶν δὲ κατ' οἰκίαν γενομένων οὔτε πρόνοιαν οὔτε φυλακὴν ἐποιοῦντο, τὴν αὔλειον θύραν ἑκάστου ὅρον εἶναι τῆς ἐλευθερίας τοῦ βίου νομίζοντες..

III. *) Ῥωμαῖοι δὲ πᾶσαν ἀναπετάσαντες οἰκίαν, καὶ μέχρι τοῦ δωματίου τὴν ἀρχὴν τῶν τιμητῶν προαγαγόντες, ἁπάντων ἐποίησαν ἐπίσκοπον καὶ φύλακα τῶν ἐν αὐτῇ [1]) γινομένων· οὔτε δεσπότην οἰόμενοι δεῖν ὠμὸν εἶναι περὶ τὰς τιμωρίας οἰκετῶν· οὔτε πατέρα πικρὸν ἢ μαλθακὸν πέρα τοῦ μετρίου περὶ τέκνων ἀγωγάς· οὔτε ἄνδρα περὶ κοινωνίαν γαμετῆς γυναικὸς ἄδικον· οὐ παῖδας γηραιῶν ἀπειθεῖς πατέρων· οὔτε ἀδελφοὺς γνησίους τὸ πλεῖον ἀντὶ τοῦ ἴσου διώκοντας· οὐ συμπόσια καὶ μέθας παννυχίους· οὐκ ἀμελείας καὶ φθορὰς ἡλικιῶν νέων· οὐχ ἱερῶν ἢ ταφῶν προγονικὰς τιμὰς ἐκλιπούσας· οὐκ ἄλλο τι τῶν παρὰ τὸ καθῆκον ἢ συμφέρον τῇ Πόλει πραττομένων οὐδὲν .... ἐληΐζοντο τὰς κτήσεις τῶν πολιτῶν τὴν κατὰ τοῦ βασιλίζειν αἰτίαν....

IV. **) . Νεμέριος Φάβιος Πίκτωρ καὶ Κόϊντος Φάβιος [1]) Μάξιμος καὶ Κόϊντος Ἀλγούνιος πρὸς τὸν Φιλάδελφον Πτολεμαῖον πρεσβεύσαντες περὶ πρεσ-

*) Censura apud Romanos.

1) Uterque Codex αὐταῖς.

**) A.U.C. CCCCLXXXI. Romanorum legatio ad Ptolemaeum Philadelphum.

1) „Codex Φάκιος pro Φάβιος, ut Codex uterque lib. XIII. 18." Majus. — Per errorem scilicet librarii.

βείας, καὶ δωρεαῖς ἰδίαις τιμηθέντες ὑπ' αὐτοῦ (ἦρχ δὲ τῆς Αἰγύπτου δεύτερος μετὰ τὸν Μακεδόνα Ἀλέ ανδρον), ἐπειδὴ κατέπλευσαν εἰς τὴν Πόλιν, τά τ ἄλλα ἀπήγγειλαν, ὅσα διεπράξαντο κατὰ τὴν ἀποδη μίαν, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς παρὰ τοῦ βασιλέως ἔλα βον, εἰς τὸ δημόσιον ἀνήνεγκαν· οὓς ἡ βουλὴ, πάν των ἀγασθεῖσα τῶν ἔργων, οὐκ εἴασε δημοσιῶσα τὰς βασιλικὰς χάριτας, ἀλλ' εἰς τοὺς ἑαυτῶν οἴκου ἀπενέγκασθαι, τιμὰς ἀρετῆς καὶ κόσμους ἐκγόνοις

V. *) Οἱ Βρέττιοι, ἑκόντες ὑποταγέντες Ῥωμαί οις, τὴν ἡμίσειαν τῆς ὀρεινῆς παρέδωκαν αὐτοῖς, ἣ καλεῖται μὲν Σίλα, μεστὴ δ' ἐστὶν ὕλης εἰς οἰκοδο μάς τε καὶ ναυπηγίας καὶ πᾶσαν ἄλλην κατασκευὴν εὐθέτου· πολλὴ μὲν γὰρ ἐλάτη πέφυκεν οὐρανομή κης ἐν αὐτῇ, πολλὴ δὲ αἴγειρος, πολλὴ δὲ πίειρα πεύκη, ὀξύη τε, καὶ πίτυς, καὶ φηγὸς ἀμφιλαφὴς, καὶ μελίαι ταῖς διαῤῥεούσαις λιβάσι πιαινόμεναι· καὶ πᾶσα ἄλλη βαθεῖα συμφαινομένη τοῖς κλάδοις ὕλη, σκιερὸν ἀποτελοῦσα δι' ὅλης ἡμέρας τὸ ὄρος.

VI. Ἐξ ἧς, ἡ μὲν ἔγγιστα θαλάττης καὶ ποτα μῶν φυομένη, τμηθεῖσα τὴν ἀπὸ ῥίζης τομὴν ὁλό κληρος ἐπὶ τοὺς λιμένας τοὺς ἔγγιστα κατάγεται, πάσῃ διαρκὴς Ἰταλίᾳ πρός τε τὰ ναυτικὰ, καὶ πρὸς τὰς τῶν οἰκιῶν κατασκευάς· ἡ δὲ ἄνω θαλάττης καὶ ποταμῶν πρόσω, κορμασθεῖσα κατὰ μέρη, κώπας τε παρέχει καὶ κόντους καὶ ὅπλων παντοῖα καὶ σκεύη τὰ κατοικίδια, φοράδην ὑπ' ἀνθρώπων κομιζομένη

*) Bruttiorum silva.

ἡ δὲ πλείστη καὶ πιοτάτη πιτουργεῖται καὶ παρέχει πασῶν ὧν ἴσμεν ἡμεῖς εὐωδεστάτην τε καὶ γλυκυτάτην τὴν καλουμένην Βρεττίαν [1]) πίτταν· *) ἀφ' ἧς μεγάλας ὁ τῶν Ῥωμαίων δῆμος καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκ τῶν μισθώσεων λαμβάνει προσόδους.

VII. **) Ἐγένετο δευτέρα ἐπανάστασις ἐν τῇ πόλει τῶν Ῥηγίνων ὑπὸ τῆς καταλειφθείσης αὐτόθι Ῥωμαϊκῆς καὶ συμμαχικῆς φρουρᾶς· καὶ δι' αὐτὴν σφαγαί τε πολλῶν ἀνθρώπων καὶ φυγαί· τούτους τιμωρησόμενος τοὺς ἀποστάντας ἅτερος [1]) τῶν ὑπάτων, Γάϊος Γενύκιος, ἐξήγαγε τὴν στρατιάν· γενόμενος δὲ τῆς πόλεως ἐγκρατής, Ῥηγίνων μὲν τοῖς φυγάσι ἀπέδωκε τὰ ἑαυτῶν ἔχειν, τοὺς δὲ ἐπιθεμένους τῇ πόλει συλλαβὼν, δεσμίους εἰς Ῥώμην ἀπήγαγεν· ἐφ' οἷς οὕτως ὠργίσθη καὶ ἠγανάκτησεν ἥ τε βουλὴ καὶ ὁ δῆμος, ὥστε μηδεμίαν γνώμην ἐπιεικῆ γενέσθαι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πάσαις ταῖς φύλαις διὰ πάντων τῶν ἐν ταῖς αἰτίαις τὸν ἐπὶ τοῖς κακουργοῖς τεταγμένον ὑπὸ τῶν νόμων καταψηφισθῆναι θάνατον.

VIII. *) Κυρωθέντος δὲ τοῦ περὶ τῆς τιμωρίας δόγματος, πάτταλοί τε κατεπάγησαν ἐν ἀγορᾷ, καὶ παραγόμενοι κατὰ τριακοσίους ἄνδρας, περιηγμένοι

[1]) „Cod. habet Κρεττίαν, videbatur autem omnino scribendum Βρεττίαν." Majus.

*) Pix Bruttia. **) A. U. C. CCCCLXXXIII. Altera Rhegii seditio. Rebelles capti damnantur Romae.

[1]) Ita Cod. ἅτερος, attice pro ἕτερος.

*) Legio integra securi percutitur.

τοὺς ἀγκῶνας ὀπίσω, προςεδοῦντο τοῖς παττάλοις γυμνοί· ἔπειτα μάστιξιν αἰκισθέντες ἁπάντων ὁρώντων ἀπεκόπτοντο τῷ πελέκει τοὺς ὑπὸ ταῖς κεφαλαῖς νωτιαίους τένοντας· καὶ μετὰ τούτους ἕτεροι τριακόσιοι, καὶ αὖθις ἄλλοι τοσοῦτοι διεφθάρησαν· οἱ σύμπαντες τετρακιςχίλιοι καὶ πεντακόσιοι· καὶ οὐδὲ ταφῆς ἔτυχον, ἀλλ' ἑλκυσθέντες ἐκ τῆς ἀγορᾶς εἰς ἀναπεπτάμενόν τι πρὸ τῆς Πόλεως χωρίον ὑπὸ οἰωνῶν καὶ κυνῶν διεφθάρησαν.

IX. *) . . . . τὸ ἄπορον πλῆθος καλῶν καὶ δικαίων φροντὶς ἦν οὐδεμία· παρακρουσθὲν ὑπὸ Σαυνίτου τινὸς, εἰς τὸ αὐτὸ συνέρχεται· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τοῖς ὄρεσιν ἀγραυλὸν καὶ πλείονα τὸν βίον εἶχεν· ἐπεὶ δὲ πλεῖον ἤδη καὶ ἀξιόμαχον ἐδόκει γεγονέναι, πόλιν ἐχυρὰν καταλαμβάνεται, ὅθεν ὁρμώμενον ἐληΐζετο πᾶσαν τὴν κύκλῳ χώραν. Ἐπὶ τούτους ἐξήγαγον στρατιὰν οἱ ὕπατοι· καὶ οὐ πολλῇ σὺν πραγματείᾳ τὴν πόλιν αἱρησάμενοι, τοὺς μὲν αἰτίους τῆς ἀποστάσεως, αἰκισάμενοι ῥάβδοις, ἀπέκτειναν· τοὺς δὲ λοιποὺς ἐλαφυροπώλησαν. Ἔτυχε τῷ πρότερον ἐνιαυτῷ πεπραμένη μετὰ τῶν ἄλλων δορυκτήτων ἡ γῆ, καὶ τὸ πεσὸν ἀπὸ τῆς τιμῆς ἀργύριον διῃρημένον τοῖς πολίταις. **)

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ῬΩΜΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΕΛΟΣ.

*) A. U. C. CCCCLXXXV. Bellum latronum Samnitium. **) Argentum Romae primo signatum. (?)

Appendix I.

Additamenta scriptorum Dionysii Halicarnassei.

Quoniam mei instituti est scripta Dionysii Halicarnassei, quae nondum in ejus editiones relata sunt, hunc in librum compingere, idcirco particulas etiam quasdam ejusdem Dionysii, quas docti homines apud Hermogenis scholiastas nuper notaverunt, ego appendicis loco Dionysianae historiae subjiciendas existimo.

Iacobus Morellius, Bibliothecae Divi Marci Venetiis praeses, vir doctissimus atque editis libris plurimis celeberrimus, in graeco Codice CCCCXXXIII. (Catal. Bibl. D. Marci p. 303.) locos tres Halicarnassei observavit, Syriani commentariis ad Hermogenem *περὶ ἰδεῶν* infusos, quos Aldina editio pp. 377 et 378 (cum qua plane consentit codex Syriani Ambrosianus I.

111. part. inf.) partim corrupte exhibet, partim omittit.

I. Primus ergo locus est: Διονύσιος μὲν ἐν τῷ α΄ περὶ μιμήσεως ὁρίζεται τὴν μίμησιν οὕτως·

„Μίμησίς ἐστιν ἐνέργεια διὰ τῶν θεωρημά-
„των ἐκματτομένη τὸ παράδειγμα."

II. Alter locus in Aldinae editionis pagina 577. praetermissus sic habet: καὶ Διονύσιος πρὸς τῷ τέλει τοῦ α΄ βιβλίου τῶν περὶ μιμήσεως, περὶ προαιρέσεώς τε καὶ δυνάμεως τῆς περὶ λόγου διεξιὼν, ἔφη·

„Τῆς μὲν δυνάμεως τὴν κυριωτάτην εἶναι
„μοῖραν ἐν τῇ φύσει, ἣν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστιν
„οἵαν ἀξιοῦμεν ἔχειν· τῆς δὲ προαιρέσεως οὐ-
„δὲν μέρος ἐστὶν, οὗ μὴ τὴν ἐξουσίαν ἡμεῖς
„ἔχομεν."

III. Tertium item locum, a Cl. Morellio tantum indicatum, totum exhibebo: Ἄμεινον δὲ τῷ Ἁλικαρνασσεῖ Διονυσίῳ ἑπομένους ποιητικὸν μὲν λόγον φάναι τὸν τροπικῇ τε, καὶ μεταφορικῇ καὶ διθυραμβώδει συνθήκῃ συντεθειμένον, ὁποῖα ἡ Γοργίου τοῦ ῥήτορος φράσις·

„Πρῶτον γὰρ ἐκεῖνος", ὥς φησιν ὁ Διονύσιος ἐν τῷ περὶ μιμήσεως δευτέρῳ, „τὴν
„ποιητικὴν καὶ διθυραμβώδη λέξιν εἰς τοὺς
„πολιτικοὺς εἰςήνεγκε λόγους." . . .

Οἵα τίς ἐστιν ἡ τοῦ Ἰσοκράτους φράσις, περὶ

ἧς καὶ Διονύσιος ἐν τῷ πρώτῳ τῶν χαρακτήρων ὧδί πως λέγει·

„Τῶν τε γὰρ φωνηέντων τὰς παραλλήλας „θέσεις ὡς ἐκλυούσας [1]) τὴν ἁρμονίαν τῶν „ἤχων καὶ τὴν λειότητα τῶν φθόγγων λυμαι„νομένας ἐκτρέπεται· περιόδῳ τε καὶ κύκλῳ „περιλαμβάνειν τὰ νοήματα πειρᾶται ῥυθμο„ειδεῖ πάνυ, καὶ οὐ πολὺ ἀπέχοντι ποιητι„κοῦ μέτρου· ὅθεν δὴ καὶ πλείστους ἰάμβους „παρ' αὐτῷ τε καὶ Δημοσθένει ῥᾴδιον εὑ„ρεῖν."

Ἔτι γε μὴν ἐν τῷ περὶ μιμήσεως ὁ αὐτὸς φησὶν, ὅτι·

„Γοργίας μὲν τὴν ποιητικὴν ἑρμηνείαν μετή„νεγκεν εἰς λόγους πολιτικοὺς, οὐκ ἀξιῶν „ὅμοιον τὸν ῥήτορα τοῖς ἰδιώταις εἶναι· „Λυσίας δὲ τοὐναντίον ἐποίησε· τὴν γὰρ „φανερὰν ἅπασι καὶ τετριμμένην λέξιν ἐζή„λωσεν, ἔγγιστα νομίζων εἶναι τοῦ πεῖσαι „τὸν ἰδιώτην τὸ κοινὸν τῆς ὀνομασίας καὶ „ἀφελές. Ἥκιστα γὰρ ἄν τις εὕροι τὸν „Λυσίαν τροπικῇ καὶ μεταφορικῇ λέξει κε„χρημένον· σεμνὰ δὲ καὶ περιττὰ καὶ μεγάλα „φαίνεσθαι τὰ πράγματα ποιεῖ τοῖς κοινο„τάτοις ὀνόμασι χρώμενος καὶ ποιητικῆς οὐχ

[1]) Cod. Ambros. scholiorum ad Hermogenem I. 111. part. inf. habet ἑλκούσας.

„ἀπτόμενος κατασκευῆς." — Ἔτι γε μὴν ὁ αὐτὸς, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, τὸ δοκοῦν ἀνεπιτήδευτον εἶναι

„ἀποίητον"

ὀνομάζει. — Ἐπάγει καὶ τάδε περὶ Λυσίου·

„Δοκεῖ γὰρ ἀποίητός τις, οἶμαι, καὶ ἀτεχ-
„νίτευτος ὁ τῆς ἑρμηνείας αὐτοῦ χαρακτὴρ,
„καὶ πολλοῖς ἂν καὶ τῶν φιλολόγων παρά-
„σχοι δόξαν, ὅτι ἀνεπιτηδεύτως καὶ οὐ κατὰ
„τέχνην, αὐτομάτως δέ πως καὶ ὡς ἔτυχε
„σύγκειται· ἔστι δὲ παντὸς ἔργου μᾶλλον
„τεχνικοῦ κατεσκευασμένος. Πεποίηται γὰρ
„αὐτοῦ τὸ ἀποίητον, καὶ δέδεται τὸ λελυ-
„μένον, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ μὴ δοκεῖν δεινῶς
„κατασκευάσθαι τὸ δεινὸν ἔχει."

IV. De quarto loco Dionysii apud eosdem in Hermogenem commentarios p. 411. admonebat Reiskius (Praefat. in Dionys. p. XX.):

„Πανταχοῦ γὰρ ὁ Λυσίας", ὡς καὶ Διονύσιός φησι, „τῇ οὔσῃ μὲν, μὴ δοκούσῃ „δὲ, χρῆται δεινότητι"

Sequitur rursus apud Scholiastem pars loci Dionysiani, quem superius descripsi.

V. Denique Reiskius vidit in Opere eodem p. 412. citatum Διονύσιον, ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ χαρακτήρων.

Appendix II.

Dionysii Halicarnassei
Codices Ambrosiani cum aliquot ineditis Particulis.

Reliquum est, ut codicum Ambrosianorum, quibus aliqua Dionysii Halicarnassensis scripta continentur, accuratum catalogum attexam.

I. Codex Q. 13. part. sup. chartaceus saeculi XIV. continet Dionysii Halicarnassei Romanarum Antiquitatum Epitomem. De hoc et de sequente codice satis locutus sum in praevia Dissertatione cap. XI. et XVII.

II. Cod. A. 80. part. sup. chartaceus saec. XV. habet eamdem quam superior codex Epitomem, sed mutilatam cum alibi tum praesertim in calce, ut in hac editione suis locis monui. Quamquam autem hic codex plerumque inferior dignitate est, inter-

dum tamen perbonas lectiones mihi obtulit atque omnino praeferendas.

III. Codex A. 159. part. sup. chartaceus saec. XV. complectitur Antiquitatum libros quinque priores et undecimum imperfectum, ut in editionibus. In hoc autem differt, quod nimirum is liber, ut se habet typis recentioribus excusus, desinit in duo abrupta fragmenta, quorum priori initium est ἀλλ' ὑπέρ, alteri μηδέν. Ea fragmenta in codice Ambrosiano inverso ordine collocantur, quod idem usuvenisse in codicibus suis ait Lappus (in Epilogo interpretationis suae ad Paulum II.), nec non in codice Vaticano adfirmat Hudsonus (Praef. ad Dionys. p. 3.), idemque accidit in Mediceo apud Bandinium (Biblioth. Laurent. Tom. II. Graec. p. 664. plut. LXX. cod. V. 24.), in Coisliniano (Bibl. Coisl. p. 215.) et Veneto D. Marci (apud Morell. Bibl. D. Marci p. 240. Cod. CCCLXXIII.), et sic edidit Robertus Stephanus. Ex hoc Ambrosiano Codice imaginem etiam Dionysii scribentis expressi, (consule Dissert. praeviae cap. XX.) qua meam hanc editionem exornavi.

IV. Codex S. 65. part. sup. chartaceus saec. XV. Antiquitatum liber primus a Lampo Birago Mediolanensi latinitate donatus. Ea interpretatio est inedita satisque differt ab edita Lappi Biragi Florentini. Biragus Mediolanensis dicavit opus suum Nicolao V. P. M. Epistola.

praevia sic incipit: „Absolvi, Beatissime Pater, jussu „Tuo hunc librum primum Romanarum Originum „Dionysii Halicarnassei, quem Sanctitas Tua non „sine causa converti in latinum voluit." Biragus Florentinus lucubrationem suam Paulo II. P. M. inscripsit. Interpretatio Biragi Mediolanensis incipit: „Cum nec rationes vellem, quae afferri solent in „prooemiis historiarum, scribere." Hosce Biragos satis accurate inter se distinxit in Mediolanensi Bibliotheca Philippus Argelatus (Tom. I. part. II. p. 170. cap. CCXXXVIII.). Consulendus est etiam Ioannes Maria Mazzuchellus in Italicis scriptoribus.

V. Codex B. 164. part. sup. chartaceus saec. XVI. Inest 1. Ars rhetorica. Quam lacunam prae se ferunt editiones ad hujus operis caput VIII. 5., ea in codice prorsus non innuitur, sed continua est oratio *τοῦτο συγκατασκευάζει· φησὶ γὰρ* etc. idemque fit in codicibus D. 297. part. inf. I. 81. et M. 92. part. sup. Quare viderint eruditi, num revera hic locus mutilus habendus sit. Capiti X. *περὶ τῶν ἐν μελέταις πλημμελουμένων* praeponitur haec admonitio: Τοῦτο τὸ μονόβιβλον, οἶμαι, Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς συνέταξεν ὁ πρότερος. Μέμνηται γὰρ ἐν αὐτῷ, ὡς ἐκδεδομένου αὐτῷ τοῦ περὶ μιμήσεως. Eadem admonitio est in codice M. 92. part. sup. pariterque notata est a Morellio in tribus Marcianis codicibus (Bibl. D. Marci p. 295. cod. CCCCXXIX.) et in Mediceo a Bandinio (Bibl. Laurent. Tom. II. graec.

pag. 499. plut. LIX. cod. XI. 1.). — 2. De iis, quae Thucydidi propria sunt. — 3. De structura orationis.

VI. Codex C. 52. part. sup. chartaceus saec. XVI. De priscis scriptoribus censura. Pro ἔτι incipit ὅτι, quae optima lectio in codice etiam Pompilii Amasaei olim a Sylburgio notata est.

VII. Codex C. 257. part. inf. chartaceus saec. XVI. Inest 1. de admiranda vi Demosthenica dicendi. Nullam lacunam expleri vidi, nisi quod cap. IV. v. 1. pro . . . κράτους est Ἰσοκράτους et v. 3. pro . . . νισαμένου est ἀγωνισαμένου. Capitis XXII. locus, in quo desiderari aliquid Sylburgius et Reiskius censuerunt, atque ita in editionibus prostat: οὐδὲ δύνανται . . . . πᾶσαν εἰρωνείαν ἀφεὶς, continuus est in codice Ambrosiano, nullo cum indicio lacunae. — 2. De Isaeo judicium. — 3. De Thucydidis historia judicium. — Comparatum apparet fuisse hunc codicem cum exemplaribus Dudithii Sbardellati: immo quaedam ex iis desumpta sunt. Constat autem Dudithium de Halicarnasseo Dionysio bene olim esse meritum (consule Dudithii vitam a Lorando Samuelfyo scriptam p. 37.): namque et judicium de historia Thucydidis eleganti latinitate interpretatus est, et Sylburgius cum grati animi significatione fatetur (Praef. ad partem alteram Operum Dionysii), se et codicibus sibi a Dudithio concessis usum esse,

et eorum ope duos antea ineditos Dionysii tractatus luce publica donavisse.

VIII. Codex D. 119. part. sup. chartac. saec. XV. Inest 1. de oratoribus antiquis Lysia, Isocrate, Isaeo. In judicio de Lysia cap. XXVIII. v. 1., quo loco editiones habent: Ἐν μὲν δὴ τοῖς ἐπιδεικτικοῖς λόγοις, codex habet: Ἐν μὲν δὴ δικανικοῖς λόγοις, quae lectio in aliis etiam occurrit codicibus. Ceterum non expletur lacuna, quam critici aliquot heic esse suspicantur, quibus tamen non adsentitur Reiskius. — 2. Epistola ad Pompejum de Platone et praecipuis historicis. — 3. De Thucydidis historia judicium. — 4. De admiranda vi Demosthenica dicendi. Ad hujus Operis caput XI. v. 1. codex parvam lacunam explet sic: Ἃ δὲ παρὰ τὸν ἰσχυρὸν καὶ ἀκριβῆ etc. Tum aliquanto inferius... ἐκέλευεν. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἠθέλησεν ... πὶ κῶμον· λέγων ὅτι μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ... δειπνήσαντες οὖν etc.

IX. Codex D. 297. part. inf. chartac. saec. XVI. 1. Pars rhetoricae. — 2. Epistola ad Pompejum de Platone et praecipuis historicis. — 3. Pars judicii de Thucydidis historia.

X. Codex M. 92. part. sup. chartaceus saec. XVI. 1. Ars rhetorica. — 2. De iis quae Thucydidi propria sunt. — 3. De structura orationis.

XI. Codex O. 52. part. sup. chartaceus saec. XV. De structura orationis epitome. — Recole dissertationem meam praeviam cap. XII.

XII. Codex P. 34. part. sup. chartaceus saec. XV. De iis quae Thucydidi propria sunt.

XIII. Codex R. 117. part. sup. chartaceus saec. XVI. Pars judicii de Thucydidis historia.

XIV. Codex T. 81. part. sup. chartaceus saec. XV. Rhetorica, usque ad caput X.

Parergon I.

Procopii lacuna expletur.

Procopii codices Pinelliani (qui quô pervenerint nescire se ait Fabricius Biblioth. graec. ed. vet. Tom. VI. p. 257.) in Ambrosianam bibliothecam delati fuerunt. Hos ego quum leviter excuterem, locum quemdam deprehendi, qui a Parisiaca Byzantinorum editione abest. Neque absurdum putavi, hanc Byzantinae historiae particulam Dionysianis scriptis adjungere.

Opus Procopii de bello Persico Lib. I. cap. VI. in Corpore Byzantinae historiae edit. Paris. an. MDCLXII. Tom. II. p. 18. D. sic habet: Καβάδης δὲ λαθὼν ἅπαντας ξὺν τῷ Σεόσῃ ..... ὑπαντιάζειν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλ' ἄλλῃ ἐς φυγὴν ὥρμηντο. Quem locum graece mutilum, latine integrum, Maltretus his verbis exhibet: Nusquam agnitus

Cabades cum Seose ad Hunnos Ephthalitas pervenit: ubi ducta regis filia in matrimonium, copias comparavit adeo validas, ut cum iis venienti in Persidem non ausi perduelles obsistere, alius alio dissipati sint. Cujus rei haec ratio redditur in Emendationibus Procopii Tom. III. p. 182.: „Eo„rum, quae in graeco desiderantur, sententiam ex „vetere interpretatione accepi, confirmatam a Nice„phoro Call., Cedreno, Theophane, Simocatta at„que Agathia." — En autem, in codice Ambrosiano (P. 74. part. sup.) locus integer graece occurrit, qualem vetus interpres se legisse demonstrat: Καβάδης δὲ λαθὼν ἅπαντας ξὺν τῷ Σεόσῃ ἐς Οὔννους τοὺς Ἐφθαλίτας ἀφίκετο. Καὶ αὐτῷ τὴν παῖδα γυναῖκα ὁ βασιλεὺς γαμετὴν δίδωσιν. Οὕτω τὸ στράτευμα λόγου πολλοῦ ἄξιον ἅτε κηδεστῇ ἐπὶ Πέρσας ξυνέπεμψε. Τούτῳ τῷ στρατῷ Πέρσαι ὑπαντιάζειν οὐδαμῇ ἤθελον, ἀλλὰ ἄλλῃ ἐς φυγὴν ὥρμηνται.

In Procopii Augustana anni MDCVII. editione tertius liber belli Gotthici clauditur narratiuncula quadam profectionis Germani, quam Parisiacus Procopii editor omisit, supervacaneam existimans, quoniam Auctor obitum Germani ante narraverat. Ea tamen clausula occurrit etiam in duobus Ambrosianis codicibus (A. 52. et 182. part. sup.).

De Procopii historiae arcanae capite IX., quod, bis mutilum in Parisiaca Byzantinae historiae

editione, denique completum est in Tomo I. Menagianorum ed. Paris. pag. 348-350., nihil aliud dico, nisi idem occurrere integrum in quatuor quoque Ambrosianis codicibus (A. 182. C. 118 et 121. P. 74. part. sup.).

Parergon II.

Variae lectiones in fragmento Polybii non ita pridem edito.

Ioannes Schweighaeuserus in sua Polybii editione Lipsiensi anni MDCCXC. Tom. IV. p. 253 - 255. e codice Bavarico primus edidit, saltem ex parte, fragmentum de legationibus, quod codex Bavaricus collocat inter XXXVI. et XXXVII. Idem fragmentum, et eodem ordine, habetur in codice Ambrosiano (G. 57. part. inf.), e quo varias aliquot lectiones proferre placet.

Edit. Lips. a. MDCCXC. Tom. IV.	Codex Ambrosianus.
p. 253. v. paenult. ἐπὶ Κοΐντου Καικιλίου	ἀπὸ Κοΐντου Καικιλίου.
v. ult. διὰ τοῦ Καικιλίου	διὰ τὸν Καικίλιον.
254. v. 1. καὶ διαφορὰ ἄλλη	κρίσις ἄλλη.
v. 2. πρὸς τοὺς παρ' Εὐμένους πρεσβευτὰς	Φιλίππῳ πρὸς τοὺς πορέγομένους πρεσβευτάς.
v. 3. ἐκ Μαρωνείας	ἐν Μαρωνεῖ.
255. v. 3. καὶ τὰ προσταχθέντα διὰ τούτων	καὶ τὰ πραχθέντα διὰ τούτων.

AD

DIONYSII HALICARNASSEI

ROMANARUM ANTIQUITATUM

LIBROS NOVEM POSTREMOS NUNC PRIMUM EDITOS

INDEX HISTORICUS.

Index.

(*Romanus numerus librum, arabicus caput libri indicat.*)

Aemilius Barbula consul XVII. 9.

Aemilius Qvir consularis, bello Etrusco clarus, it legatus ad Pyrrhum XVIII. 5.

Aeneas ritum exorditur sacrificandi velato capite XII. 22.

Aequimaelium, locus Romae XII. 1.

Algunius (vel Ogulnius) it legatus ad Ptolemaeum Philadelphum XX. 4.

Anaxilas Rhegii tyrannus XIX. 4.

Argentum ex hostici agri venditione confectum Romano populo distribuitur XX. 9.

Armatura Gallorum XIV. 13. Romanorum ibid.

Artimedes Chalcidensis Rhegii conditor XVII. 3.

Aruns Etruscus privati odii causa Gallos adit eosque ad Italiam invadendam excitat XIII. 14-17.

Atheniensium in Samios crudelitas XIV. 10. eorum lex de otiosis XX. 2.

Avium plura ac diversa auguria XVII. 11.

Auri regii vis insuperabilis XIX. 3.

Balacer, Nicandri filius XIX. 9.

Bella a C. Fabricio gesta XVIII. 5. et 7. Neapolitanis indictum XV. 7. Samniticum incipit XV. 14. extremum cum Samnitibus quo sensu dicatur XVI. 1. aliud Samniticum ibid. 11. ejus tum publica tum occulta causa ib. 14. in Tarentinos Romani decernunt XVII. 10.

Bruttii sponte Romanis dediti XX. 5.

Caedicius imperator Romanorum bello Gallico XIII. 7.

Camillo duce Veji capti XII. 19. ejusdem Vejorum victoris preces 20. Falerios in deditionem accipit XIII. 2. ingenti multa adficitur 5. Deos testatus Ardeam secedit exsul 6. fit dictator Roma a Gallis capta 7. exercitum militari concione confirmat XIV. 13-16.

Caprifici duplex prodigium XVII. 2. 3.

Carthaginienses in Siciliam copias mittunt XIX. 8.

Caudina clades Romanorum XVI. 3.

Celticae etymologiae plures XIV. 3.

Celtus gigas ibid.

Celtus Herculis et Asteropes filius ibid.

Celtus fl. Galliae ibid.

Censorum apud Romanos potestas summa XVIII. 19. eorumdem potestas in privatam civium vitam XX. 3.

Cincinnati concio de Sp. Maelio occiso XII. 1.

Circulus per Hellespontum supra Athenas ductus ib. 8.

Claudius Appius fit caecus XVI. 6.

Clinias Crotoniates tyrannus XIX. 4.

Comenium urbs capitur a Postumio Megello XVI. 17.

Conjuratio servorum opprimitur XII. 6.

Cornelius Cossus Tolumnium Etruscorum regem occidit ib. 2.

Cornelius, P., Senonum Gallorum victor, it legatus ad Pyrrhum XVIII. 5.

Cornelius Rufinus, bis consul et semel dictator, senatu movetur ob luxum XX. 1.

Corvus Valerium in pugna adjuvat XV. 1. 2.

Cotyla agnomen viri ebriosi apud Tarentinos XVII. 7.

Croto urbs ib. 1. Crotoniatae a Dionysio seniore, Syracusarum tyranno, domiti XIX. 5.

Cumae a Campanis occupatae XV. 6.

Curtius in specum sese immittit XIV. 21.

Decius Campanus Rhegium tyrannus occupat XIX. 1. oculis laborat ibid.

Dinarchus, Niciae filius XIX. 9.

Dionysii senioris bella Italica XIX. 5.

Donum idem est ac fenus XVIII. 18.

Elephanti Pyrrhi regis partim occisi partim capti a Romanis XIX. 14.

Epistola Pyrrhi regis ad Laevinum consulem XVII. 15. 16. Laevini consulis ad Pyrrhum ib. 17. 18.

Erechthei terrigenae fanum Athenis XIV. 4.

Evagoras, Theodori filius XIX. 9.

Excubiarum Capitolinarum desidia supplicio ducis punitur XIII. 12.

Exercitus Pyrrhi peritissimus belli et copiosissimus XIX. 11.

Fabius Gallos, ad quos legatus iverat, bello adoritur XII. 18.

Fabius, qui Samnites Pentros vicerat, a Postumio Megello militari imperio spoliatur XVI. 16.

Fabius Maximus it legatus ad Ptolemaeum Philadelphum XX. 4.

Fabius Pictor princeps legationis ad Ptolemaeum Philadelphum. ibid.

Fabricius, C., it legatus ad Pyrrhum XVIII. 5. belli domique egregius, sed pauper 8. 11. longa oratione Pyrrhi illecebras repellit 11 — 26. ejus dignitas et auctoritas in patria 13. idem quadringenta talenta in aerarium infert 17. triumphat ib. censuram gerit XX. 1.

Faleriorum obsessio et deditio XIII. 1. 2.
Fecialis Romani mos bellum indicendi XV. 13.
Feneratoris impudicitia punitur XVI. 9.
Fortunam in subversa navi collocare ibid. 7.
Fregellae a Romanis occupatae XV. 12.
Fulminum in Romana castra jactus XVI. 1. fulmina motu contrario naturae suae utuntur ib. fulminum vis ominandi ib.

Galliae situs et termini XIV. 1. amplitudo, ubertas et divisio 2.
Galli qua causa impulsi in Italiam transiverint XIII. 17. Clusinis Etruscis bellum inferunt ib. ingentem Romanorum exercitum ad Alliam superant XIII. 19. Romam occupant ib. 7. 19. Capitolium noctu adoriuntur ib. 10. altera adversus Romam expeditione suscepta crapulae indulgent in agro Albano XIV. 12. a Romanis caeduntur ib. 17–19. Gallorum jactantia in proeliis ib. 15. pugnantium imperita ferocia ib. 17. Galli Senones deleti XVIII. 5.
Galli cujusdam injuria in ponderando auro, quod pro Urbe redimenda Romani pendebant XII. 13.
Genucius consul Rheginam seditionem opprimit XX. 7.
Graecos non lingua sed humanitas facit XIV. 11.
Hastati in acie Romana XIX. 12.
Hiems Romae saevissima XII. 8.
Hipponiatae a Dionysio seniore, Syracusanorum tyranno, in Siciliam translati XIX. 5.
Homerici versus XIX. 2. 10.
Hostes beneficiis potius, quam maleficiis, esse superandos XII. 4.
Iberus, Herculis et Asteropes filius XIV. 3.
Ignis vi suae naturae ad supera fertur XVI. 2.
Indi elephantorum rectores XIX. 14.
Italorum exercitus a Dionysio seniore, Syracusarum tyranno, caesus XIX. 5.
Junonis Vejentanae simulacrum loquitur XIII. 3.
Lacedaemoniorum in Messenios saevitia XIV. 10. iidem male moratos senioribus corrigendos permittebant XX. 2. libertatem cuique intra domesticam januam concedebant ibid.
Lacus Albanus exundat XII. 11. ejus aquae disperguntur a Romanis 16.
Laetorii incontinentia punitur XVI. 8.
Lectisternium Romae instituitur XII. 9.
Legatio Gallorum ad Romanos, antequam Urbs occuparetur XIII. 18. Lucanorum ad Romanos XVI. 11. 12. Privernatium ad Romanos XIV. 23. Romanorum Delphos XII.

12. 16. eorumdem ad Gallos XIII. 18. ad Camillum exsulem 7. ad conclusos in Capitolio 9. ad Neapolitanos XV. 4. ad Samnites 8. ad Pontium ducem Samnitium in furculis Caudinis XVI. 4. altera ad Samnites 12. ad Tarentinos XVII. 7. ad Pyrrhum de captivis redimendis XVIII. 5. Vejentium ad Romanos XII. 17.

Legati Tarentini, Nolani et Samnites Neapoli Romanis adversantur XV. 5. 6.

Legio integra seditiosorum supplicio adficitur Romae atque insepulta relinquitur XX. 8.

Leonnatus de periculo Pyrrhum admonet eumdemque defendit XVIII. 2. 3.

Leophron, Rhegii tyrannus XIX. 4.

Leucippus Lacedaemonius Callipolis conditor XVII. 4.

Licinius Stolo post decimum tribunatum damnatur XIV. 22. ejusdem leges ibid.

Lituus Romuli incensa Urbe incolumis XIV. 5.

Locrenses Dionysium seniorem, Syracusarum tyrannum, in Italiam vocant XIX. 5.

Locri Zephyrii XVII. 5.

Ludimagistri Faliscorum facinus XIII. 1. ejusdem poena 2.

Lucumo, Etruscorum princeps XIII. 14.

Lues hominum et pecudum in Urbe et agro Romano XII. 5. XIII. 4.

Manlius Gallos Capitolio repellit XIII. 11. ob adfectati regni crimen de saxo Tarpejo dejicitur XIV. 6.

Marcius consul bellum Privernas gerit XIV. 23. Privernatibus parcit. ibid.

Martis aedicula Romae in Palatio XIV. 5.

Megacles, Pyrrhi comes. XVIII. 4.

Meto Tarentinos, quadam usus allegoria, monet XVII. 13. 14.

Metropolis Romanorum (Alba) XII. 11.

Minae octo Atticae paullo excedunt decem pondo XX. 1.

Minerva oleam plantat Athenis XIV. 4.

Neptuni cum Minerva contentio de Attica regione XIV. 4.

Nexus obaeratorum apud Romanos desinit XVI. 9.

Oblacus Frentanus Pyrrho interficiendo curam intendit XVIII. 2. 3. caeditur pugnans 4.

Olea Athenis incensa statim germinat XIV. 4.

Oracula Sibyllina XII. 9.

Oraculum Delphicum de lacus Albani eruptione XII. 16.

Oratores liberas civitates perturbant XVII. 12.

Pallanteum Italiae XVII. 3.

Partheniorum apud Lacedaemonios genitura XVII. 1. rebellant monituque oraculi in Italiam navigant 2.

Pax liberis civitatibus noxia XII. 4. saepe a Pyrrho oblata Romanis XVII. 15. 16. XVIII. 7. 9. 27. XIX. 2. 3.

Piso censorius annalium scriptor XII. 10.

Pix *B*ruttia XX. 6.

*Phil*onides Tarentinus legato Romano contumeliam obscaenam infert XVII. 7.

Pontii Samnitis ad Romanorum legationem in furculis Caudinis responsum XVI. 4. 4. Idem cum suo exercitu sub jugum missus. 3.

Postumius Megellus triplici insignis consulatu XVI. 15. ejus superbia 15. 16. impotentia irae 16. 18. plurimas capit urbes 17. invito senatu triumphat 18. damnatur ib.

*P*rincipes in acie Romana XIX. 12.

Privernatis legati liberum responsum XIV. 23.

Promethei aut Vulcani donum est ignis XVI. 2.

Proxenus historicus XIX. 11.

Pyrrhus rex in Italiam vocatus a Tarentinis XVII. 13. 15. ejus in pugna periculum XVIII. 2–4. vestem in pugna mutat 4. negat publice se redditurum Romanis captivos nisi pace composita 7. Fabricii virtutem oblatis opibus tentat 8. Fabricium in suum regnum invitat 10. captivos Romanis gratis reddit semel XVIII. 27. iterum XIX. 3. laudes Romanorum praedicat XIX. 2. Siciliam universam, excepto Lilybaeo, occupat 6. fit Siculis invisus 7. saevit in Siculos 8. in Italiam redit 6. fanum Proserpinae Locris diripit 9. classem oneratam thesauris Proserpinae naufragio amittit 10. caelesti ira adfligitur 11. imperatorum sui temporis praestantissimus ib. ejus somnium 13. pugna extrema cum Romanis, a quibus non sine insigni clade vincitur 14.

Pyrrhi regis commentarii XIX. 11.

Quinctius dictator novem diebus capit urbes hostiles novem XIV. 7.

Rhegium conditur XVII. 3. cur ita appellatum ib. occupatur a seditiosa legione XIX. 1. Rhegii altera seditio XX. 7.

Rhegini a Dionysio seniore Syracusarum tyranno, domiti XIX. 5.

Roma cuniculosa XVI. 10.

Romana civitas impensas omnes gerendis magistratibus suppeditat XVIII. 14.

Romani praelio ingenti ad Alliam funduntur a Gallis XIII. 19. paciscuntur cum Gallis de Urbe pretio redimenda 12. 13. Gallos obsessores caedunt 8. levi de causa amicitias non solvunt XIV. 8. pugnandi peritissimi 18. constantes in periculis XIII. 7. XIV. 19. in petendis honoribus pares inter se XVIII. 14. de bello Tarentinis inferendo deliberant XVII. 9. 10.

Sacrati Junoni anseres XIII. 10.

Samnites Romanos socios in bello deserunt XV. 9. Romanis se purgant 11. 12.

Satyrium oppidum Iapygiae prope Tarentum XVII. 2.

Senatus Romanus dona legatis oblata publicari non patitur XX. 4.

Siccitas in agro Romano XIII. 3.

Sila nemus Bruttiorum describitur XX. 5. 6.

Sortium, ut videtur, Praenestinarum origo XVI. 6.

Sosistratus Pyrrhum adjuvat ad Siciliam occupandam XIX. 6. fuga saluti suae consulit 8.

Specus in foro Romano subsidet XIV. 20.

Sulpicius Rufus, belli et pacis artibus nobilis et mediae factionis studiosus II.

Sybaris urbs et fluvius XVII. 1.

Tarentum urbs et fluvius XVII. 2. Tarentum conditur a Partheniis ibid. Tarentinorum superbia et petulantia XVII. 7. 8.

Templum Jovis in Capitolio XIV. 6.

Terrae motus Romae et ejusdem causa XVI. 10.

Thais agnomen viri impuri apud Tarentinos XVII. 6.

Thoeno Syracusanam arcem et classem Pyrrho tradit XIX. 6. a Pyrrho interimitur 8.

Tribuni Camillo invident XIII. 5.

Tusculani veniam et Romanam civitatem impetrant XIV. 9.

Valerius Corvinus Gallum principem singulari certamine superat XV. 2. ejusdem galea corvo insigniri solita ibid.

Valerius Laevinus consul exploratorem Pyrrhi dimittit incolumem XVIII. 1.

Valerius Publicola divitiarum contemptor XVIII. 18.

Vaticinium legati Vejentis de Romanis patriam amissuris XII. 17.

Vatis Vejentis effatum de lacus Albani exundatione XII. 13. idem vates dolo capitur a Romano centurione 14.

Vejentium spontanea deditio a Romanis non admittitur XII. 17. Vejentium, capta urbe, caedes ibid. Veji capiuntur 18. Veji, post primum cum Romanis bellum, decem aetatibus stant: extremo bello novem annis oppugnantur 19. Vejorum amplitudo, situs et ager 21.

Venusia capitur a Postumio Megello XVI. 17. eo colonia Romana ducitur ibid.

Venaticorum canum similitudo XVI. 5.

Ultio inferiae interfectorum XVI. 4.

Vulcani vel Promethei donum est ignis XVI 2.

Zephyrium Italiae promontorium XVII. 5.